

mandi cum asseueratione. aut enim iurando hoc facimus, ut me hercule ita est. sed eius fidius ita est, aut execrando. ut moriar, nisi ita est, peream nisi ita est. Est autem alius modus, cum dicimus, mentior nisi ita est. item cum aliquid nobis carum in testimonium adducimus, ut testor amorem nostrum. testor tuum lepidissimum caput. Verum hoc quidem iusurandum uideri aliquibus possit.

EPIGRAMMA LXIX. IN INUIDVM.

QUID DUCIS VULTVS. In inuidum scribit, qui legens epigrammata Martialis contraherebat frontem, quod est tristitiæ signum. imprecatur autem ei id, quod omnium miserrimum est, ut omnibus inuideat, nemo ei. LIVIDE. Inuide. Liuidus proprie significat eum, qui ex percussu carnem nigram habet fluxione cruoris ad eum locum, qui percussus est. Plinius, Tapsie succus sigillatis, ac liuidis prodest. hinc liuidus pro nigro accipitur. Virgilius,

Quid ue petant animæ, uel quo discrimine ripas
Hæc linquant, illæ remis uada liuida uerrunt.

Quoniam uero qui inuidiæ morbo laborant, extendentes se dolore, hunc colorem contrahunt, liuidus frequenter pro inuido accipitur. Mart. Omnibus inuideas liuide, nemo tibi. sic liuor modo maculam in corpore ex percussu factam significat. Plinius, Nam utriusque succus inciso per messes caule liuori medetur. interdum nigrorem. Vatro. Sic paulatim liuor in candorem uertitur, & omnis macies e corpore abscedit. interdum inuidiam. Luat. Liuor edax tibi cuncta negat. Ab hoc fit liuco uerbum. a quo liuesco, quod modo significat ater sum. Vatro. Cuius facies nocturnis grassationibus liuet. modo inuideo. Pöponius, Maligmus homo, & fortunis aliorum semper liuens. DVCS. Contrahis. sine auertis, de quo superius diximus

EPIGRAMMA LXX. IN CAECILIVM.

VRBANVS TIBI CAECILI VIDERIS. Caecilium carpit, & ex persona eius ceteros, qui cum sint ineptissimi scurræ urbanitatis gloriam aucupari nituntur. VRBANVS. Lepidus. factus. VERNA. Scurra. Vernæ, ut superius diximus, serui sunt domi nati, quorum propria est scurrilitas, hoc est impudens quædam & stolidi dicitur. hinc uerna. et uernaculus accipitur pro eo, qui improba, & seruili dicitur utitur. Mart. Vernæ colorum dicta, sordidum dentem. Tibul. Cõsuescit amantis improbus in domine ludere uerna sinu. Propterea uernaculus a ueteribus pro adulate uisurpatur, quæ hæc uiuendi ars uernarum propria sit. Cæc. Credo nimis tandem hic sit uernaculus. Ob hanc causam Manlius ille, qui quæ pecuniâ ab omnibus ineptis sermonibus aucuparetur, dictus est pantolabus, quasi παντα λαβών, hoc est omnia sumens, uerna appellatus est, propter scurrilitatem pluribus uocis. Scurram a se quendo dictum putant, quod diuitum domos sequatur. Est autem scurra, qui risum ab audientibus capiat, nõ salua dignitate persone. a quo scurrile dicitur, quæ est ridiculum cum turpitudine. Cic. Vitandum est oratori utriusque, ne aut scurrilis locus sit, aut nimis. & scurrilitas, turpis & prociua dicitur. & scurriliter aduerbium, hoc est prociua. Cic. Quoniam frequentissimus est iocis, & nocentissimos sæpe hoc dicendi genere uitatus est, scurra ab inimicis suis est dictus, quod in oratione est

sua Vatinii posuit, sed non tales fuerunt ioci Ciceronis, de quibus dici possit, quod non saluo grauitatis, pudorisque respectu caderent in scurram, uerum graues fuerunt, atque modesti, quale dictum illud in generum suum, qui cum exigui corporis homo esset, longumque gladium acantem haberet. quis iquit generum meum ad gladium alligauit? item cum apud Damasi puerum conaret, & ille mediocri uino apposito diceret, bibite salterium hoc annorum quadraginta est, Bene inquit atatem fert, quasi diceret non uideatur antiquum, & cum in ea pronuntia, quæ Q. Cicero frater eius rexeat, imaginem eius clypeatum uidisset ingentibus lineamentis usque ad pectus ex more pietatæ, erat autem Q. uirtus ipse staturæ parue, Frater meus inquit dimidius maior est, quam tuus. idem quoque, cum Vatinii consulatum paucis diebus gessisset, Magnum inquit ostentum anno Vatinii factum, quod illo consule, nec bruma. nec uer, nec æstas, nec autumnus fiat. Quærenti deinde Vatinio, quod Cicero grauatus esset ad se infirmum uenire, Respondit, uolui in consulatu tuo uenire, sed nox me comprehendit. Caninium, quod consul designatus honorem inerat, statimque deposuerat, interrogauit quibus consulis consul fuisset deinde non destitit dicere. Vigilantissimum habuimus consulem Caninium, qui in toto consulatu suo somnum non uidit. Cum aliquando ad Pompeium uenisset dicentibus sero eum uenisse, respondit, eadem non sero ueni. nam nihil hic paratum uideo. & cum donaasset Pompeius transfuga ciuitate Romana. O bellum boiem inquit, ciuitatē dat Gallis alienam, qui nobis nostram restituere non potest. interroganti per risum Pompeio, ubi gener eius Dolabella esset, respondit cum scerero tuo. post uictoriæ Caesaris interrogatus, cur in electione partis errasset, præcinctura me inquit decepit, iocatus in Caesare, qui ita toga præcinctur, ut trahendo laciniam uelut mollis incederet, propter quod Sylla dixisse Pompeio fertur. Caue tibi illum puerum male præcinctum, & cum Laberius iuxta eum in theatro sedentem transiret sedile quærens, recepisset te inquit nisi anguste sederem, simul et illum restuens. & in nouum senatum iocatus, cuius numerum Caesar supra fas auxerat, sed non impune respondit ei Laberius. uirum si anguste sedes, qui soles duabus sellis sedere, leuitatem Ciceronis ex probans. Cui antro quidam Laodiceus eum salutatum uenisset, eamque ad uentus ab eo quaesisset, respondissetque: Laodiceus, legatum se pro libertate patriæ ad Caesarem uenisse, hoc modo publicam seruitutem expressit. ἰδὲν ἐπιτύχης, καὶ ὑπὲρ μὴν πρὸς βουλοῦ, hoc est si obtinueris, & pro nobis intercede. HOC QUOD TRANSTYBERINVS AMBULATOR. Es. Viliissima hominum genera commemorat, solita scurriliter iocari, quibus Caecilianum comparet. AMBULATOR. Viliissimus erdo. Cerdones. n. dicitur, quæcumque arters illiberales exercent, quaestus gratia, quæ græce κερδοσ dicitur. uñ ceropa græca, quasi κερδομα uocant, lucrari undique aucupientem, quem nostri lucronem appellant. Ambulatores uero proprie appellantur, quæ urbem passim peragrât uenditando uilissimas merces, & dictis qui busdam scurrilibus aucupando emptores. hoc uocabulum ab abulo deducitur, quod significat huc, atque illuc eo. ab ambulo, quod est circueo. a quo ambulatio. & abulacrum, quod modo ipsam abulationem significat, modo locum, in quo ambulatur. & iam abulo, ac de ambulo, quod significat spatior. uñ de abulacrum locum, & deambulacrum a porticum dicitur, per quod abulamus. & ab ambulo ascendo. a quo abulacrum ascensor. & ante ambulo, ante alios eo. a quo ante ambulones dicitur, quæ honoris gratia, aliquem comitandum præcedit. SUE. de Vespasiano, Ea demum ex cunctis magis conuicio, quæ præcibus, uel auctoritate, dum eum idēdem per conuicium a ante ambulonem fratris appellat. & ob abulo, aduersus alios abulo, & quasi ambulanti me oppono. a quo obambula

Urbanus tibi Cerili uideris. Non es, crede mihi, quid ergo? uerna es. Hoc quod transphœrenus ambulatoz, qui pallentia sulphurata, fractis Præter uirum, quod orose uenit qui madidu cicer cozone. Quod rufos, dicitur usurari. Quod uiles pueri salutaris. Quod sumanria, qui romana rauris Christus repidis coras popinus. Quod no optimus urbirus poeta. Quod de Gradibus improbus ing. Quod burra e uerit loquax Gynedi. Quæ digne ia tibi uideri, Quod soli tibi Cerili uideris. Qui Galbam salbus fuis, & ipsa Posses uirere Scetium caballum. No ruring, datu est habere nolum. Luder, qui stolda paratates Non est Cstius ille, sed Caballus.

tor. obambulatrix. obambulatio. Ambrodes uero gentes quæ dæ
 gallicæ fuerunt, quæ subita inundatione maris, cū sedes suas
 ammississent, rapinis & depredationibus se, suosq; alere cœpe
 runt, ex quo tractum est, ut turpis uitæ hoies ambroses dice
 rentur. hos, & Cimbro, Teutonesq; C. Marius deleuit. Am
 bracia urbs est Eperri iuxta Ateronem nauigabilem fluum
 sita, Pyrrhi olim regia. **TRANSTYBERINVS**. Romæ
 trans Tyberim habitans. illic. n. uiliores personæ habitant.
 Tyberis amnis est Italiae d' media fere' longitudine Apennini
 Arcetorum finibus defluens. tenuis principio, nec fere' nisi pi
 scinis emissus nauigabilis. Fertur per centum quinquaginta
 millia passuum non procul Tiferno. Perusia. & Otriculo. He
 truriam ab umbris, ac Sabinis. mox ueientem agrum a' cru
 stumino, deinde Eidenate, latinumq; a' uaticano dirimens. duo
 bus & quinquaginta fluijs augetur. præcipuis autem Nare,
 et Aniene, nec minus tamen aquis, fontibusq; in urbem perdis
 ctis. & ideo quæ libet magnarū nauium ex Italo mari a' pax,
 rerum in toto orbe nascentium uector placidissimus. Primo ab
 aquarum colore Albula dictus est. Deinde Tybris appella
 tus, uel a' rege Thusco huius nominis iuxta eum in bello oaso,
 quod sensisse uidetur Virg. cum inquit. Asperq; immani corpore
 Tybris. a' quo post Itali fluum cognomine Tybrim dixi
 mus. auisit uerum uetus Albula nomen, uel qd' τῆς ὑβρως,
 hoc est iniuriæ fluius esset pp regem Thuscorum latrocina
 ri arca eius fluminis ripas, ac nasitare omnia solitum. Alij di
 cunt Syracusanos olim in Sicilia, cum Athenienses uenissent,
 ingentem hostium multitudinem cœpisse, eamq; ut caesis mon
 tibus munimenta ciuitati adderent, cœgisse. Tunc auctis mœni
 bus, etiam fossam factam esse, quæ aquis repleta urbem longe
 munitionem reddidit. hanc ergo fossam per hostium poenam,
 atq; iniuriam factam, Tybrim, quasi τῆς ὑβρως, hoc est in
 iuriam, siue ignominiam uocitatem esse. Postea uero cum Sici
 li in Italiam profecti essent, eam partem, ubi nunc Roma est, te
 nuisse usq; ad Rutulos & Ardeam, flumenq; Albulam ad si
 multitudinem fossæ Syracusanæ, Tybrim appellasse. Rursus au
 tem a' Tiberino Albanorū rege in eo submerso pro Tybri di
 ctus est Tyberis. Ouidius,

Albula quem Tyberim mer sis Tyberinus in undis

Reddidit, hybernis forte tenebat aquis.

A' Tyberi fit adiectiuum tyberinus. unde a' trans Tyberim
 transtyberinus. hic Tyberinum eius fluminis deum dicimus.
 Virg. vnde pater tyberinus, & unde aniena fluentia. item ty
 berinum piscem eiusdem fluminis nobilem dūtaxat iter duos
 pontes, de quo superius latissime disseruimus. Iuuenalis,
 Vos angulla manet longæ cognata colubra,
 Aut glaciæ aspersus maculis Tyberinus, & ipsa

Vernula riparū pinguis torrente cloaca. **QUI PALEN
 TINA SVLFVRATA FRACTIS PERMV
 TAT VITREIS**. Erat. n. ut nunc quoq; mos est, ut uilissi
 mæ personæ per urbem uociferando discurrerent sulfurata ui
 tri fragmentis permutarent. **PERMV TAT**. Aliud pro
 alio accipit. hinc permutatio dicta, quæ ueteres utebantur an, q̄
 cuderent metalla. A' muto ēt permuto deducitur. Mutare pro
 prie transferre est. Var. Fac ut te aliquo cum omni familia mu
 tes. Aliquando tñ pro permutare accipitur. Luca. Publicanus ue
 ro ut Asiæ stiam scripturarius. pro Lucilio id ego nolo. & uno
 hoc non muto omnia. Item pro uariare. unde mutare animum,
 mutare sententiam dicimus. Aliquando ēt pro delinquere usur
 patur. idem. Mihi quidem publice mutare eos, qui in parentes
 aliquid committunt. A' muto mutatio deriuatur. & mutabile,
 quod facile mutatur. Virg. v arium, & mutabile semper foemi
 na. a' quo immutabile, quod nullo modo mouetur, ac fluctuat.

item commuto, uel muto, uel simul muto. a' quo commutatio, ac cō
 mutabile. commutare uerba, est litigare, & iurgari. Ter. Nun
 quā hodie tecum commutaturum patrem unum esse uerbum.
 idē. Sic tria non commutabis uerba hodie inter nos, hoc est nō
 dabitis, atq; accipietis. i. non iurgabitis. Etenim commutare uer
 ba est pro bonis mala ingerere, & iracundia in maledicta cō
 pelli. Muto autem frequentatiuum est huius uerbi moueo, o lite
 ra in u mutata. Nā ueteres moto dicebant. a' quo mota illa a
 uis uulgo nota, quod semper moueat caudam. unde uulgo non
 inepte codatremula dicitur. V. etres. n. codā caudam diabāt.
 10 Moueo manifestam habet significationem. interdum tñ pro ex
 cludo accipitur. Cic. At qui quodam quasi ueneno perficiat, ut
 ueros heredes moueat, in eorum locum succedat. Ab hoc deri
 uatur mobilis, qui facile mouetur. a' quo mobilitas. Virg. Quo
 non aliud uelocius ullum mobilitate uiget. & mobiliter. & eo
 rum contraria immobilitas immobiliter. & motio. et momen
 tum, quod proprie significat exiguam quandam mutationem.
 & penē indiuisibilem, quod greci atomum uocant, in minutis
 (ut inquit Lucretius) illis corpusculis, quæ in suis per fenestrā
 radijs solis uidemus. V. arro. Momento temporis ueraq; discessit,
 hoc a' pud ueteres etiam momen dicebatur. Lucre. Momine si
 a' paruo possunt impulsa moueri. hinc qd' cūq; minimum pot
 momentum appellari. Plyn. Profunt & combustæ, ut cinis ea
 rum bibatur in uino addito re sine momento. idem. Comitali
 bus morbis œsypum cum myrrhæ momento prodest. ab hoc fit
 momentaneum, hoc est caducum, & quod facile mutatur, ac de
 fiat. item mox aduerbium, quod si significat statim, sine intermis
 sione. paulo post. item motus quartæ declinationis pro motione.
 a' quo terræ motus, cuius causam uentos esse compertum ē. Neq;
 n. unquam intremis sunt terræ nisi sōpito mari, cœloq; transgl
 30 lo, nec unquā nisi post uentos conditos in uenas, & caueras
 terræ, & occulto flatu erum pere nientes. Multa eorum gñæ
 sunt. Alibi mœnia prosternuntur. alibi profundo hiatus hauri
 untur. alibi egeruntur moles. alibi anes emittuntur. alibi per
 eunt, qui fluere solebant, interdum scaturiunt frigidi. interdū
 calidi fontes. Hiatus uero aliās remanet ostendēs quæ sorbuit.
 aliās occultat ore compresso, rursusq; ita inducto solo, ut nulla
 40 uestigia extent urbibus plerumq; deuoratis, quod ette nostra
 pluribus locis in campania contingit. Nec simplici modo quatitur
 unquā terra, sed tremis, subratq; Maritima aut maxime qua
 tuntur, sed nec montosa tali motu carent. Exploratum est al
 pers apenninas sæpius tremuisse. Sunt qui naturali ratione fu
 turum terræ motum præuideant. Anaximandrum milleiūm
 ferunt Lacedæmonis prædixisse, ut urbem, ac tecta cūsto di
 rent, quoniam terræ motus immuneret, tunc totam eorū urbem
 corruisse. idem quoq; de Pherecyde tradunt Pythagoræ præ
 ceptore, & quod mirabilius est haustu aquæ e' puteo præsensisse
 terræ motum futurum, ac uere prædixisse. præterea a' moueo
 composita sunt admoueo, qd' est applico. Amoueo et remoueo.
 50 dimoueo idem, quod remoueo. commoueo, exato. simul moueo.
VITREIS. V. asis. **PALLEN TIA**. Pallida. epitheton
 sulfuris est, siue quod materia ipsa pallida est, siue q' suffinis
 eius pallentes homines facit, ut superius diximus. Erat autē
 apud ueteres mos, ut ēt apud nos est, ut uilissimæ persona ur
 bem pagarent sulfurata ad accendendas lucernas paratam,
 cum uitri fragmentis permutantes. Iuue. Rupto posentem sul
 fura uitro. Papi. Quiq; commutatis pmutat uitres gregale
 sulfur. Pallere luere est. hinc pallor. palliditas. pallidus. M. A
 60 **DID VM CICER**. humefactū. erat. n. mos, ut nunc quoq;
 est, Cicer madefactum arcūferre, & otiosæ plebi uenditare,
 quo culinae paratus haberent. nec. n. decoqui pot nisi molles
 ctum. pridie feri debet. Plura eius genera. Est. n. aricino capi
 n simile,

ti simile, pp quod arictinum appellatur album, nigrūq; , & columbinū, qđ & uenerē uocant candidum rotundum. leue arictino minus, qđ religio ueterū adhibere pūgillīs solebat. Dulcissimū aut id, qđ eruo simillimū. a acere cicerula deriuatur, quasi minutum acer i aequalis angulos hñs, ueluti pisum. itē Cicerō nō qđ primus, qui ea familia sic cognominatus ē, in extrema nasi parte eminens quoddam quasi cicer habuerit, sed qđ hoc genus leguminis optime sit solutus serere. Fuerunt enim ueteres a agriculturā studiosissimū. ideo dona amplissima imperatorum, ac fortium cuiū erant quantū quis uno die plurimū arare potuisset. Populi uero dona quartariū, siue hemina farris. hinc prima cognomina inde sumpta Piliū dicit, qui pilū pistrinis inuenerunt. Pisones a pisendo Fabij. Lentuli. Cicerōnes, ut quisquis aliquod huiusmodi genus optime sereret. item bubulcus dicitur, qđ bobus optime ueretur. a Cicerō acronianus deducitur. OTIOSAE CORONAE. Ignauae multitudini, quae preparandi ad coquinam leguminis curam non habet. QVOD CVSTOS, DOMINVS QVE VI-

PER ARVM. Aliud uilissimum genus hominum, qui serpentes circumferunt. & latine, ut superius diximus, circulatores dicuntur. VILES. Abiecti ignobiles. PVERI. Serui hinc salamenta per urbem uendendo circūferunt. SALARIO-
RVM. Eorum, qui uendunt salamenta. Salarij a sale appellati sunt. Sal uero graeca uox est unde uā salina dicitur. Sal omnis aut fit, aut gignitur coacto humore, uel siccatō. Trahitur aqua maris in fossas ad hunc usum factus, & siccatur sole. Aliud genus ex aqua maris sponte gignitur spuma in extremis litoribus, siue scopulis relicta, & densata rore. ideoq; id genus spuma uocatur. hic & candidior caeteris generibus ē. & minus acer. faciunt salem & lacus uasit, ut in Cypro, & apud Memphis extractus ē lacubus aquis. deinde siccatō sole, sed & summa fluminum densantur in salem, amne reliquo uelut sub gelu fluente, ut apud cassias portus, quae salis flumina appellantur. Ferunt praeterea & calidi fontes, & frigidi salem, sicut pegasei, & uolaterani. Sunt & montes natui salis, ut in Indis Orcomenus, in quo lapidinarū modo ceditur. continue renascens, maiusq; ex eo est regum uectigal, qđ ex auro, & margaritis. Effoditur quoq; ē terra pluribus locis palā humore densato. ceditur ibi speculariū lapidum modo. pōdus magis glebis, quas mias uilgus appellat. Carris Arabiae oppido muros, domosq; massis salis faciunt aqua ferruminatis. Cyrenacia tractus hamoniacō sale nobilitantur, ita appellato, quia sub arenis inueniatur. similis est colore alumini, qđ schiston uocant longis glebis, neq; perlucidis, in gratus sapore, sed medicinae utilis. Probatum qđ maxime perspicuus rectis scissuris. Adulteratur siculo, qui in lacu cocanico nascitur, ideoq; et ipse appellatur cocanicus. Sunt & fictitij salis plura genera, uulgerrisq; plurimus fit in salinis mari fusō, additis rigus dulcis aquae. & in Aegyptō ipso mari influente in solum, quando Nili aq̄s succosum est. Fit & ē putaneis aquis in salinas ingessis. Prima densatio Babylonie in bitumē liquidū cogitur oleo simile, quo & lucernis utuntur. detracto illo subest sal. in Chaonia excoquant aquā ad ignem, refrigerandōq; salē faciunt. Galliae, Germaniaeq; ardentibus lignis aquā salisam insundunt. Querens ad hoc optima est. nam per se cinere syncero uim salis rededit. Alibi uuluis laudatur, ita in fusō liquore salso, carbo ē in salem uertitur. Quicunq; conficitur igne sal niger est. Scribit Theophrastus quosdam arundinis, & uinci cinerem decoque re aqua solutos, donec exiguum supersit humoris, idq; salem esse. Quinet maria, ita enim aquā salamentorū uocamus, recoquitur, iterumq; consumpto humore ad naturam suam redit. Suanissimus oium Tarentinus, atq; candidissimus. Ad obsoniū &

album utilior sal est, quicquid facile liquefit. itē humidior, quia minorem amaritudinem hñt. seruandis carnibus aptior acer, & siccus. Fiunt ē sale et condimenta odoribus additis. Sic pulmentarij uicem implet, excitans auuiditatem, iuitansq; in omnibus abis, quin & pecudes, & armenta q; & iumenta sale maxime sollicitantur ad pastū, ob hoc largiores lacte, multoq; gratiosiore caseo inde facto. quā obrem humanior uita sine sale nequit degere, adeoq; necessaria res est, ut hoc nomen transierit ad uoluptatem. quicquid enim in oi genere gratum est, salem uocamus. Vnde ai quoq; solatia appellantur sales plurali numero. Luca. At soliti lufere sales. a igni etiam singulari. Ter. Qui habet salem, qđ in te est, omnis quoq; uitae lepos, & summa hilaritas, laborūq; requies non alio magis uocabulo constat. Quā obrem honoribus et militaribus interponitur. Sigd in stū pedia eorū salaria dicimus, qm ita necessaria sunt, ut hoi sal, quod magis mihi placet, qđ quod scribit Vlp. Salarium uectigal esse ex eo dictum, qđ pro solo pendatur. Sig. n. inquit nemine prohibente in publico edificauerit, & id edificij obstat publico usui, utiq; is, qui opibus publicis procurat, debeat id deponere, aut si non obstat, salarium ei imponere. Ancus marthus rex salis modio sex millia in congrarijs dedit populis, & salinas primum in stuit. V ar. V fos sale ueteres pulmentarij uice affirmat, esse n. salē cum pane, & caseo, qđ nunc Thuscī faciunt cum aquatico pane, & malo medico. Maxime aut salis auctoritas ē sacris ueterū intelligitur, apud quos nulla sacra sine mola salis conficiebantur. Sic. n. uocabant far totum sale confectum, qđ eo molito hostiae aspergerentur. Virg. Sperge molā. flos salis. in totum res diuersa est. ita. n. appellatur quaedā eius similitudo, quae leuissima est, humiliorūq; naturae, et croci coloris aut rufi, ueluti rubigo salis. Eius natura aspera, et ex calfactoria ē, sudorem cit, aluum soluit in uino. praeter haec et appellatur in salinis salisugo. ab alijs salisago tota liquida, marina aqua salis or, ui distans salisugnem ē, siue salislagne dicimus humore cū sapore salis. Plyn. Natura acris est gigni cum salislagne. Salis natura est per se ignea, & in ignibus inimica, fugēs eos. oia erodēs. corpora uero asstringens. siccatō. alligans defuncta, ac putrescentia ita uendicans, ut durent per secula. Heteroceraeas cum adipe uulino mirifice sanat. ita uocant morbum capitis, cum caput inaequaliter dolet, tumetq; & inter pilos rotūda, & humida uulcuscula surgunt. & pus mali odoris. Aiunt dentes nō erodi, neq; putrescere si quis quondam mane ieiunus salem contineat sub lingua donec liquefat. Tam uarij praeterea morborū generibus utilis sal, ut factū sit promerbum. Nihil esse corporibus utilius sale, & sole. a sale salsum dicimus, qđ salis saporem hēt, siue sale densatū est. & salio, qđ est sale condio. a quo salinum, quod sale conditum est. et salamentum, quod est sale compositum ad usum ciborum. a quo salamentarij dicuntur, quos superius asseruimus salarios uocari. itum salamentarius adiectiuum est, significatq; id, quod ad salamenta attinet. Plyn. Quin & testis cadi salamentarij tusis cū axungia uetere, mirum in modum prodest. & salariam uiam. quoniam illa sal in sabinos portari consueuerat. & salicorniam arborem, quam superius diximus a graecis haliphleon uocari. et salcedinem ipsum salis saporem. & salum mare a sapore salis. Virg. Perq; undas superante salo. & Salinas urbem siciliae iuxta lilibaem abundantem palmas, quod iuxta eam salinae fuerint hoc est fossae, in quibus fit sal, quae & ipse a sale nomen habent. & salinum uasculum, in quo sal tenetur, tum ad mensē usum, tum ad sacrificia paratum. Persius. Purum & si ne labe salinum. & salentinum Italiae promontorium. Sallustius, Omnis italia coacta in angustas scinditur in duo promontoria. pachinum. & salentinum. & saluam sputum, quod se-

re salis saporem habeat. Et salinacidus salis saporem habens
 Plyn. nam nitrosas aquas, atq; salinacidus, ac feculens as addi-
 ta polenta utiles esse aiunt. quidam etiam a sale, siue salo sala-
 mina deductum existimant. Est autem salamina, siue salamina
 insula in mari euboico, contra Athenas sita, in qua urbs est e-
 iusdem nominis, ubi Telamon Aiacei et Teucri pater re gna-
 uit. Sed cum reuertereur Teucer a bello troiano, nec inimicos
 Aiacei uultus fuisset, expulsus a patre in Cyprum nauigauit,
 ibiq; urbem aliam condidit nomine Salaminam. Salmoneus
 Aeoli filius fuit, re gnauitq; apud Helidem, qui cum diuinos
 sibi honores petulantius querebat, iocumq; in iaciendis fulmi-
 nibus imitaretur, ab eo fulminatus in infernum detrusus est. a
 uoce uero graeca, quae salum significat, hoc est ἀπό τοῦ ἁλως.
 Halicarnassus dicta urbs Cariae maritima in minori Asia arge-
 norum colonia, in qua Mausoli quondam nobilissimum opus
 extabat. a quo halicarnassus deducitur. et halicarnates populi pa-
 phlagonum ἀπό τοῦ ἡεροῦ ὠόσασθαι ἅλλ'. hoc est, quod ma-
 ri undiq; circumdatur. Et halcyones in si gne genus auium ui-
 uentium mari, ac in ipso mari nidificantium. Latini alcedines
 uocant, quasi algedines, quod frigidissimis temporibus nidifi-
 cant. Plautus, iam hercle tu peristi, nisi illam mihi tam tran-
 quillam facias, quam mare est olim, cum alcedo pullos educat sit
 os. Sicut autem ab Halcyone alcyonides, ita ab alcedone alce-
 donia dicuntur. idem. Tranquillum est, alcedonia sunt circum
 forum. Dies partus earum etiam nauae nouere. ipsa uis pau-
 lo amplior passere est. colore cyaneo. purpureis tantum et can-
 didis admixtis pennis. collo graali, ac procreo. hanc autem uide-
 re rarissimum est, nec nisi uergiliarum oatu, et circa solstitia
 Brumae uel nauae uisa statim i latebras abit. Foetificat bruma, q
 dies ab ea halcyonides uocantur. Tunc mare placidum, ac na-
 uigabile praesertim siculum. Faciunt autem septem ante bru-
 mam diebus nidos, et totidem sequentibus pariunt. Ouidius,
 Perq; dies placidos hyberno tempore septem, incubat halcyo-
 ne pendentes aequore nidos. Tum uia tutu maris, uentos casto-
 dit et arat Aeolus egressu, praestatq; ne potibus aequor. Nidi
 earum admirationem habent pile figura. ore paululum emi-
 nenti, atq; angusto. grandium spongiarum similitudine. ferro
 interdi non queunt. frangunturq; ictu ualido. ut spuma ari-
 da maris. nec unde confingantur, compertum est. Putant e spu-
 nis piscium aculeatis. Piscibus enim uiuunt, subeuntq; aliquan-
 do in amnes. pariunt oua quina. Ab hac halcyonum appellat-
 ur ex nidis (ut aliqui existimant) Halcyonum concretum, ut
 alij e sordibus spumarum crasse sciantibus. alij e limo, uel qua-
 dam maris lanugine. Quatuor eius genera. cinereum spissim-
 odoris asperi. alterum molle. lenius. odore ferè algæ. Tertium
 candidius uermiculorum similitudinem habens. Galenus.
 ἐκὼν κίμιν ἐπὶ τὸ χύμα παραπλήσιον, hoc est specie uermi-
 culo simile est. Quartum pumicosius, spongiæq; putri simile
 penè purpureum. hoc ad oculorum cicatrices, et alia plura
 medicamenta utuntur. Sal et masculini generis inuenitur et
 neutri. Sallu. Neq; salem, neq; alia irritamenta gula habebat.
 Varro. Tum sal e penu protulit. R A V C V S. Propter
 assiduum clamorem nam uociferando circum urbem, ut inui-
 tet emptores. Rauum ueteres dixerunt obusum. a quo raucus,
 qui nimo clamore, siue alia causa uocem habet obusam, quæ
 admodum superius diximus. C O C V S. Qui abos coquit
 et uendit. Sunt enim coci priuati, qui alicui seruientes coquina-
 riam exercent. Martialis, Non satis est ars sola coo seruire pa-
 lato. Nanque cocus domini debet habere gulam. Sunt etiam co-
 ci publica, qui ut dapes uendant, publice popinam tenent, hoc e
 tabernam, in qua dapes coctæ, et uina uenduntur. a qua popi-
 niones dicti, et ipsi coci, ac popinariam exercentes, et luxu-

riof, ac in popinis uiuentes. Cocus, cuius diminutiuum est cocu-
 lus, a coquo deducitur nota significationis. Et interdum pro
 maturo usurpat, quando significat maturum facio. unde co-
 cta poma matura dicimus, ut superius ostendimus, quemad-
 modum cruda immatura. A coquo coquina locus, in quo da-
 pes coquantur, quæ et Culina, et dum publica est, popina di-
 citur. huius diminutiuum est coquimula. ab eo fit Coquinariu.
 unde uasa Coquinaria dicimus. Et coquinarius homo est, qui
 Coquinariam artem exerat. Et Coquinaria cum substantiuu
 10 est ars ipsa, et coquitor uerbum, quod significat coquinam fa-
 cio. Plautus, Neque ego unquam nisi hodie ad bacchas ueni in
 bacchanal coquinatum. Et coctio frequentatiuum, pro quo
 Plautus frequenter etiam coquito usurpat. Et cocta aqua, de
 qua superius diximus. Martialis, Vimine clausa leni niue a
 stodia coctæ. Et coctiuum, quod facile uel coquitur, uel matura-
 tur, ut coctiua poma. coctiuum legumen. Et coctile, quod co-
 quendo fit. unde coctilia uasa figulina appellamus. Et corula
 uasa aenea coctionibus apta siue (ut quidam putant) ligna mi-
 nuta quibus obsonia facile coquantur. et cocentum genus edu-
 20 li ex melle, et papauere factum, quod ad ignem coquatur.
 praeterea a coquo composita fiunt percoquo, in totum coquo, si-
 ue perfecte coquo. decoquo, quod modo significat coquo. a quo
 decocta, de qua superius diximus. modo patrimonium, ac sub-
 stantiam omnem consumo, tractum ab ijs, qui gula omnia de-
 dunt. unde decoctores dicuntur, qui patrimonio absumpto ad
 inopiam sunt redacti. Et decoctio ipsa patrimoni absumptio.
 hinc Crassus ille, qui primo diues cognominatus est, dictus
 est decoctor, quoniam substantia omni absumpta decoxisset cre-
 ditoribus suis. Plinius, Non erat apud antiquos numerus ultra
 30 centum millia. itaq; hic et hodie multiplicatur, ut decies cen-
 tena millia, aut sex pius dicantur. foenus hoc fecit, numusq; per-
 cussus. Postea diuites cognominati dummodo nouum sit cum,
 qui primus accipit hoc nomen, decoxisset creditoribus suis. Va-
 lerius Maximus. Quid Crasso non ne pecunia magnitudo
 loci plens nomen dedit? sed ei postea inopiam turpem decocto-
 ris superlacione iussit, siquidem bona eius a creditoribus, quia
 solidum praestare non poterat, uenerunt. ita quoque amara
 sigillatione non caruit, cum egens ambularet, diues ab omni-
 bus saluabatur. Incoquo, quod proprie significat coquendo ap-
 40 plico. nam cum metallum aliquod deplumbamus, uel de argen-
 tatum, uel deauratum, incoquere dicuntur. unde uasa aenea plu-
 bo uel stanno ad ignem illa incoctilia dicuntur. Plinius, im-
 probiores ad tertiarum additis æquis partibus plumbi albi ar-
 gentarium uocant, et eo, quæ uolunt incoquunt. idem, Albu
 plumbum incoquitur æreis operibus galliarum inuento, ita ut
 uix discerni queat ab argento, eaq; incoctilia uocant. idem. De
 inde et argentum incoquere simili modo capere equorum ma-
 xime ornamentis, iumentorumq; iugis. Recoquo, rursum coquo.
 unde uulgo nunc recoctam non inepte secundarium casum
 50 appellant, sero, ex quo lac haustum est, iterum feruefacto, et
 reliquis in casum coactis. Concoquo, abos digero. a quo conco-
 ctio ipsa digestio siquidem et indigestum cibum crudum dia-
 mus. Iuuenalis. Et crudum pauonem in balnea portas. Corne-
 lius Cel. Bis duo potius, quam semel cibum capere. Et semper
 quam plurimum. dummodo hoc concoquat. Praecoquo, ante co-
 quo, uel ante maturo. a quo praecoq dicitur fructus, qui ante so-
 litum tempus aliorum huiusmodi fructuum maturescit. ut pra-
 60 coq ficus. praecoques uuae. et praecoqia persica. Plinius, Persica
 aestate praecoqia intra triginta annos reperta. et primo dena-
 rijs singula uenundata. et per translationem praecoq ingeni-
 um, quod ante maturitatem consuetam, et nimis cito uidetur
 adoleuisse. Quintilianus illud ingeniorum uelut praecoq ge-
 nus non

nus non temere unquam peruenit ad frugem. hoc & præcox
 quæ dicitur. a præcox præcæ uua, quasi præcæ dicitur sunt,
 quæ cito maturescunt. Co quo uero a cogendo deducitur. quoniam
 am coctum cogendo coarctatur, ut ad utilitatem uescendi perdu-
 citur. Cocum & pistorem apud antiquos eundem fuisse mani-
 festum est. TOMACULA. Farcinis genus est. Toma-
 culum, quod figurate & tomaculum dicitur, fit ex epate suillo
 minutatim conaso, & iam semicocto, una cruda infunduntur
 admissio caseo optimo conaso, additur liquamē. piper. anisum.
 gingiber. uua passā. croci momentum. teguntur omento porci-
 no. coquantur sartagine. cum adipe & sapa. coctis super te-
 ritur sacrum. Iuuenalis, Candiduli diuina tomacula porci.
 Dicitur autem tomaculum ἀρό του τὴ μαι, quod est
 conadere. a quo etiam tonus dicitur locus in ponto, in quo Ab-
 sylvus frater a Medea membratim dissepit est. item tonus
 proprie fragmentum libri est, quod tamen & pro ipso libro
 accipitur, præsertim rudi, & quasi imperfecto. & tonicus res-
 tis e canapi, siue sparto leuiter tortis, siue puluillus apponi so-
 litus e conaso cannarum canapi, ne restis lædatur. & prototo-
 mus cyma brassicæ a prima sectione ita appellatus, quæ uere
 fit. estq; quidam ipsorum caulium delicatior, tenuiorq; cauli-
 culus a picij luxuria, & p eum Druso Cæsari fistiditus nō si-
 ne castigatione Tiberij patris. Colu. Sed iam prototomos tem-
 pus decedere caules. Martialis, Et faba fabrorum, prototomiq;
 rudes. & tomentum, quod si significat lanam illam breuem, atq;
 conasam, quæ ex uestibus a fullone polie do detrahitur. a græ-
 cis gnaphalon appellatur, quoniam gnaphos frutex est spinosus,
 quo uestes raduntur, traxitq; nomen ἀρό του κνώ, qd
 est rado. abstergo. hinc νραφοί sillo appellatur. hinc eti-
 am apud græcos gnaphalum, apud nos tomentum herba ap-
 pellatur, quam quidam chamaeælon nominant. cuius folia ita
 alba, ac mollia sunt, ut plane uideantur tomentum, & pro to-
 mento usurpentur, quemadmodum etiam e quarundam arbo-
 rum lanis & sindones fieri. & calatras pro tomento implexi
 Nearchus scribit. Culatra enim aliquando plumis implebatur,
 ut nunc quoque fit. Martialis, Lassius amycea poteris re-
 quiescere pluma, interior cygni quam tibi lana dedit. Aliqua
 do tomento. idem. Leuconias aegidum tumeat tibi culatra la-
 nis. Leuconias lanis inquit, hoc e leuconio tomento. Optimum
 quippe tomenti genus erat leuconicum a loco ita appellatum,
 iuxta leontidem, q̄ λωνόριον dicitur. unde & leuconium,
 & leuconicum tomentum appellatur. Martialis, Oppressæ ni-
 mium uicinis est fasciæ plumæ, accipe leuconias uellera missa
 sagis. idem. Culatra leuconio, quam uiduata suo. interdum eti-
 am gossim pio, seu xylyno lino. Nonnumquam summatibus pa-
 lustrium arundinum mollibus, & lanæ similibus, quod circen-
 se tomentum uocatur. idem, Tomentum conasa palus circense
 uocatur. Hæc pro leuconio stramina pauper erunt. Plinius, Le-
 ni fistigo a quatuor arundo tenuatur in acumina crassiore pe-
 niculo coma, neque hæc superuacua. Aut enim pro pluma stra-
 ta cau ponarum replet, aut ubi limosore callo induruit, sicut
 in belgis conusa, & interiecta nauium commissuris, ferrum-
 nat, textus glutino tenacior, rimisq; ex plendis tenacior pic. Ta-
 les arundines erant in loco palustri arca circæos. itaq; circen-
 se tomentum uocabatur. Quinetiam foeno interdum culatrae.
 a pauperioribus replebantur. Martialis de culatra foeni. Fun-
 data tumeat facilis tibi culatra pluma, Non uenit ad duros pal-
 lida ora toros. Sed hæc genera mattæ potius, quàm culatrae.
 nam culatrae generaliter nomine uocari possunt, omne stragulum,
 in quo aliquid quiescendi gratia incalcatum sit. mattæ uero
 duntaxat in quibus stippa uel foenum, uel lanæ rudiores, aut

aliud aliquid simile sit infernum, suntq; interdum e canabi,
 aut scirpo. Ouid. At dominus discedite ait, plaustrisq; moran-
 tes sustulit, in plaustro scirpea matra fuit. Item ab eodem epi-
 tome deducitur, quod si significat opus recisum, atque abbrevia-
 tum. a nostris compendium appellatur. item atomus, de quo
 superius diximus, minutissimum quid, & induisibile. FV-
 MANTIA. Adhuc calida. talia enim uenudari solent.
 nam re frigerate perdunt saporem. TEPIDIS. calidis.
 Tepidum proprie dicitur, quod temperatum est, hoc est medi-
 um inter calidum & frigidum. unde interdum pro calido ac-
 cipitur. Lucretius, Tepidisq; caminis. interdum pro frigido.
 præsertim quando per metaphoram transfertur ad alia. Plau-
 tus, Hic homo factus est tepidior, hoc est frigidior. se gnior. Hic
 etiam aliqui pro inuili, siue no tuo ponitur. Virgilius, Vnde
 caua tepido sudant humore lacinae. Hinc tepidior. tepidissi-
 mus. tepide. tepidius. tepidissime. Tepidarium uas, i quo aqua
 temperatur. siue cella, in quam ex balneis exeuntes i grediun-
 tur. Te por ipsa (ut ita dicam) tepiditas. & tepeo uerbum. a quo
 tepesco. & compositum subtepeo. a quo subtepidum. & subte-
 pide aduerbium. item a tepidum diminutiuum tepidulum, et
 aduerbium tepidule. POETA VRBICVS. Poetæ
 urbici dicuntur uiri ignobiles, qui urbes peragrunt carentes
 ad lyram in triujs uersus fabulosos, atque uulgares, atque ita
 captantes uulgi aures quæstus gratia. NON OPTI-
 MV S. Pessimus. Nam & in hoc hominum genere gradus
 sunt. quidam enim sunt ingeniosiores, quidam rudiores. OP-
 TIMVS. Bonus nullum ex se facit comparatum, aut su-
 perlatiuum, sed pro comparatio eius melior usurpatur, pro su-
 perlatiuo optimus. illud a melle deductum existimant, ut sit
 melior, quasi suauior, hoc uero ab opto, ut dicimus optimum,
 quasi optatissimum. uel ab optimo, siue ab opibus siue ab ope,
 quasi optimum sit, quod pinguisimum, uel quod opulentissi-
 mum, uel quod maxime opiferum. unde optimates dicuntur, q̄
 primum in ciuitate locum tenent, uel quod opulentiores sunt,
 & in maiori censu. uel quod in primis opem ferre possunt op-
 pressis. & optimitas pro utilitate. siue commedo usurpatur.
 Plautus, Maximas optimitates gaudio effertissimas suis heris
 ille una mecum pariet. idem, iuppiter supreme serua me, me-
 asq; auge opes. Maximas optimitates, opiferasq; offerre mihi. lau-
 dem. lucrum. ludum. iocum. festiuitatem. ferias. pompam. pe-
 num. potationes. saturitatem. gaudium. IMPROBVS MA-
 GISTER. Lasciuia artifex. e gradibus enim (ut supe-
 rius diximus) præcipueq; ex oppido Didyma. ioculatores. sal-
 tatores. diaces. item puella saltatricule. tibiana. lasciuæ in ur-
 bem confluabant. & hæc artes præcipue in ea insula doceban-
 tur. Martialis, Nec de gradibus improbis puellæ uibrabant si-
 ne sine prurientes. DICAX. Cinedi etiam dicacores
 sunt & lingua lasciuioris ob continuam impudentiam, &
 uita turpitudinem. QVARE DESINE IAM TI-
 B I V I D E R I. Ordo est. Quareo Cæali desine iam ui-
 deri tibi id esse, quod tibi soli uideris. talis scilicet esse, qui pos-
 sis salibus tuis uincere Galliam, & ipsum Tectum Caballum.
 DESINE. Cessā. Sinere enim omittere, siue permittere e.
 Varro. Sine is ad pubertatis annos perueniat. Acius, Sine me,
 uiuere sine te possim. Desinere uero interdum cessare. Vir-
 gilius, De sine, meq; tuis incendere, teq; querelis. interdum ter-
 minare. unde desinentia apud grammaticos pro terminatione
 accipitur. Sino autem a sine præpositione deductum esse exi-
 stimant, cum nihil aliud sit sinere aliquid, quàm sine illo face-
 re. Sine uero a si coniunctione, & negandi aduerbio esse com-
 positum, quod si significat absq; quod ab abs, & q; compositum

est. Virgilius, Te sine nil altum mens inchoat. GALBAM ET IPSVM TETTIVM CABALLVM. Galba, & Tettius non tam urbanitatis dignitate, quam scurrilitate iocorum clari fuere, quibus tamen comparare se posse Caecilius stulte, atque impudenter existimabat. Galba Augusti temporibus fuit. & scurrilitate cum Sarmiento certavit. Martialis, ille suo felix Casare Galba fuit. Iuvenalis, Quod nec Sarmētus iniquas Caesaris ad mensas nec uilis Galba tulisset. Nam sarmientum neutro genere est uirga inutilis, a uite abscissa, hoc est purgamentum uitae. unde & sarpa uinea putata dicitur. nam sarperere antiqui pro purgare usurpabant. Tettius uero Caballus sub Vespasiano, & filij claruit. & propter scurrilitatem a calatrato Caballi cognomen adeptus est. quemadmodum iunius bassus homo in primis dicitur per eadem fere tempora Asinus albus uocatus est. NASVM. Acrimoniam ad deridendum. STOLIDA. inepta. insulsa. illepidia. Stolidi proprie dicuntur, qui proxime accedunt ad naturam, sensumque pecudum. interdum tamen (ut A. Gellius scribit) stolidum pro ex cordi. tetra. molesto. illepido ponimus. Ab hoc stolidior. stolidissimus. & aduerbia stolide. stolidius. stolidissime. & stoliditas deducuntur. & stolones inutilis, & quasi stolidia fructatio ex arborum radicibus. Plynus, Fuere ab arboribus cognomina antiquis. ut Frondicio militi illi, q̄ praecleara facinora uulturnum transnatans fronde capiti imposita aduersus Annibalem edidit. Stolonum lianae genti. ita enim appellatur in ipsis arboribus fructatio inutilis. unde et pampinatio inuenta primo Stoloni nomen dedit. Est enim obiter pampinatio, resectio pampinorum, hoc est uirgultorum procedentium ex arboribus, uitibusque cum folijs. unde pampineum dicimus, quod totum ex pampinis constat. & pampinosum, quod pampinis est refectum, & pampino refeco. a quo ex pampino compositum. & stultus, quod proprie significat imprudens. improuidus. Nam & multi non insipientes aliquando stulte aliquid uel loquuntur, uel agunt. Ab hoc fit stultior. stultissimus. & aduerbia stulte. stultus. stultissime. item stultitia. & stultoquus, qui stulte loquitur. stultorum feria appellabatur quirinalia, quod eo die sacrificabant iij, qui solenni die, aut non potuerant rem diuinam facere, aut ignorauerant. quidam stultum a fatuo ita separant, ut fatuus plus sit, quam stultus, hoc est insipiens, & qui uel fieri nescit, uel alios fatentis non intelligit. Afranius. Ego stultum me existimo, fatuum esse non opinor. a fatuo fatue aduerbium. & fatuitas deducuntur. & fatua dea. & fatui. & infatuo, de quibus superius diximus. Quidam ab insipiditate fatuos dictos existimant, quod fatui cibi nocentur, qui carent sapore. Sed plane contrarium est fatui cibi dicuntur insipidi a fatuis, hoc est insipidis, uel potius insipientibus hominibus. PROCACITATE. Linguae petulantia. NON EST TETTIVS ILLE, SED CABALLVS. Non est Tettius cognomento Caballus, sed est uere caballus, hoc est non est homo, sed bellua. Caballus equus est. a quo caballinus. Persius. Nec fonte Labra proliui caballino.

EPIGRAMMA LXXI. DE PORCIA.

CONIVGIS AVDISSET FATVM. Exemplo Porciae docet uolenti non negari mortem non posse. in quo eorum philosophorum opinionem sequitur, qui existimant in rerum acerbitate, quieti

Bis tibi triceni fuimus Mancine uorati,
Et positum est nobis nil here, p̄ter aprum,
Non que de tardis seruiantur uitibus uiu;

animi morte esse consulendum. Porcia Catonis Uticensis filia fuit, & Bruti uxor, qui Caesaris interfector fuit. Hunc cum audisset post praelium cum Augusto, & Caesarianis in philippicis campis commissum gladio sibi mortem conscuisse, mori & ipsa statuit. Sed cum arma a domesticis subtraherentur, hausit carbonibus, & obstructo ore confestim extincta est. FATVM. Mortem. DOLOR. ipsa Porcia dolore ob mariti necem affecta. SUBTRACTA. Quae domestica, & familiares, ne se interficeret, subtraherent. AIT. Dixit. Quidam haec ita distinguunt, ut proprie ait de ijs diatmus, qui uana loquuntur. Dixit uero de ijs, qui ualidiora. Terentius, Quem amicum tuum ais fuisse istum, ex plana mihi. Aliquando aio pro affirmo accipitur. idem. Ait, aio. negat, nego. CREDIDERAM SATIS HOC VOS DOCVISSE PATREM. Catonem Uticensem. hic enim cum post uictoriam Caesaris mori destinaasset, simulatque animaduertit gladium, quem parauerat, filij sui iussu ablatum fuisse uocato seruo, eum sibi iussit reportari. Quare intellecta, cum filius ad eum cum quibusdam familiaribus uenisset, torua eum fronte Cato aspiciens, Tu ne inquit insanum me putas? qui non rationibus, sed ui me compellere niteris. Cur uero parentem non alligas? atque in uinculis tenes? Sed nihil agis mihi crede. Neque enim mihi ad mortem, cum ita statuero, opus est ense. Nam si breui temporis spatio spiritum praclusero, si parieti caput illi sero mori possum. ARDENTES FAVILLAS. Igneo carbonibus. partem pro toto posuit. hoc genus mortis (ut Plutarchus scribit) & Nicolaus philosophus, & Valerius tradiderunt. I NVNC. Elegans loquendi modus, de quo superius diximus, cum leue aliquod, seu stultum factum uolumus declarare.

EPIGRAMMA LXXII. IN MANCINVM.

BIS TIBI TRICENI. Mancini auaritiam carpit, qui sexaginta familiaribus ad canam uocatis, unum duntaxat aprum apposuerat, & eum perexiguum, nec ex eo quicquam distribuerat. Merito ergo imprecatur, ut deinceps nullus ei aper, sed ipse apro dilaniandus apponatur. PRAETER APRVM. Excepto propraeter praeposito est accusatio casui seruiens, & a praeducitur, sicut a pro propter. Significat autem idem fere, quod absque, & ultra. & ante. & supra. & circa. ab eo fit compositum praeterea, quod est aduerbium ordinis. & praeter propter, de quo supra diximus & praeter spem dicimus, ex insperato. & praeter opinionem ex inopinato. NON QVAE DE TARDIS VITIBVS. De uitibus, ex quibus uuae tarde colliguntur, & duraciam uuam intelligit, non quia uino insignis sit, sed quia sine ullis uasis in uite seruetur, tanta est contra frigora, a stus, & pestatesque firmitas. Mart. Non habilis cyathis, & inutilis uua lyaeo. Sed non potanti me tibi nectar ero. Augustus in epistolis. Dum lectica ex regia, dum redeo panis unam cum paucis canis uuae duracinae comedi. Duracina a duricie, hoc est firmitate corticis dicta sunt. Durum enim proprie solidum, ac firmum dicimus. Virgilius, Sed duris genuit te cauitibus horrens Caucasus, estque eius contrarium molle. Sed per metaphoram durum aliquando pro aspero, ac nocenti ponimus. Luilius, Et senu, ac duro in bello

Dulcibus aut certat quae melimella fauis
No pira, quae lecta pedent zeligata genesta
Aut imitata breues pumica mala rosas.

Coniugis audisset fatum cum Poetria Bruti,
Et subtrata sibi quaereret arma dolor,
Non dū fatis, aut, morte nō posse negari.
Credideram fatis hoc uos docuisse patrem.
Dixit, & ardentis auido bibit ore fauillas.
I nunc, & ferrā turba molesta nega.

bello optimus hostis. Virgilius, Aut durum tineæ genus. idem. Res dura, & regni novitas me talia cogunt moliri. alii quando pro patiente, ac perseverante, idem. Sapiadas duros bello. interdum pro immiti. crudeli. idem. Quid iuuenis magnus, cui uersat in ossibus ignem durus amor? Ab hoc fit prædurus, hoc est ualde durus. & durities, hoc est firmitas. soliditas. item asperitas, crudelitasq; quæ & duritia dicitur. & dure, ac duriter aduerbia, quæ ita à quibusdam separantur, ut duriter sit sine sensu laboris, dure uero crudeliter. & dure in alterum. duriter in nos aliquid faciamus. Teren. Vitam parce, ac duriter agebat. et duro uerbu quod aliqui significat firmo. solido. Plyn. Qui assiduo labore, et partim æstu. partim frigore durant corpora. Aliquando patienter fero. Virg. Durate et uos met rebus seruate secundis. nonnunquam perseuero. Terenti. Non hercle hic, qui uult durare quisquam sic sit potens. & durabile, quod durare potest, cuius contrarium est indurabile. item à duro dureo, hoc est durus fio. à quo dureo. item cōposita induro, quod est durum facio, cuius passiuum est induror, et ab eo indureo, à quo induresco. obdureo eiusdem significationis. à quo passiuum obduror. subdureo parum duro. à quo subduror. TARDIS. Etiam pro perseverantibus, & diuturnis possimus accipere, nam tardum proprie pigrum, & lentum dicimus. Virgilius. Sæpe oleis tardi costas agitator aselli uilibus aut onerat pomis per metaphoram tamen aliquando pro perseveranti, ac diuturno ponimus. Idem. media fert tristes succos, tardumq; saporem. aliquando pro denso, & crasso. idem. udo sub robore uiuit stupe uomens tardum sinum. nonnunquam pro rudi, & stulto. Idem. tardi uere subulci. Teren. Tardus est. i. stultus. ab hoc fit diminutiuum tardiusculus, & tardior, tardissimus, tarde aduerbium, quod & tarde dicitur. à quo tardius, tardissime, & tardiuscule aduerbium. Item tarditas, lentitia, pigritia, quæ & tarditudo, & tardities dicitur. Acuius. Atq; eotis se gni somno & tarditudine. idem. multa mittuntur tarditia, & socordia. Plau. Demiastræ cocleam tarditudine. item tardi gradus, de quo superius diximus, & tardiloquus, tardiloquentia notæ significationis. Item tarde uerbum, quod modo significat moror, tardus sum, modo remoror, quod potius per compositionem retardatio dicitur. à quibus tardatio, & retardatio. MELIMELA. Mala dulcia, de quibus superius diximus. hæc à celeritate matrescendi muste dicuntur, & à sapore mellis melimela. græci enim. μέλι mel uocant, μέλα mala uulgo uero mala nana appellant, quo darbores ea ferentes pomelia sunt. græci μέλι per simplex. l. scribunt, nos duplicamus ad differentiam, ut opinor eius animalis, de quo superius diximus, quod melis dicitur, & per simplex. l. scribitur. malorum plura genera sunt Matiana. Gestiana. Manliana. à Matio, Gestioq; & Manlio appellata, quæ huiusmodi pomis inferendis insignes fuissent. similiter ab Appio è Claudia gente appiana sunt cognominata. odor ijs maximus est fere cotoneorum. magnitudo non multo inferior, sed Claudianis rubens color. septiana à septio libertino eorum primo insitore, insignia rotunditate. quiriana à Quirio, & quæ Cato tradit in dolijs optime condi. scantiana præterea parua gratissimæ saporis petisita. Item quæ à patria nomē habent, camerina, & græcila, & à Sentino patria mea sentinaria, quæ uulgo ab Apennino ad urbem saxoferratia dicuntur. Veteres ea à colore feruati uocabant. cætera à causis traxere nomen. rosea à colore, odoreq; rosarum, excellentia apud Sentinates meos, & in alterum annum durantia, gemella, quod nunquam fere singula

in foetu nascitur ab appiorum similitudine. melappia. maiora appijs uulgo appionia uocata. à figura orbis in rotunditatem circumacti, orbiculata, quæ græci à patria epirotica nominant. à situ, quod fere in omnibus pomarijs inserantur odore, saporeq; insignia paradisa. Nam græci παπάσσορ pomarium uocant, ab effigie mā marum Orthomastice. ὀρθὴ enim græci rectum, μαστὴρ mammam appellant. à conditione castrati seminis spadonia, quæ uulgo à caporum similitudine capuncula uocant. à folijs Melgimella. folium enim unum aliquando, & genuinum erumpit è latere medio quod celerime in rugas marcescant, pannicea, quod stolidè tument. pulmonea uulgo centum solida dicta, quæ prima adueniunt, & uelut decerpi properant quasi statim liquefcentia. à farina farinacea uocantur. omnia fere partibus, quæ à sole fuerunt aliquantulum rubent. ea, quibus sanguineus est color originem à mori insitu habuisse existimant. FAVIS. Melle recentis. Favi enim, ut superius diximus proprie callæ sunt, quas apes construnt, ut melle impleant, à fouendo dicti quod in ijs foetus suos foueant. Plynus, Primum itaq; fauos construnt, cerâ fingunt, hoc est domos, callasq; faciunt. Virgilius. Pars intra septa domorum narcissi lacrymam & lentum de cortice glutem. prima fauis ponunt fundamenta, deinde tenaces suspendunt ceras, alie purissima mella stypan. Plyn. Junior, bucellam panis dedit, & fauum mellis, hoc est frustum operis apiarum melle plenum. à fauis fit diminutiuum fauulus. Plau. Meus dulciculus fauulus, PIRA. Horum quoq; multa genera sunt. superba, quæ à moschi odore moschatula dicitur, et à celeritate aduenit, quasi principatus tenere uelint, superba. parua enim hæc sunt, sed ocysima, gratissimq; & odoris, et saporis. moschum ignorarunt ueteres, nihilq; aliud est, quam sanies animalis, quod Arabes eodem nomine appellant ignotum id quoq; ueteribus fuit. paruum est, muris fere effigie binos dimittat dentes in superiori mandibula & tandem in inferiori habens, eorq; ad interiora recuruos. oritur in eius corpore a postema sanguinolentum iuxta umbilicum, idq; putrescens cum pelle excidunt uesica instar sanguine plene, quod exsiccatum gratissimæ odoris est, & inter primas hominum delicias habetur, abis. unguentis medicanis passim adhibita. Muscus uero est lanugo uiridior, quæ in fontium marginibus frequens esse solet. unde muscosi fontes dicuntur. Virgilius. Muscosi fontes, & somno mollior herba. sunt secundo loco crustumina omnibus gratissima à crustumino a gro Thusiæ, ut quidam uolunt cognominata. franguntur facillime, unde uulgo à glaciæ nomen sumpserunt. proxima huius bonitate salernina, rubignosi corticis, sed à potuita appellata, quoniam mirra uis succi abundat, quidam hæc ob eandem causam lactea uocant, alij à colore Syriacæ, uulgo nunc coruela dicuntur. præter hæc curmundula gratissimæ & ipsa saporis, corticis tenerrimi, propter quod à plerisq; nequaquam detracto corio eduntur. unde nomen habent, item decumana uulgo nota, quibus similia, sed differentia bonitate pseudodecumana appellantur. dolobelliana longissimi pediculi ab insitore Dolobella, pomponiana, quæ cognomine mammosa appellantur, à mammarum similitudine. liceriana. seueriana. generiana. tyrranniana. fluxoniana. rubra, & paulo superbis maiora. lateriana. aniciana. post hæc autumnalia acidulo sapore incunda, quæ à Tiberio principe Tiberiana sunt dicta. patria uomina habent amerina. picentina. numantina. alexandrina. numidiana. græca. tarantina. signina, quæ alij à colore testacea appellant, sicuti onychina purpurea. ab odore myrrhappia. lau-

Rustica lactates, nec misit fiscina metas, Anō armato pumilione potest. Ponatur tibi nullus aper post talia facta,
Nec de piceis uenit oliua cadis. Et nihil inde datū est, tantū spectauis oēs Sed tu ponaris, cui Caridemus, apio;
Nudus aper, sed et hic mimimus, qualisq; necari Ponere apū nobis, sic Tarena solet.

rea. *nardina* à tempore *hordeacea*. à collo *ampullacea*. & *co*
riolana. à forma *cucurbitana*. à *succo acidula*, incertam no-
 minum causam habent *barbarica*. *uenerea*, quæ colorata di-
 cuntur. *regia*, quæ nimio pediculo ueluti sessilia sunt. *patricia*,
uocoma, et quæ *Vir*. à *Catone* sumpsit. *uolena*. & *sementina*.
 & *nusta*. est & aliud *pirorum* genus suauissimum in hye-
 nem duras *sucosum*, grande, coloratum, quod *pontificum* di-
 citur. item aliud, quo nullum inter omnia sapore acerbius est,
 si crudum edatur, nullum uicinius, si coctum, amabilia hæc
 uocant, *uiridia* sunt, & uisu quoque horrida. *durant* in alteru
 annum fiunt ex ijs *coppuli*, & *pulmentaria*, nulla *dapes* æ-
 que in pretio sunt. excellunt hæc maxime apud *Sentinatæ*.
 præsertimq; in paruo oppido nostro aquis undiq; circansuen-
 tibus, quod ex argumento in *sulam Cærumperaneam* uocant.
 à quo & familia nostra *Perottorum* traxit cognomen, qui p-
 pe *pira* uulgo à *Sentinatibus*, & fere per omnem *Italiam* pe-
 ra dicuntur. dant hæc *pira* in *escam ægris cœta* duntaxat uel
 in uino, uel in *sapa*, & *pulmentarij* uicem implent. *Pero* ali-
 quando *proprium nomen* est uiri. fuit hoc nomine *Nelei* filius
 & frater *Nestoris*. aliquando genus est *calceamenti rustici* ex
 crudo corio. Nam *peram* ueteres *pellem* dicebant *pendentem*
 à collo ad *lumbos*. *iuue*. *Quem non pudet* alto per *glaciem*
perone tegi. hinc *peronatus* deducitur. *Persius*. *Nauium* si po-
 scat sibi *peronatus* arator, hoc est *peronibus calceatus*. à *pera*
 etiam, hoc est *pellem*, *pera* dicitur *sacculi* genus. hinc *peram* uia-
 toriam uocamus, quæ *panem*, & aliquid *obsonij* gestare uiato-
 res solent, quem admodum *populum uiatorium*, quo *uinum*.
 ab hoc fit *diminutiuum perula*. **RELIGATA LONGA GENISTA.** *Pira* pediculo *ligata* suspenduntur,
 ut in hyemē durent, quædam etiam, ut diximus, toto anno ser-
 uantur, conduntur quoque sæpe in *cauis*, ut *uue*. **GENI-**
STIS. *Genista* arbor est uulgo nota, cuius *florem* tingendis
 uestibus ueteres adhibebant. idem apibus in abo in *gratissimi-*
ri uice *puonium* purgat *drachma una*, & *dimidia* in aquæ
 mulsæ *quatuor cyathis* à *ieiunij* pota. *græci* hanc *αἰσθητορ*
 appellauere. de hac enim intellexit *Homerus*, cum inquit.
 Κῆρ δὲ δούρα σίοντι τῶν καὶ αἰσθητορῶν, hoc est.
 Etiam *latera putrefacta*, & *nauium sparta soluta* sunt.
 Neque enim de *sparto* intelligi potest, cum non dum *africanum*,
 aut *hispanum spartum* *Homeri* temporibus in usu esset, nec
 ante *Pænorum arma*, quæ *primum* hoc *Hispaniæ* intulerunt.
 herba hæc est sponte nascens, & quæ feri non potest, *iuncus*
 proprie *aridi soli*, ubi nec feri aliud, nec nasci potest. in *Africa*
 exiguum, & inutile *gignitur*. in *Hispania* abundantius. hinc
 strata *rusticæ eorum*, hinc *ignes faciesq;* hinc *calceamina*, &
pastorum uestes, hinc etiam *sportæ*, quæ & *sportulæ* dicuntur
nasa, quasi *fiscellæ*, in quibus *abi* in *quotidianum usum* dati
ferrī consueuerunt. propter quod & pro *ipsis abis* ponuntur.
Iuuenæ. Nonne uides quanto celebretur *sportula fumo*. Item
 pro *pecunijs*, quæ *tabularum loco* quandoque dari solebat. *Marti*.
 Dat *baiana* mihi *quadrantes sportula centum*. à *sparto* au-
 tem *nomen* habet, quod ex eo factitabantur. cū ergo *Homerus*
spartura dixit, *genistam* intellexit, ex qua certum est *funeris*,
 & *lina piscatoria* fieri. quidam tamen uoluerunt *Homerum*
 hoc loco, non *αἰσθητορ*, sed *αἰσθητορ* scripsisse, quod si-
 gnificat *sata*, & *lina* intelligi uoluisse, quæ *seruntur*. è *lino* q-
 pe *nauium armamenta* apud ueteres facta fuisse manifestum
 est. **MALA PVNICA.** *Granata*, quæ hoc cognomen
 sibi *aræ Carthaginem* uendicauerunt, ubi & multa et insignia

nascuntur. *granata* dicuntur à *granis*, hoc est *acinis*, quibus sunt
 referta. *grana* & *acini* in eundem sensum accipiuntur, sed hoc
 proprie differunt, quod *granum* fere frugum dicitur, ut *tritici*,
hordei, *farris*, & *similium*, à quo *granarium* uocatur locus,
 in quo frugum granare ponuntur, et *granosum* quicquid gra-
 na intus habet. *acini* uero sunt cæterorum fructuum. ut *puta-*
uue, *bacarum*, *leguminum*, & aliorum huiusmodi. tamen hæc
 sæpenumero confunduntur, & *granum* accipitur generaliter
 pro omni eo, quod *græci* uocant *cocum*, unde *cocum* *ilicis gra-*
 num uocamus. à quo *cocatum*, & *cocaneum*, de quibus supe-
 rius diximus, et *granum gnidium*, quod aliqui *linum* uocant
 in *Asia*, et *Græcia* nascens paruo fructu, specie rotundum, colo-
 re rubrum, minusq; quam *pip*, sed caliditate multo ualidius.
 quæ propter eam deuorandum datur cum *pane*, aut *adipe* su-
 mitur. alioquin *gulam* adurit, inter *punica mala* genus est, quæ
aprynum uocatur, cui *li gnosis* *nucleus* abest, unde *nomen* ha-
 bet ab *a* *privatiua* *particula*, & *pyrin*, quod *græci* *paruum*
nucleum significat, qualis est *oliuæ*. *Martia*. In *momentanis* tu-
 beres, & *apryna* *ramis*. Item alia dulcia sunt, alia acris,
 alia mista, alia acida, alia uinosa. *flor* *corum* *balaustrum* uocatur,
 & *medicinis*, et *tingendis uestibus* idoneus. Unde color hu-
 iusmodi *Balaustrum* uocatur. *coribus* quoque *corum*, quæ acer-
 ba sunt ad *perficienda coria* utuntur. Ut autem *conseruari* hæc
 mala melius possint *indurari* *feriente aqua marina*, mox
 triduo *sole* *siccantur*, postea *suspenduntur* ne *nocturno rore*
madeant. cum libet *uti*, aqua dulci *perluuntur*. **IMITA**
TABREVIS ROSAS. Quæ *similitudinem* habent
 breuium *rosarum*, etenim *flor* *mali punice*, *exigua rosa* simile
 est. *germinat enim* *uterq;* *flor*, *primo inclusus* *granoso cortice*,
 quo mox *intumescente*, & in *uirides alabastror* *fistigato pau-*
 latim *rubescens* *dehisit*, ac *sepe* *pandit* in *calicem*, medio sui cō-
 plectens uel *luteo*, uel *purpureo* *apices*. **BREVIS.** *Par-*
uas breue *proprium* est, quod longo *opponitur*, diciturq; à *græ-*
co *βραχῦς*, à quo *brachi* *indumenti* genus *puenda* ma-
 xime *tegens*. unde *brachati galli* dicuntur, & *βραχίον* *bra-*
chium, & *brachy* *intellectus*, quod *breuis* *desinentia* *interpre-*
tari potest, et *brachylogia* *breuiloquium*, siue *breuiloquentia*.
 à *breuis* sic *breuior* *breuissimus*. *breuiter* *breuius* *breuissime*.
breui *aduerbium* pro *breuiter*. *Martia*. Quibus *remissum*
 corpus *astringens* *breui* *breuitas* *breuiloquus* *breuiarum* cō-
 pendium, hoc est *liber*, in quo uel *res gestæ*, uel aliud *quispi-*
 am *breuiter* *comprehensum* est. & *breui* *uerbum*. à quo cō-
 positum *abbrevio*. **FISCINA.** *Instrumentum rusticum*,
 de quo *superius* diximus, *apium ferendis* è *rure* *fructibus*, cuius
 diminutiuum est *fiscella*. in hac *portari* *recentes casei* *con-*
sueuerunt. à quo *fiscelli* *appellati* sunt *casei mollis* *appetitores*
 sicuti *Catillones* *catillorum* *liguritores*, unde & *lupum piscem*.
 à *nima* *uoracitate* *catillonē* *ueteres* *nunci* *pauere*. **METAS**
LACTENTES. *Casei* *recentes*. à *metarum* enim *figu-*
ra *casei* *metæ* *lactis* *appellatur*. *lactentes* *autem* *dicit*, quasi
 adhuc *lac sugentes*, & non dum in totū *coactos*. **OLIVA.**
Fructus oleæ. proprie enim *olea* *arbor ipsa* est. *oliua* *fructus*.
oleum *sucus*, qui ex *oliua* *exprimitur*, *legimus* tamen & *oli-*
ua *de arbore*. *Virgilius*, *Incumbens* *tereti* *Damō* sic *cæ-*
pit oliuæ. hæc autem omnia, à *græcis* *sumpta* sunt, qui
ελαίον *oleam*. *ελαίαν* *oliuam*. *ελαίον* *ole-*
um *dicitur*. *olearum* *genera tria* *Virgilius*. *Posuit*. *orchitan-*
radium *posiam*. alij *lianiam*. *sergiam*. *neuiam*. *cominiam*. *con-*
tiam. *albiceram*. Item alia genera addunt *sergiam*, *Sabini* *regiō*
 uocant, cuius *fructus* nō ante *Fauonij* *statum* *ni grescit*, hoc est

ad VI Idus Februarias. alij hanc maiorinā uocant. alij bā
 biam. quanto maturior est oliua tanto pinguior succus, sed mi-
 nus gratus. optima autem aetas ad decerpendum est inter copiam,
 bonitatemque: cum bacca incipit nigrescere. has nostri drupas uo-
 cant. græca δ'πυρρα. oliuæ constant nucleo oleo. carne. amur-
 ca. hæc sanies est eius amara, quæ ex aquis prouenit, ideo sicut
 tibus nimia est, riguis copiosa. suus oliuæ succus oleū est. opti-
 mum fit in uena franco a gro campaniæ, ubi Venæ frū est oppi-
 dum, cuius odor est unguentis accommodatissimus. Martia.
 Hoc tibi campani sudauit bacca Venæ fri-
 Vnguentum quoties sumis, et istud olet.
 Oleæ honorem romana maiestas maximum præbuit turmas
 equitum idibus Iulij ex ea coronando. Item minoribus trium-
 phis ouantes. Athenæ quoque uictores olea coronabant, et græ-
 ci olympiæ oleastro. olea syluestris hæc est, ab olea nomen ha-
 bens. oleo natura est tepefacere corpus, et contra algores muni-
 re. ideo institutum a græcis, ut in gymnasijs athletarum corpo-
 ra ungeretur, quod tanta luxuria factitatum est, ut aliquando ma-
 gistratus honoris eius octogenis sextertij strigmenta olei uen-
 diderint. fit et fictitum oleū e diuersis arboribus, herbisque,
 et alijs rebus, ut puta ex oleastro, quod oleastrinū dicitur, ex cha-
 mela fructu saxoso, non altiore palmo folia olea stri, baccaque
 habente. e cyri altero fructu, quæ alij scoton, alij rhibim, alij
 sifanon syluestre appellant folio uitium, caule ferulaceo sem-
 ne ad similitudinem ricini, unde et ricanium huc fruticem uo-
 cant. coquitur id semen in aqua, immatansque oleū tollitur, quod co-
 cynum appellatur. ex amygdalis amygdalinum, quod et meto-
 pum dicitur, ex lauro laurinū, ex myrto myrtinū. et oxymyr-
 sine, siue chamæmyrsine oxymyrsinum, quod et chamæmyr-
 sinum, ex citro citrinū, e cypressso cypressinum, e nucibus in-
 glandis, quod carynion nuncupant, e lini semine lineum, e ma-
 lis ædri adreleon, e grano cnidio cnidium, e lentisco lentiscin-
 num, e cypro arbore cyprinum. Indi etiam e castaneis, et si-
 sama, et oriza facere castaninum, et orizinum, et sifaminū
 dicuntur ictthyophagi, e pisibus pisaninū. aliquando et e fo-
 lijs platani factum est luminū causa propter olei inopiam, ex
 oenāthe de qua diximus, oenanthinum, e sansuco sansucinum.
 Item fit ex cardamomo, meliloto, nardo gallica, panace, hele-
 nio. anam radice, omnium succus in oleo maceratis, ex pressisque
 sic rhodium, siue rosaceum e rosis, iuanum e iunco, quod est ro-
 saceo simillimum. Item hyoscyamo, lupinis, et narcisso plurimum
 est. in Aegypto e raphani semine, aut gramme, quod corti-
 non uocant. Itē e sifama, et urtica misti, quod a grosinū ap-
 pellant. e Lilio Lilinum. sius præterea herbis inter Cappado-
 ciam, et Seleuciam, quod seleucicum dicitur neruis admodum
 utile. in Italia e gummi, quod guminum, e pice, quod pianum
 appellant. sponte nascitur in Syria maritimus, quod eleomeli di-
 ximus uocari. fluit item e petris quibusdam, quod et petreleon
 dicitur. est præterea oleū oenāthinum, cuius in medicina idē
 affectus, qui rosacei. fit ex florente uua labruscæ, quæ oenā-
 the dicitur. omphacinum oleū est, quod ex oliua immatura fit,
 hoc omnium optimū, atque utilissimū est, etenim omphacum
 proprie dicitur, quod fit ex uua acerba, hoc modo decerpitur
 uua, quando est ceteris magnitudine, ante ceteris ortum, eiusque
 melligo, et totum corpus sole coquitur, nocturni rores auentur.
 additur aliquid salis in fictili condita melligo colligitur, opti-
 meque cyprio ære seruat. fit et alio modo in mortarijs uua im-
 maturæ teritur, siccataque in sole digeritur in pastillos. omphaci-
 uocabulum a græcis sumptum est, apud quos immatura uua
 dicitur. ὀμπαξ. olei fex, quæ amurca dicitur, ad multa
 utilis est. doliæ olearia, cadique ea imbuntur, ne bibant oleū.
 eadem subiguntur aræ terendis messibus, ut formicæ, rimæque

absint, et similiter lutum parietum, et tectoria, et pauimen-
 ta horreorum frumenti, uenariū etiā contra teredines, et no-
 xia animalia amurca aspergitur, semina frugum perfundun-
 tur, lora etiam, et coria omnia, ac calceamina, axesque, et era-
 menta contra æruginem, postremo ligna macerata amurca si-
 ne aliquo sumi tædio ardent. ab oliua oliuetum deducitur lo-
 cus, in quo oleæ consistunt, et oliuitas fructus olei. V arro,
 de oliuitate oleas exui optime conscribit Cato, et oliuum oleū,
 et oliuo uerbum, quod est oliuarum uindemiam ago, siue oli-
 uas colligo. Plynus. Quippe oliuantibus lex antiquissima fuit,
 oleam ne stringito, ne ue uerberato, et oliuita olei uindemia.
 ab olea uero oleagnus, sicut a fago fagnus unde oleagnæ co-
 ronæ appellata, et oleum a quo olearius olearia olearium,
 unde oleariam cellam, et olearia instrumenta dicimus. Item
 olearios, qui oleum uel faciunt uel uendunt præterea ab oleū
 oleo uerbum, quod et olo ueteres dixerunt, significatque odorē
 reddo, uel bonū, uel malum, cum compositum ab eo redeo in
 bonam semper partem accipitur. tractum autem ab eo est,
 quod oleum inueterascens asperiores habere odorē inapiat,
 uerustas enim tædium affert. hinc olentia mali odorū loca di-
 cuntur, et olidum, quod odorem habet. Martia. Olidæque ue-
 stes muricæ, et oletum stercus humanum, V eranius sacerdotu-
 la in sacrificio fecit oletum, ab hoc fit compositum olfacio, quod
 et odfacio ueteres dixerunt. Item adoleo, quod modo significat
 accresco, quia crescentes pueri, cum primum puberes fiunt olere
 hircum inapiunt, propter quod hircuitalli, ut superius diximus,
 sunt appellati. hinc adoleo. a quo adoleo, cuius diminuti-
 uum est adolecentulus, et adolecentia, et adultus deducun-
 tur, et adolecentior uerbum, quod significat luxurior. V arro. id
 equidem ut faciat censo, quoniam tu quoque adolecentiaris. itē
 adolecenturio, quod adolecentium more facio, siue in adolecē-
 tiam redeo. Laberius inquit adolecenturire, et nescio quid
 nugari facere, modo adoleo accipitur pro sacrificio, quasi odo-
 rem dijs præbeo. Virg. Verbenasque adole pingues, et masas
 lathura, quoniam uero sacrificiū urendo fieri consuevit, ado-
 leo etiā pro uro aliquando accipitur. V arro. Cū intestina ado-
 leuissent partem dijs obtulerunt, partem ipsi consumpsere. V ir.
 Adolebant ignibus aræ. Item ob eandem rationem pro colo-
 usurpatur. idem, cura penum struere, et flammis adolere pe-
 nates. præterea ab oleum fit et aliud compositum aboleo, quod
 est deleo, ac prorsus oblitero, ut ne odor quidem eius relinqua-
 tur, et exoleo, a quo exoleo, quod est adolecere, hoc est cre-
 scere desino. a quo exoleti dicti scorta mascula iam adulta, et
 ferē dimissa, quod crescere desierunt. aliquando etiam exoleo
 pro cresco accipitur, unde et exoletum adiectiuum pro adul-
 to accipimus. Plau. Reliqui domi exoletam uirginem, et obs-
 oleo ex ob, et oleo scilicet litera interposita, quod similiter signi-
 ficat reijcor. dimittor. Cicæ. Obsoleuit iam ista ratione multo
 magis, quam uerbis refutata, et suboleo, quod significat parū
 oleo. Actus elegans est, myrrhā subolet. Itē ab oleo fit inoleo,
 quod significat cresco, inualeo. a quo inoleo. V irgil. V doque
 docent inolecere libro, et indoles, quæ in pueris, atque in ado-
 lescentibus est significatio quædam, et quasi odor futuræ uir-
 tutis. Cicero. Vt enim adolescentibus bona indole præditis sa-
 pientes senes delectantur. in uiris autem est signum, et quasi
 odor præsentis uirtutis. Idem, homines in quibus est uirtutis in-
 doles, commouentur. Lucanus. indole si dignum latia, si sangui-
 ne prisco robur inest animis. indole inquit, quasi generositate
 quadam uirtutis, atque animi. aliqñ etiā in malam partē indoles
 usurpatur. Linius de Annibale, sic cum hac idole uirtutū, atque
 uirtutum trienio sub Hasdrubale imperatore meruit. transfer-
 tur quoque ad multa, atque inanimata. Idē. sicut in frugibus, pecu-

diuisq; non tantum femina ad obseruandā indolem ualent,
quānam terrae proprietatis, coeliq; sub quo aluntur. sunt tamē
qui oleo uerbū non ab oleum, ut superius diximus, deductū
putant, sed ἀπὸ τοῦ ὀσφρ quod olere est. a quo & odoro uer-
bum derivatum existimāt notae significationis, & odor, siue
odori, a quo odoratus, odorificus, de quibus superius diximus.
Itē odorabilis, hoc est odorē reddens, & odoramentū, qđ odo-
randi gratia tenemus, sicut unguentū, qđ causa unguendi. DE
CADIS PICENIS. De uasibus, in quibus picenae oliuae
conduntur. ex omnibus enim Italici oliui picenae, & sidici-
nae apud ueteres maxime commendabantur, sicut nūc propter
magnitudinē, et cetero sitatē Bononienses picenae partim sale
condiebantur, partim oleo suo sine aliqua arte sua commenda-
tione pure immatibāt. quae dā frangebantur, & herbarū uiri-
dium condiebantur sapore ob id olympiades uocatae. ἀπὸ τοῦ
κολυμβάρ, quod immatere est, nā propter lenitatē urinabāt.
fiebat et praecoxes feruēt aqua p̄fusa, quāuis immatura eet.
Cato. Nō alio modo condi laudat oliuas, quā in uirga ui-
rides, uel fractas in lentisco. NVDVS APER. subintel-
lige appositus est. NVDVS. Solus, sine aliarū dapium
apparatu. solidos. n. apros apponere in conuiujs ueteres sole-
bant. primus Romanorū solidū aprū in epulis posuit P. Ser-
uilius Rullus, pater eius Rulli, qui Cicero consulē legē agrā-
riā promulgauit. postea bini & terni simul aprū uno conuiuio
consumpti. Iuue. Quāta est gula, quae sibi totos ponit apros.
POMILIONE. Nano. nani enim sunt homines paruae ni-
mis staturae, paululumq; supra terrā exstantes, quod uocabulū
graeu esse constat. latini eos pomilios, siue pomiliones appel-
lant, & in feminino pomilias. Fronto Philosophus nani ap-
pellationē barbarā esse existimauit. nani graeci uas aquariū
uocant humile, & concuū, quod uulgo stulum barbarum ap-
pellant. hinc pomiliones etia nani uocauerunt. Domitianus in
spectaculis suis pomilionū edidit pugnam. Papius. Hic au-
dax subit ordo pomilionū. Romani hoc genus hominū in deli-
tijs habuere sub diuo Augusto minimus homo fuit Canopus no-
mine in delitijs Iuliae neptis eius, cuius longitudo duos pedes, et
palmā non excedebat, & eius dē se ferē longitudinis mulier An-
dromeda, quae Iuliae Augustae liberta fuit. Maniū maximū et
M. Tullium egres Romanos binū cubitorū fuisse M. V. aruo com-
memorat, qui mortui longissimis temporibus in oculis sunt ser-
uati. nos pomilionē habemus Hectorē noīe annos nunc duode-
quadraginta natū, sed aspectū talē, ut ab oibus puer, & non
dum duodecimū aetatis annū excedens iudicari possit puberē
alioquin, et propensioris in mulieres libidinis, ingeniosum. pre-
terea et atra scurrilitatē dicatū. sexq; pedales gigni quosdā
in crimatu implentis uitae cursum comperitum est. eura pelos
graeu uocāt a corporis dexteritate, nā proprie eura peli apud
eos dicuntur, qui facilitate quadā morū praediti sunt, hoc est le-
pidi, elegantes, in latino uomē nō habent. INDE. Deinde
post aprū. f. TANTVM. Solūmodo. ARENA. Amphitheatrum.
CVI CHARIDEMVS. Salicet positus fuit. constat. n. Charidemum dā natum a Domitiano aprorū
dentibus dilaniatum fuisse.

EPICRAMMA. LXXIII. AD STELLAM.

LASCIVOS LEPORVM CVRSVS.
Iocatur cum Stella facete eum monens, ut si ni-
miū uidetur, qđ bis de lepore scripserit, ipse
quoq; paria faciat, et bis ei lepore in conuiuio
ponat. MAIOR, ET MINOR CHARTA. vel
maiora, uel minor a epi grammata, quae de eadē re scribuntur,

uel maior, & minor scheda. Est enim scheda folium chartae,
siue papyri non dum compactum, & ligatum, quod & phyl-
luram graeco uocabulo nuncupamus. Plyn. Sed ratio depre-
hendit uitium unius schedae reuulsione. quidam detracta asti-
ratione sedā scribunt. Quin. Nam qui omnes etiam indi-
gnas lectione sedas excutit, anilibus quoq; fabulis ac ammo-
dare operam potest, scheda enim nauigij genus est in candi-
tum, & arabibus tantum inter se connexis factum, qualem su-
pra diximus ratem esse. unde scheda in condita, & extempora-
ria carmina dicuntur, quae nostri syluas appellant, & graeci
χρῆματις usurpant pro eo, quod est extempore dicere,
& schedion uocant, quod ex tempore compositum est, quasi dū
taxat in schedis scriptum. Martialis.
Ohe iam satis est, ohe libelle.
Tu procedere adhuc, & re quaeris.
Nec summa potes in scheda teneri,
Maior ergo, et minor scheda est, prout plura, aut pauciora epi-
grammata continet.

20 EPIGRAMMA LXXIII DE LIBELLO SVO.

AEDITA NE BREUIVS. Eodem se-
re argumento ludit, propter quod nonnulli hoc
distichon superiori epi grammata adnectunt.
ne forte inquit susceptus a me labor scribendi
epi grammata propter libelli paruitatem peat,
idem potius saepius repetatur. CVRA AEDITA. Stu-
diū impensum BREUIVS LIBELLIS. Propter
breuitatem librorum. DICATUR POTIVS TON-
Δ' ΑΓΑΜΕΙΒΟΜΕΝΟΣ. Hemistichion hoc est me-
dius uersus est Homeri τὸν δ' ἀπαιδωμένον, qđ significat
huic autē respondens, & a Marone nostro interpretatur, huic
contra hoc hemistichion Homerus frequentissime repetit. est er-
go sensus, repetatur potius a me id saepius, ut ab Homero fit hoc
hemistichion, qđ liber ob nimiam breuitatem pereat.

30 EPIGR. LXXV AD HEDYLV M.

CVM DICIS PROPERO. Ex perso-
na sua notat eos, qui nimio coitu exhausti, &
impotentes facti, exerceere tamē libidinē non
cessant. PROPERO FAC SI FACIS.
Verba sunt Hedyli, dū cum eo coit Martia. Et
est sensus, cum dicas mihi coeūti tecum haec uerba. ego propero,
hoc est mihi propere abeundum est. fac si facis, hoc est exple
opus, si potes ex plere. Est. n. cōmūnis hic loquēdi modus. FAC
SI FACIS. Expedi, perface coitum, si potes. facere enim ut
superius diximus uere est. VENV S. Libido, coeundi
appetitus, quē admodū superius diximus. DEBILITA-
TA. Exhausta, infirmior facta ob nimium coitū. LANGVET.
Deficiat. dissoluitur. hoc. n. accidit hoibus nimio coitu debilitatis,
ut et uerbis a coeūdi libidine auocentur. PROTINVS. Sta-
tim quasi porro tenus. Vir Protinus ad regē cursum detorquet
Hiarbam. aliquando tamen ponitur pro consequēter deinceps.
idem, protinus aerij mellis caelestia dona exequar. interdum
pro iugiter continue. idem, traiccto missa lacerto protinus ha-
sta fugit, seruatq; cruenta cruorem. nonnunquam pro longe
porro. idem, uerūq; recurro tartaream intendit uocem, quā
protinus omne intremuit nemus. quandoq; pro ualde. idem. EN
ipse appellas protinus aeger ago. item pro omnino sicut penitus.
Idem. cum protinus utraq; tellus una foret. quando autem hu-
ic aduerbio additur negatio, si significat nō ideo, quē admodum

Lasciuos leporeū cursus, lasciusq; leonum,
Quod maior nobis charta, minorq; gorit.
Et bis idem scriimus. minuit si Stella uidetur
Flor. tibi, bis lepore tu quoq; pone mihi i

Cū dicis propero, fac si facis Hedyli, languet. Expectare iube, uelocius ibo retentus.
Protinus, et cessat debilitata Venus. Hedyli si properas, dic mihi ne properem;

fit in continuo, & statim. Quintilia. Non autem ut quicquid
praecipuum necessario est, sic & efficiendum oratorem maxi-
mi protinus erit momenti. eandemq; vim & interrogatio ha-
bet. idem continuo si ille stulte cogitavit nobis quoq; stulte dice-
dum est. id est non ideo. protinam etiã pro protinus inveniuntur.
Terent. Protinam conijam me in pedes. IUBE EXPE-
CTARE. Iube me lente facere, ne cogitatione festinationis
animus a libidine auocetur. SI PROPERAS. Absce-
dere. NE PROPEREM. Facere.

EPIGRAMMA LXXVI. DE DIAVLO.

NUPER ERAT MEDICVS. Idem
planè argumentum est, quod quinquagesi-
mi noni epigrammatis de Chirurgo.

EPIGRAMMA LXXVII. DE LE-
PORE, ET LEONE.

RICTIBVS HIS TAVROS. Idè
argumentum, quod superiorum duorum
epigrammatum, hoc est XXXV & XL
III de lepore ludete in ore leonis. MA-
GISTRI. Domitores leonum. RI-
CTIBVS. Rostris BUCAS, quem admo-
dum superius diximus. FVGAX PRAEDA. Elegan-
ter leporem descripsit, nam & fugatissimum animal est, &
omnium praeda nascens. NEC NIHIL REFERT.
Et aliquid refert a leone, hoc scilicet quod reddit audacior,
& ex audacia fit celerior. mirum dictu non modo non obesse
leone lepori, sed prodesse. SOLA ARENA. In
qua nulla sint ferae sumentes. CONDITVR. Absco-
ditur, servatur. CAVEAE. Receptaculo. cauum dicitur
proprie concavum, uacuum, & a Chaos deducitur, quod qua-
si uorago quaedam erat inanis, & uacua. Virg. Tum dea nu-
be caua tenuem sine uiribus umbram. idem haec ubi dicta ca-
uum conuersa cuspide montem impulit in latus. a cauum ca-
uea deducitur, quae proprie significat locum sub terra uacu-
um, atq; obscurum, quoniam autem in huiusmodi locis esse co-
sueverunt ferarum cubilia, caueas pro ipsis ferarum recepta-
culis frequenter usurpamus, & ab harum similitudine pro-
ceptis ex ligno siue ex ebore, aut aliquo metallo factis, in quibus
auiculas tenemus, quas uulgo etiam caueas uocant. Martia. de
cauea eburnea.

Si tibi talis erit, qualem dilecta Catullo

Lesbia plorabat, hic habitare potest.

Item caueam uocamus fossam sub terra factam tectam tamen
superius. Item arcem in medio theatri, in qua equitum subsel-
lia constituta esse consueuerunt, quod uelut tecta, caueae simili-
tudinem haberet. Virgil. Hic totam caueae confissum. Item a ca-
uum caula stabulum, in quo pecudes reconduntur, quod anti-
quius ante usum tectorum oues antris teneri solebant. & cau-
diariae naues, quod ex lignis grossioribus cauatis fierent. cau-
da, quod inus caua sit. est enim cauda pendens posterior pars,
quae omnibus animalibus est praeter homines, & simias. Vete-
res etiam aliquando codam dixere, a qua caudati, & codati
dicti, qui caudas habent. et caudaeae ostellae appellatae sunt ex
iunco a similitudine equinae caudae factae. Item cauiates ho-
stiae, quod cauae erant enim partes hostiae caudatenus, quae in
sacrificio pro collegio pontificum quotannis ponebantur. Item
cauerna, quam graeci uerua dicunt, hoc est concavitas
quaedam terrae uacua, atq; obscura, unde cauernosum locum

Rictibus his tauros non eripuerunt magistri,
Per quos praeda furax itaq; rediit, lepus,
Quodq; magis mirum, uelocior erit ab hoste,
Nec nihil a tanta nobilitate refert.

Tutior in sola non est cum currit arena,
Nec caueae tanto conditur ille fide.
Si uitare tantum morsus lepus improbe quaeris,
Ad quae confugias oza leonis habes.

dicitur passim uacuum, & ueluti cauernis plenum. Item a ca-
uum concavum hoc est uacuum sinuosum. a quo concavitas, et
cauo uerbum, quod est sudio euacuo. a quo reuacuo, & excauo
deducuntur, a quibus reuacuo, & excauatio. TANTA
FIDE. Tam certa spe salutis. IMPROBE PROCAX.
Proterue, qui ludere cum leone audes, uel improbe, hoc est cal-
lide. astute.

EPIGRAMMA LXXVIII. AD LICIANVM.

VIR CELTIBERIS. Licianum Cel-
tiberum tadio urbis in Hispaniam redeun-
tem, repetita locorum illorum amoenitate
laudat, & otium, ac tranquillitatem uitae
more suo commendat. carmen est dicolon di-
strophon. primus uersus est Iambicus Hip-
ponactius trimeter acatalecticus, constans sex iambis, recipiensq;
etiam spondeos imparibus sedibus. secundus est iambicus ar-
chilochius dimeter acatalecticus, constans quatuor iambis admi-
sto interm imparibus sedibus spondeo. NON TACEN-
DE. Laudibus profequende. tacere proprie est nihil loqui.
Nemius. Hic loquitur, ille tacet. quoniam uero cum aliquid lau-
de dignum uidemus, tam perire nobis non possumus, quin il-
lud laudemus, & e contrario malefacta non laudamus, inua-
luit consuetudo, ut tacenda pro non laudanda accipiamus, &
e contrario non tacenda pro laudanda. item quoniam qui securi sunt
nulla quaerendi causam habent, tacere aliqui usurpamus pro eo,
quod est securum esse. Terent. Quis tacet? Nam cum ille inferat,
dicitur, manifestum est non silentium, sed securitatem imperatae
fuisse, dicitur et tacere de iis, quae uocem non habent. Virgil. to-
tumq; perrat luminibus tactis. Idem. cum tacet omnis ager. ta-
cere. n. pro quiescere capitur. Vnde tacitum mare uocamus, cum
placidum est, & nullis fluctibus agitur. & a tacito taciturnus
deducitur, qui natura facile tacet, & tacitus, qui scit tenere secre-
ta. a taciturno tamen fit taciturnitas, quae est obseruantiae genus
in silendo constituta, & in caelandis secretis. Terent. Sed iis, quas
semper in te intellexi sitas fide, & taciturnitate, & taciturnus
diminutiuum. A pule. Blanda mulier, et taciturnula. Item
a tacito tacite aduerbiu, hoc est cum silentio siue quiete. praeterea
composita reticico, quod proprie de iis dicitur, quae dolore siue soli-
tudine afferunt. Terent. Ne uerere, ne reticico. obticico de his, quae
pudet nos loqui. Idem. Virgo ipsa scissa ueste lacrymans obtu-
ceticico, simul tacito. a quo conticisco, & conticium pars no-
ctis, in qua omnes tacent, ut superius diximus. subticico. tacito,
a quo subticisco. CELTIBERIS. Iberus fluminis est Hispani-
ae, a quo Iberi dicti sunt Hispani, qui utranq; Ibero proprie
quam regionem usq; ad maritima incolunt. et Iberia proprie ea
pars Hispaniae, quae intra Iberum continetur, quamuis generali uo-
cabulo Iberia pro Hispania accipitur. haec regione Celtae Gal-
lorum populi relicta quodam provincia habitauerunt. Vnde compo-
sito ex utraq; gente nomine Celtiberi appellati sunt, & regio eor-
um Celtiberia. hi quondam omnes immanitate superare sunt cre-
diti, & regio eorum magna ex parte inculta erat, & aspera,
& amniis alluuiouibus uasta, quod per eam Anas deferretur, et Ta-
gus, & complura alia flumina, quae oceanum uersus in oceanum
erumpunt. originem ex Iberis agris habentia, quorum propter
Numantiam fuit. postea ad mansuetiore cultum redacti sunt.
eorum nobilissima ciuitas Numantia fuit. a qua Numantini qui
circa uiginti annos bellum cum populo romano gesserunt. tandemq;
a Scipione capti, ac deleti sunt, unde Scipio ipse Numantinus
est dictus. a Celtibero celtibericus deducitur. Vnde celtiberi-
cum bellum, et celtibericam cladem dicimus. NOSTRAE.

Vir Celtiberis non tacende gentibus, Nosterq; laus Hispaniae, Vnde alia Lincina Bilibina Equis set armis nobilitate, Steriliq; canu nimibus offraitis sacrum
Vada Veronem motibus. Et delitanti Dulce Borrothi mirus, Pomona quod foelix amat. Trepidat metabis lone Cegeli uada, Mollisq; nymphae lacus, Quibus ac-
missu corpus astringes beuis Salones, qui feru gelat. Pasfabit illis ipsa figendus prope Voberta pendit feras. Aplus serenos aureo frangens Tago Obscu-

Obscurus umbrae arboris. Auidā rigens Dixerem placabit scim, Et Nemea, que uincit niues. At in Decembris ramis, & Brauma ipotens Aglone rauco mugiet, Aprica epetes
Tarracanis litorea, Iuag, Laletanum. Ibi illigatas mollibus damas plagis Maribus & uermos apras, L. epocēq; foeti calledū rupos equo Ceruus zelinq; uillero. Vicina in
ipsa Sylua descendet fori Infante cinctus foedido. Vocabitur uenator, & ueniet tibi Cōiua clamatus prope Lunata nūquā pellis, et nūquā toga, Olidēq; ueltes murire. X

Ex qua originem habemus. a nos noster deducitur, a noster
uero nostras, quod significat e nostra gente, uel patria, nos ab
eo pronomine, quod est ego, sicut uos ab eo pronomine, quod
est tu, a quo uester, & uestras, in quibus illud animaduersione
na dignum est (ex quo licet facere coniecturam uocabula lati
ne lingua magis naturalia, et ratione inuenta, quam fortuita,
sive arbitraria esse) quod cum nos dicimus, motu quod a oris cō
ueniente cum ipsius uerbi demonstratione utimur. quippe labia
sensim, ac spiritum uersus eum mouemus, cum quo loquimur, et
e contrario, cum dicimus nos neq; profuso, intentōq; spiritu, ne
que extensis labijs pronuntiamus, sed spiritum, et labra quasi
intra nosmet ipsos coarctamus. hoc idem fit in tu, & ego, & tibi,
& mihi, & tuus, & meus, ceterisq; ab ijs descendentes. Nā
sicut, cum annuimus, atq; abnuimus motus ille uel capitis, uel
oculorum a natura rei, quam signat, non abhorret, ita in ijs
uocibus, quasi gestus quidam oris, & spiritus uidetur esse natu
ralis. Veteres his pro nobis scripsere. sicut tin pro eum. HI
SPANIAE. Hispania Europae terminus claudit. hanc ue
teris ab Ibero amne primo Iberiam, deinde ab Hispani insi
gni eius urbe Hispaniam cognominauerunt, quae inter Afri
cam, & Galliam posita oceani freta, et pyreneis montibus clau
ditur, sicut minor ambabus, ita utraq; fertior. Nam neq; ut
Africa uiolento solo torretur, neque ut Gallia assiduus uentis fa
tigetur, sed media inter utranq; temperato calore perfruitur.
Vnde felicitas, & tempestiuis imbribus, & omni frugum ge
nere fecundissima est, adeo ut non in alis tantum suis, sed alijs
quoq; prouincijs, & ipsi Italiae cunctarum rerum abundan
tia sufficiat. ALTAM. Nobilem gloriosam. BIL
BILIM. Segobriga, & Bilbilis duo insignia Celtiberiae
oppida sunt, circa quae Sertorius, et Metellus praelium commi
serunt. Bilbilis patria Martialis, a Bilbili propinquo fluuio ap
pellata. NOBILEM EQVIS, ET ARMIS. Re
cte de Celtiberis loquens equos, & arma commemorat, cum ijs
equi, & arma sanguine proprio acriora sint. EQVIS. Sūt
in Celtiberia e quorum pernicis greges, qui cum natura subal
bi sint, si in exteriorem Hispaniam traducantur, colorem mu
tant, Parthiorum similes, nam & agilitate, & cursus celeri
tate reliquos superant. ARMIS. Celtiberi arma habēt
rei bellicae aptissima, ut pote aquarum temperamento obdura
ta. nec apud eos probatur telum aliquod, quod non aut Bilbi
li fluuio, aut chalybe tinctum sit. quae propter, & Chalybes fi
nitimi huius fluminis appellati sunt, ferroq; ceteris praestare di
cantur. sunt et alij in ponto Chalybes. chalybs aliquando pro
ipso ferro ita temperato accipitur. Item pro opere ex huiusmo
di ferro facto. Lucat. Chalybem, frenosq; momordit. Virgil.
Vulnificusq; chalybs. SENEMQUE CANVM NI
VIBVS EFFRACTIS SACRVM. Ordo est, &
uidebis Sacrum senem canum effractis niuibus. Sacer nomen
propriū est montis in finibus Galatiae aurum ferens. SE
NEM. Antiquae nobilitatis. CANVM. Candican
tem. NIBIBVS. Propter niues, quibus tegitur. EF
FRACTIS. Allusit ad historiam. Nam sacrum montem
ferro nudari nefas habetur, sed si quando terra fulgure (quod
eo in loco assidua res est) aut imbribus, aut niuiū pondere scin
ditur, detectum aurum uelut dei munus permittitur colligi.
VADA VERONEM MONTIBVS. Sensus est.
& uidebis Veronem appositue uada montibus, hoc est per
quem est facilis transitus ad montes. Vero enim fluminis est
Celtiberiae, a quo populi circa eum habitantes Verones appel
lati. cursus eius, ut ceterorum fere in ea regione amium, nō
torrens, & apidusq; est, ut noceat, sed lenis, placidusq; ut transi
ri uado facile possit. BOTORDI. Vicus est non lon

ge a Segobriga quondam oppidum fuit, sed a Tiberio grae
cho dirutum, ut refert Polybius. DELICATI. Deli
tiji pleni, quia arboribus, umbris. fontibus. nemoribus. Syluis
abundat. QVOD FELIX. Fructiferis arboribus,
ad nemus enim referri debet felix, non ad Pomonam. PO
MONA. Pomorum dea, quemadmodum Bubona dea bo
um, & Mellona dea mellis. a pomo Pomona appellata, unde
etiam pomiferum deducitur. Plinius. Tū loca subigenda sunt,
in quibus pomiferae arbores inferendae. & pomarium locus,
in quo uel insita sunt poma, uel reponuntur, uel est arborum
pomiferarum copia. pomum uero a potu deducitur, quasi potu
mum, ut Varro testatur, quod poma potu egeant. LENE.
Leniter placide quia fluminis ipse lenis, ac placidus est. TE
PIDA VADA. Sub calidas aquas. Vada ideo dixit,
quia propter lenitatem transiri uado facile potest, quemadmo
dum superius diximus, nec ullum est in natando periculum.
CONGEDI. Congedus amnis est iuxta Bilbilim, qui
per agri planiciem fluens exiguum lacum efficit tepentibus
aquis, qui erumpit in Bilbilim. hoc se lauare Hispani post se
cundum punicum bellum a Romanis didicere. MOL
LES. Lenes. placidas. NYMPHARVM. In qui
bus se lauare Nymphae consueuerunt, uel in quibus habitant
Nymphae propter suauitatem, & delicias aquarum. RE
MISSVM. Resolutum. quippe calidis aquis resoluntur
corpora, frigidis restringuntur. BREVI. Statim, breui
tempore. est enim aduerbium temporis. SALONE. Sa
lo fluminis est, qui & Bilbilis dicitur, quo temperatur ferrum,
atq; acrius redditur. GELAT. Gelu, hoc est nimia fri
gidityte astringit, atq; obdurat. VOBERCA. Villa
est iuxta Bilbilim amnem, cursu fluminis, umbra arborum,
& frigiditate saturientium fontium amoenissima. PRO
PE. Ex propinquo, ut superius diximus. PRAN
DENTI. Dum prandes. tanta est enim illic copia fera
rum, ut etiam in uillas confluant. prandium dicitur cibus, qui
ante meridiem sumitur. Veteres caenam appellabant, quam ue
ro nunc caenam dicimus, illi uocabant uespernam. ab edendo
autem prandium dictum est, quasi peredium. ab hoc fit pran
deo. a quo frequentatiuum pransito. pransos ueteres uocabant
non solum qui edissent, sed etiam quibus nihil deesset. Var
ro. Pransum te, ac paratum esse oportere. impransus uero dicitur,
qui non dum pransus est, sicut incoenatus, qui non dum
coenauit. prandiola, siue prandicula antiqui ientacula uoca
bant, de quibus superius diximus. FRANGES. Ar
ebis. superabis. AESTVS. Nimios calores. SERE
NOS. Temporis sereni. Nam quo maior est serenitas tem
poris, eo minores aurae, & sol liberior, ideoq; maior aestus.
TAGO AVREO. Tagus flumen est in Lusitanis ra
mentis auri ferens, iuxta quae uento equas factus conapere mul
ti auctores prodiderunt. OBSCVRVS. Tectus. la
tens. obscurum enim quod superius a cura deriuari diximus,
proprie significat, quod sine lumine est. Virgilius. Si nigrum
obscurum comprehenderit aera cornu. per metaphoram tamen
interdum pro ignobili ponitur. Cicero. Qui magna sibi pro
ponit obscuris maioribus. interdum pro tecto. latenti, et absco
dito. Virgilius. Vidimus obscuris primam sub manibus urbe.
Vnde obscuram orationem dicimus diffialem, & cuius senten
tia latet. ab hoc fit obscuritas, quod interdum opacitatem,
interdum ignobilitatem, interdum etiam difficultatem si
gnificat. & obscure aduerbium, latenter. difficulter. igno
biliter. & comparatiua, superlatiuaq; eorum obscurior.
obscurissimus. obscurius. obscurissime. & obscurum uerbum,
quod modo significat opaco, modo tegeo, modo uel igno

bilis, uel difficilius facio. **ARBORVM.** Arbor generale nomen est, & appellatione eius uites quoq; & ederas, & arundines, & salictum contineri iuris consulti existimant, sed si quis salicinas uirgas instituendi salicti causa defixerit, eaq; ante, quam radices egerint, succidantur, aut euellantur, recte Pomponius scribit de sacris arboribus agi non posse, cum nulla arbor proprie dicatur, quae radicem non conceperit. stirps tamen oleae arbor est, siue radices egerit, siue non dum, sed cum planta adeo tenera est, ut herba potius uideatur, arboris loco haberi non debet. maximo uero in pretio apud ueteres arbores fructe umbrarum gratia, quod ex eo maxime apparet, quod cum Cn. Domitius pro domo L. Crassi, qui una secum censuram gerebat, centum numorum millia identidem promississet, & Crassius concessurum se respondisset, ex caeptis sex arboribus Domitius ne uno quidem denario emptam se uelle respondit, si arbores adimerentur. Ea fructe loti patula ramorum opacitate lascaue, quae postea centum octuaginta annis usq; ad Neronis principis incendia durauere, uirides adhuc, inueneruntq; ne principis ille arborum quoq; mortem accelerasset. dicimus autem in recto arbor, & arbor, sicut odor, & odos. hinc ueteres arbores pro arboribus scribere. ab hoc fit diminutuum arbuscula. Item arbusculum locus, in quo arbores sunt, sicut salictum, in quo sunt salices. hoc & arboretum aliqui uocant, ut Gellius testatur, ab eo fit arbusculum uerbum, quod est agrum arboribus conserto ad maritandas uites. Plinius. Transpadana Italia praeter supra dicta cornu. populo. nilia. acere. orno. carpinio. querco. arbusculum agros. & Arboreus nomen a significatione, & arbutus genus arboris, quae unedo dicitur, de qua superius locuti sumus. Virgilius. Et quae nos raris uiridis tegit arbutus umbra. & arboreus uerbum quod significat in arborem cresco. Plinius. Alterius generis minor est herba. altera arboreus. **DERCE.** Derce, & Neme fontes sunt frigidissimi aestate inter Bilbilim, & Segobrigam, in ripa fere Salonis amnis. **RIGENS.** Frigidus supra modum. Virgilius. Tellurem borea rigidam spirante moteri, de quo superius abunde differuimus. **NIVES.** Aquam ex niuibus liquefactis, quod inueniunt fuisse Neronis principis diximus, ut frigidius biberet. **CANVS.** Albus propter niues. **ET.** Id est. **BRUMA IMPOTENS.** Bruma proprie dicitur dies solstitij hyemalis, qui est post Idus Decembris, dicta quasi βραχὺ ἡμερῶν, hoc est breuis dies, ponitur tamen interdum pro mense Decembris, ut hoc loco, interdum pro hyeme Virgilius, frigida sub terra tumidum quem bruma tegebat. a bruma brumalis deducitur, ut brumale tempus. brumales dies **IMPOTENS.** Quia homines impotentes, & desidiosos facit, ab igne discedere nescientes. **MUGIET.** Sonabit. Mugire proprie factum est bouum. a quo Mugitus, a cuius similitudine uenti quoq; plerumq; mugire dicuntur. hinc fit mugnor uerbum, quod significat murmuro. Lual. Magnamur, molimur, subducimur. Et Mugus cognomen Romani cuius a frequenti murmuratione. a quo Mugiola porta, quod ipsi aliquando praesunt. a mugio fit remugio compositum eiusdem significationis cum primitiuo. Virgilius. Horendas canit ambages, antroq; remugit. **RAVCO.** Sonoro unde αἰὲν τοῦ βοῶν, hoc est a uociferando Boreas dicitur. uociferando autem uox raucescit. **APRICA.** Temperata sine frigore de quo supra diximus. **TARACONIS.** Taraco insignis urbs Hispaniae est, a qua ipsa prouincia Taracensis uocatur altero capite Gallias, altero Beticam attingens, mari litora obijcit nostro, qua meridiem, qua uero septentrionem spectat oceano, urbs amoenissima est, temperata coelo, et ut Strabo inquit, ad recipiendos principes percelebris. **TIVAM.** Ex

qua tibi origo est. **LALETANIAM.** Regio est Hispaniae. Hyberus labitur a Cantabris, iuxta est Taraco. Hinc Laletania. a qua laletania uina, magis copia, quam bonitate nobilitata. **MACTABIS.** Oades, de quo superius diximus. **DAMAS.** Notum animal est e caprarum syluestrium genere. ideoq; semiferum, ut hirundines in uolucris, apes in campo, in mari delphini. reperitur & masculino genere. Virgilius. Cum canibus timidi uenient ad pocula dame. **VERNAS.** Conteraneo tuos, & quasi domi tuae natos. **RUMPES.** Desati gabis pleriq; sane ex uenatu uoluptatem capientes non sinunt leporem necari, sed currendo saepius uertunt, atq; ita leporem fatigant, & solo cursu delectantur, quod abs te **FEDERICE.** Princeps fieri praefertim in leporarijs tuis, quae tanto sumptu, decore, atq; elegantia fecisti, saepenuero non sine magna animi uoluptate conspiciamus. rum pere proprie frangere est. Virgilius. Rumpimus inuita tua uincula. aliquando tamen capitur pro fatigare. Terentius. Ut me ambulando rumperet. Aliquando pro disicere. Virgilius. Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis. non nunquam impetum facere. Terentius. Cesso intro rumpere, rumpere silentium, et rumpere uocem, est loqui, siue diu tacita profere. a rumpo rupes deducitur, quod ueluti abrupta sit, & ripa, quod aquarum agitatione rumpatur, de quibus et eorum derivatiuis superius locuti sumus. & rumentum abruptio, & rumex genus teli, quod sparvo gallico simile est. Est et rumex oleris genus uulgo notum. item rupti dicuntur, qui ob nimiam fatigationem, aut conceptum rigorem dolent, & uix mouere possunt corporis membra. praeterea a rumpo composita sunt interrumpo, quod est aliquid dicentem, facientem uel impedioperrumpo ualde rumpo. abrupto desicco. auello. Unde loca abrupta diuisa, atq; ob id inuia appellamus. praerumpo eiusdem significationis, unde & praerupta loca dicimus. erumpo cum impetu exeo, a quo eruptiones dicuntur, quando uel ex earius est castris uel praesidia ex urbibus in hostes impetum faciunt. Item egredior. Plinius. Erumpunt ceruus cornua primo arida citi similia. prorumpo cum impetu fevor. Irrumpo impetum facio, a quo irruptio. dirumpo, frango. scindo. et ad animum etiam refertur. Cicero. Dirumpor dolore. corrumpo. contamino. a quo corruptela, hoc est contaminatio deducitur. & in corruptum inuolatum. **CALLIDVM.** Callentem, flectere se, & saluti suae terga uertendo consulere. **FOR TI.** Celeri, robusto. **RELINQVES CERVOS VILLICO.** Mactando; scilicet quoniam caro eorum molli, & insipida est. ideoq; rusticorum potius abus. Ceruus animalium placidissimum est. Urgente aliquando ui canum, ad hominem confugit, & in pariendo minus cauet semitas humanis uestigijs tritas, quam quae secretae, ac feris opportunae sunt. Aeditos partus exercent tam foeminae, quam mares cursu fugam meditari docent, ad praerupta ducunt, saluumq; demonstrant in fuga sepe quiescunt, stantesq; respiciunt, cum propeuentum est. rursus fuga praesidia repetunt, hoc faciunt intestini dolore tam infirmi, ut leui ictu intus rupatur. figunt mox latratu canum audito, aura semper secunda, ut se cum uestigia quoq; abeant. mulcentur fistula pastorali. & canu. cum exere aureis, acerrimi audius sunt, cum remiscere protinus surdi. Ceruum stolidum animal est, & omnium fere rerum miraculo stupens, adeo ut equo, aut bucula propius accedente hominem iuxta uenientem non uideat, aut si uideat, arcu ipsum sagittasq; miretur. cornua mares hnt. soli q; ai aliu oibus annis statuto ueris tempore amittunt. Latet amissis quasi inueniri, defodi ab ijs putant, ne in usum hominum ueniat, qd ei insit aliqd medicamen-

X Parca horridis liburnus, et quercus ceteris, Imperia uiduasq; prouit. No sapet aliu pallidus somnu zeus, Sed mane totu doznies. Morretur alius grade, et inuam sopos, Misere tu foletu, Verdq; fucere no supbus gaudio, Diuina laudatur tuus. No impudeter uita, qd reliquu est, petu. Ca fama, qd satis e habet.

tum utriuslibet accensio odore serpentes fugantur. indicia certae aetatis in illis sunt singulis annis adiacentibus ramos usque ad sexages ab eo tempore similia renascuntur nec potest amplius aetas discerni. dētibz senectū declaratur, aut enim paucos, aut nullos habent. non decidunt castratis cornua, nec si creant, renascuntur. capti aliquando sunt edera in cornibus uiridante ex attritu arborum innata, quoniam innascentia ad solem durant, deinde in arboribus experiuntur. M. tria tranat gregatim, nantes porrecto ordine, et capita imponentes praeceduntium clumbus, per uices quisque ad terga redeunt. conceptus ceruarum est post arcturi sydus. octonis mensibus ferunt partus, et interdum geminos. Post conceptum statim disiunguntur. at mares rabie libidinis saeuunt, fodunt scobes, ideo tunc rostra eorum nigrescunt donec umbre abluantur. candidi aliqui reperuntur, qualem fuisse tradunt Q. Sertorij ceruam, quam fatidicam esse hispaniae gentibus persuaferat. pugnant cum serpente, et caernas eorum inuestigant, narumque spiritum extrahunt renitentes. ideo contra morsus praecipuum remedium ex coagulo hinuli in utero oasi. uita ceruis longa. capti sunt aliqui post centum annos cum torquibus aureis, quos Alexander magnus addiderat. cute iam fere ob pinguitudinem adopertis. febrium morbos non sentiunt, quinetiam huic timori medentur. notum est quasdam primas foeminas omnibus diebus matutinis carnem eam degustare solitas fuisse, et ita longo auro caruisse febribus. a ceruus ceruinus dicitur. Mart. Ceruinus gelidum torquet sic halitus anquem, et ceruarius, unde lupi ceruarium a similitudine dicitur, et ceruaria ouis dicebatur, quae pro ceruo imolari solebat. Ceruus graece Elaphos dicitur, a quo Tragelaphon quasi hircinum ceruum uocant eadem specie animal barba tantum, et armorum uillo distans, nec alibi nascentis quam iuxta Phasim amnem, et Elaphoboson a pastu ceruorum, nam βοσκω pasco significat herbam ferulam geniculatam, digiti crassitudine femine corymbis dependentibus, folijs olusari commendatam in cibus contra serpēum, omniumque aculeatorum ictus. quippe fama est, hoc pabulo ceruos resistere serpēibus, quod eo minus est mirandum, quo et dictamnium herbam extrahendis sagittis. idem hominibus monstrauere, percussis eo telo, pastuque eius herbae electo. quae etiam percussu a phalango caneros edendo sibi medentur.

VICINA SYLVA. Ligna syluae uianae continentem pro contento accipiuntur, ut mos est poetarum. DESCENDET. Facile portabitur, quasi spōte ueniet. scendere est in altum ire. unde scala dicitur, per quas in altum conscendimus. et scamna quae lectis ueluti gradus apponuntur, ut per ea in lectum facilius ascendatur. et scabellum diminutuum a scamno. Varro scribit scabellum dici per quod simplicia scansione scandeant in lectum non altum. Scamnum uero quo duplici gradu in lectum altiore conscendebant. Scamnum etiam dicitur terra illa altior, quae inter duos sulcos in colēdo relinquitur. Plynius. Scamna inter duos sulcos cruda ne relinquitur. quonia autem in ijs sedere consueuimus, factum est ut scamnum, et scabellum frequenter pro sublellis usurpentur, et scansile, per quod ascendi potest. praeterea a scando composita ascēdo, a quo ascensus. transcendendo, ascendo transgredior. descendo quod proprie significat e loco superiore in inferiore uenio. Plautus. descende iam ex equo. unde fit descensus. Virgil. Facilis descensus auerni. Dicitur tamen aliquando descendo in forū, descendo in campum, descendo in praelium, non quod de loco superiore in inferiore descendamus, sed de loco tuto in locum discriminis ab eo, ut opinor tractum, quod qui in loco celsiore se tenet, pugna detrectare existimatur, quae cum relinquit, et in locum aequum uenit, atque descendit, animū pugnandi se habere declarat. hinc

quicunq; pugnaturus uenit aut litis aut dignitatis defendendae gratia, descendere dicitur, etiam si ex inferiore loco in superiorem se conferat. conscendo simul scando, a quo conscensus. Item a scando scandulaci genus herbae frugibus inimica, quod eis conscendēdo, quasi edera noceat. Item secundum quosdam, scateo, a quo scaturio, scaturies. scatebrae, de quibus superius diximus. scandere etiam uersus dicitur, hoc est mensurare, quod eos per pedes distinguendo ueluti ascendere uideamur, hinc talis mensuratio scansio uocatur. CINCTVM. Circundatum. INFANTE. Infantibus pueris. singularis pro plurali. SORDIDO. Immuundo, quales sunt rusticorum pueri. VOCATVS. Inuitatus. VENABITVR. Ut secum uocationem afferat. CLAMATVS. Voce accitus quando coenae tempus erit. clamor proprie est calamarum sonus, quasi calamor, etenim uento agitatae arūdines non paruum uocem emittunt. ponitur et pro omni uoce. ab hoc fit clamo uerbum, quod est uocifero, et interdum pro uoco accipitur. sicut frequentatiuum eius clamito. Plau. Plaudunt, partim clamitant me ut reuertar. ab hoc clamosus clamore ob strepēs uociferator. Quinti. Non turbidus, non clamosus sit alterator. et clamito frequentatiuum. et composita declamo, quod est fictam causam ago, aut docendi aut exercendi ingenij gratia, a quo declamator. declamatio, de quibus superius diximus, exclamo uocifero, et quasi e medio pectore uocem in altum emitto, quod aut indignationis, aut doloris causa fieri solet, a quo exclamatio eiusmodi uox dicitur. Item figura, quae a graecis Epiphonema appellatur, quae definitur rei narratae uel prolatae summa acclamatio. Cic. Facere. n. probus adolescentis periculo se, quam perpeti turpiter maluit. ita enim apud graecos et, φωνήμα clamorem si significat, praecalamo antecalamo, a quo praecalamo, unde praecalamatores dicebantur, qui flammam dialem, hoc est sacerdotem Iouis antecedeabant clamantes, ut homines ab operibus abstinerent, quia ei opus facientem uidere irreligiosum erat. proclamo proclamo clamo, de nuntio. inclamo clamando reprehendo, succlamio submurmuro. reclamo, uel rursus clamo, uel ex aduerso clamo. conclamo simul clamo. a quo conclamatio, et conclamatum est, de quo superius disseruimus. PROPE. De prope, hoc est ex propinquo. LVNATA PELLIS. Calcei lunati, hoc est nobiliores, qui calceis lunatis uentur. est enim sensus, non sint tecum in conuiuio nobiliores, et magni uiri, quibus te morem gerere oporteat. nobiliores calcei, in quibus luna effigies esset usus fuisse manifestum est. Iuue. Nobilis et generosus appositam nigrae lunam subtextit alatae. cuius rei diuersas rationes affert Plutarchus ueterum morum scrutator diligentissimus. aut enim ob id institutum hoc esse scribit, quod animae post mortem lunam sub pedibus spectent uel ut argumentum sit eius habitationis, quam in luna esse nonnulli prodiderunt, uel quod Arcades, qui cum Euandro in Italiam uenerunt, Proselene appellati eo calcei genere uterentur, uel ut homines elati, ac tumidi eo si gno admonerentur instabilitatis, atque inconstantiae humanarum rerum, quod luna primo ex occulto prodit, et facta indies speciosior os suum lumine, ac splendore conspicuum fiat, tum formosissima, et maxima reddita, rursus defluit, ad nihilumque reuertitur, uel quod eo exemplo admonerentur subditi magistratibus parendum esse, et quemadmodum luna, ut Parmenides scribit, solis radios continue respiciat, sic inferiores secundum locum tenere debere, et prima percolere, quorum opibus, atque honoribus perfruuntur, sed quod patet Plutarchi dictum sit, illa nobis uerior ratio uidetur, quod Numa rex romanorum, cum chlamydem ab isaurorum legatis sumpsisset, uestemque regiam cum Senatoria coniunxisset, non foris,

non foris, sed intus purpura posita, ut ex utraq; una conficere
 tur, cum calcis quoq; Senatorum. c. literam quæ centum signi-
 ficat inscribi iussit, ut per eam sese e numero centum patrum
 admonerentur. hanc postea à figuræ similitudine lunæ effigi-
 em esse dixere, et ob id lunatos calcos appellauerunt. **T O**
G A. Longior uestis, quæ i urbe ut superius diximus uti-
 tur, qui principes ciuitatis saluant, committanturq;. **Martialis.**
 si matutinos faxile est tibi rumpere somnos, attrita ueniet spor-
 tula multa togæ. **OLIDAE MVRICE.** Nuntius
 magistratum, de quo superius diximus, homines in iudici-
 um uocans. **Iuuenalis.** Primus clamante liburno currite, iam
 sedit rapta properabat abolla. **HORRIDVS.** Vel
 pannosus, squalidus, hispidus. erat enim uilissimum homi-
 num genus, uel horridus, odiosus, et qui omnibus est horro-
 ri, uel horrendus metuendus, propterea quod homines iussu magi-
 stratum in forum uocat, horror interdum tremorem signifi-
 cat. **Plautus.** Quis hic horror est? quid pauitatis? Interdum tur-
 mitatem aspectus. **Apuleius.** Quæ cum aspexisset, horrore ho-
 minis deterrius statim retrocessit. aliquando abominationem.
Varro. Ira, odium, horror eos ab incepto retrahit. nonnun-
 quam ad uenerationem pertinet. **Virgilius.** Arboribus suis
 horror inest. hinc horreo, et quod ab eo deducatur, horresco
 aliquando pro contremisco usurpatur. Idem. Campiq; natan-
 tes lenibus horrescunt stabris, aliquando pro eo, quod est hispi-
 dus, asper, terribilis sum. Idem. Tum late ferreus hastis hor-
 ret ager. Item horridus, cuius diminutiuum est horridulus,
 quod modo tremementem significat. **Persius.** scis comitem horridu-
 lum trita donare lacerna, modo hispidum asperumq;. **Virgi-
 lius.** Et glaciæ riget horrida barba. idem. inseritur uero, et sæ-
 tu natus arbutus horrida. modo timendus. Idem, horridus i iacu-
 lis, horribilis uero modo pro formidabili accipitur. **Cicero.** Et quæ
 dictu quoq; horribile uidetur uiuentis sanguine hausto, modo
 pro tetro, deformi. **Varro.** Fæda atq; horribili, seu uitabili ac-
 cipitur. **Virgilius.** Horrendas canit ambages, autroq; remugit,
 modo pro nouo, et mirabili. idem, horrendum et dictu ui-
 deo mirabile monstrum, modo pro ridiculo. Idem, oraq; corti-
 bus sumunt horrenda cauatis. ab horror horrificus quoq; de-
 riuatur, hoc est horrorem faciens. et horrifonus cum horrore
 sonans, siue horridum sonum habens, et horride duriter, his-
 pide, aspere. cuius diminutiuum est horridule, et horriditas
 pro horrore. **Neuius.** Omnia mihi horriditati erant maxime.
 et Herix, ut quidam putant, qui et hericius, et herinaeus
 dicitur, quod horreat spinis. animal est hyeme se condens, præ-
 paransq; huic tempestatibus, et enim uolutatus supra iacen-
 tia poma affixa spinis unum non amplius tenens ore, in ca-
 uas arbores portat. Idem mutationem Aquilonis in austrum
 præsignit in cubile se condens. ubi uero sensit uenantem contra
 éto ore, pedibusq;, ac parte omni inferiore, qua uaram et in-
 noxiam lanuginem habet conuoluitur in formam pilæ nequid
 comprehendere possit præter aculeos. in desperatione uero uri-
 nam ex se tabificam reddit tergori suo spinisq; noxiam, pu-
 tant propter hoc se capi, quod certe ueteres faciebant, hac arte
 expolientes uestes, nam abum ex eo non sumebant, ut nos faci-
 mus, quamobrem exinanita prius urina uenari ars erat, et
 nam præcipua dos tergoris, aliàs corrupta, fragilis putribus spi-
 nis, atq; deciduis, etiam si uiuat subtractus fugit, ob id non nisi
 in nouissima spe male facio illo perfunditur. qui ppe et ipsi odo-
 re insitum ueneficium, ita parcentes sibi, terminumq; supre-
 mum operientes, ut ferme prius occupet captiuitas. calidæ po-
 ste aquæ aspersu resoluuntur pila, apprehensusq; pede altero
 et posterioribus suspendi à ueteribus solebat, ac ita fame necari,
 aliter occidi non poterat, ut tergori parceretur. Ex herinaeo

rum genere. et Histrix est spina undiq; contexta, sed longio-
 res habens aculeos, et cum intendit autem, missiles ora irgen-
 tum fugit animum, et paulo longius iaculatur, hybernis se mē-
 sibus condit. Item ab horreo hordeum se condit quosdam, quo-
 niam licet Calanus altior frumento, quam hordeo sit, Aristi-
 tamen est mordacior hordeo. ab eo fit hordeaceus, unde fari-
 nam hordeaceam, et panem hordeaceum dicimus. et hordea-
 rium, unde æ hordearium ueteres uocabant, quod pro hordeo
 equiti dabatur, et horreum, quod in eo hordeum seruaretur,
 sicut à grano granarium. à farre farreum à ueteribus di-
 ctum est. ij enim et hordeo et farre uesca solebant, ponebant
 autem frequenter. F. loco aspirationis fordeum pro hordeo di-
 centes, sicut fædū pro hædo. hic horctum et forctum pro bo-
 no usurpabant. hordam etiam prægnantem uocabant, unde
 dies quo grauidæ hostiæ immolabantur hordeacia nunci-
 abant. hornum autem ueteres ipsius anni dicebant. **Luci.** An hor-
 no te abstuleris auro. Item ab horreo composita per horreo, hoc
 est ualde horreo, à quo perhorresco. abhorreo, quod significat
 alienus sum, et semper requirit ablatiuum cum præpositio-
 ne ab, ut abhorreo ab hac re. exhorreo, ex pauesco, à quo fit
 exhorresco, et semper requirit accusatiuum, ut exhorreo, siue
 exhorresco hanc rem. inhorreo, horridus, asper, hispidus fio. à
 quo inhorresco eiusdem significationis. **Martialis.** Quæ trita
 duro non inhorruit mento. aliquando pro tremisco accipitur.
Virgilius. Spicæq; in campis cum messis inhorruit. **QUE**
RVLVS CLIENS. Epitheton clientis est querulus,
 etenim clientum mos est de patronum negligentia semper
 queri. **IMPERIA VIDVARVM.** Imperiose
 iudicæ, mos est loquendi apud poetas duntaxat. **Virgilius.** Fe-
 rimur per opaca locorum. id est per loca opaca, recte autem mu-
 lieris naturæ expressit, quando non est uiro subiecta. **PAL**
LIDVS. Epitheton rei. semper enim pallet nimio timo-
 re, ne in causa succumbat. ideo importunus est. et contumax ue-
 xat patronum. **ALTVM.** Profundum, quemadmo-
 dum superius diximus. **SOMNVM.** Quietem. græ-
 ca uox est. p. litera in m. mutata. græci enim ύπνος dicunt
 significat autem modo quietem. **Virgilius.** Mors hominum fæ-
 cilis, dulcinq; semillima somno. modo ipsum quietis deum. **Mar-
 tialis.** Et quia nulla uenit, tu mihi somne ueni. A somno som-
 nolentus deducatur, hoc est plenus somno. et in somnis perui-
 gil. unde in somnes noctes dicimus, hoc est peruiigiles. et som-
 niferum, quod affert somnum. et sopor ipse somnus. à quo
 soporiferum, idem quod somniferum. et sopio somnum indu-
 co. cuius passiuum est sopior. à quo sopitum dicimus, qui iam
 incipit dormire. **Virgilius** tamen sopitum somno dixit, qua-
 si irrigatum. et soporo idem, quod sopio. cuius passiuum est
 soporor. à quo soporatus, cui ueluti irrigatus est somnus. et
 semisoporatus, ac semisopitus, qui inter somnum, uigiliamq;
 medius est, quem etiam semisomnem, et semisomnum dica-
 mus. **M. Cel. de M. An.** Nec dormire exatatus, nec uigilare
 ebrius poterat, sed semisomno sopore inter manus centurio-
 num, concubinarumq; iactabatur. Item à somnus somnio
 uerbum. et ab eo compositum in somnio, quod est per que-
 tem aliquid quasi uigilans uideo. Item somnium. et in somni-
 um ipsa uisio, quæ dormiendo fit. Somnium tamen aliquan-
 do pro somno positum inuenitur. à somno somniatur, et som-
 niatrix deriuantur. Veteres etiam somnorium usurparunt
 pro eo, quod in somnis uidetur. **Varro** hic somnorinas ima-
 gines affatur. et in somniam feminino genere pro uigijs,
 quod nomen **Plinius** ambiguitate lectionis exclusit, et de usu
 remouit. somnum describunt animi in medium esse recess-
 sum. **Aristoteles** uero ita definit. ύπνος ἐστὶν ἀντιπίσκατος

ἀναδυ μίσιος πρὸς τὰ κάτω, ὑπὸ τῆς κινήσεως τοῦ συμφοῦτου πρὸς
 ματος χυδαίους κατακαθύντος τοῦ πρώτου ἀποθηριεῖου σωτηρι
 ας ἐνεκεν τῷ ζῶν. Somnus inquit est reflexio ex alationis ad
 inferiores partes, hoc est ad cor, ascendens a motu natura-
 lis spiritus, uidelicet ad caput compresso primo sensitivo, hoc e
 corde propter animantis salutem in qua definitione quatuor
 causarum genera ex primuntur. Reflexio enim exhalationis
 causam materialem indicat. motus naturalis spiritus, efficien-
 tem. Compressio cordis, formalem. Salus animantium, fina-
 lem. idem somnium sic definit. ἐν ὑπνῷ ὁρᾷ ἐν ὑπνῷ τῆς ἀρ-
 χῆς κατὰ μίσην φάντασμα, hoc est somnium est in somno
 uisum occupato principio. quippe per principium, sensum com-
 mune intelligit. Nam illo occupato, Socratis imaginem in som-
 no uidentes, ipsum nos Socratem uidere existimamus. mirum
 est somnare statim infantem. Nam et pauore expergiscitur,
 et factum imitatur. Hinc oriuntur inter philosophos quaestio-
 nes, sint ne aliqua animi praeserta quiescentis, et qua ratione
 fiant. Item somnijs ne credendum sit, ab eo praesertim, qui som-
 niauerit, non esse somnijs credendum. DORMIES.
 Quiesces. a dormio fit dormitio, hoc est quiete, et dormitio fre-
 quentatissimum. Horatius. Quaeque boni dormit ut Homerus.
 a quo dormitibundus, quasi dormiens. et dormitatio. Item
 composita addormio. a quo addormisco, quod est contrarium
 uerbi expergiscor. Suetonius de Claudio. Et quoties post ci-
 bum addormisceret, quod ei fere accidebat, Olearum, ac pal-
 marum ossibus inaccessabat. Obdormio, quod modo pro dor-
 mio accipitur. modo pro eo, quod est soporor. Prædormio, ante
 dormio. Redormio, euigilo. a quo redormitio, excitatio. euigila-
 tio. Plinius. In dormitione uaria fuisse somnia apparet.
 MERCETVR. Erat huiusmodi scilicet laboribus pat-
 troanandi, et frequentandi forum. SOPHOS. Glo-
 riam existimatione. nomen sapientiae, de quo diximus. IN
 SANVM. Ingens. MISERERE TV FELICI
 VM. Te uero inquit potius commiseratio teneat eorum,
 qui se felices inter tot curas, et negotia putant, cum tu uere in
 hac quiete animi felix sis. illi uero sint infelices. NON
 SVPERBVS. Omni ambitione uacius. non laudem
 non gloriam querens cum animi solitudine. VERO
 GAUDIO. Quod in quiete, ac tranquillitate uitae po-
 situm est, ut superius diximus. DVM SVRA LAV-
 DATVR TVVS. Donec inquit tuus sura laudem in
 foro, ac senatu uersando capiat, tu oho indulge. Palsorius Su-
 ra orator, et atusidicus fuit. saepe etiam declamauit. Martia-
 lis, et Liciani amicus, sed ob suspicionem, quod cum uelitia-
 nis sensisset, Senatu a Domitiano fuit amonitus. cum uero in ca-
 pitolino certamine de oratoribus coronatus fuisset, omnesq; in-
 genti consensu pro eo precarentur, et ut restituerentur, orarent,
 Domitianus, nullo responso dignatus est, sed tantummodo tace-
 re iussit uoce praecoris. NON IMPVDENTER.
 Sensus est. Cum uita hominis satis fame adepta est, non impu-
 denter facit, si se ad otium transfert, et animi quietem. PE-
 TIT. Dari sibi scilicet. Nam id uita datur, quod quiete-
 m, et tranquillitatem parit. QVOD RELIQVVM
 EST. Quod post famam adeptam superest uita.

EPIGRAMMA LXXIX.
 AD FAMILIANVM.

SI TIBI MISTYLLVS. Facite
 Aemilianum deridet, qui cocum suum,
 sumpto ex homerico uersu uocabulo mistyl-
 lon appellauerat, in quo notat eos, qui no-

Comendo tibi Quintianum uos, Nros dicere si in libellos Possu, q's recitat
 tuus poeta, Si de seruitio graui querunt? Assertor uenias, satisq; praestes, Et cu se dnm uocabit ille,
 Dicat ee meos, mauiq; missos. Hoc si terq; quaterq; clamit'ris, Impones plagiaro pudorem;

bilia, et antiqua nomina cuius imponere pulchrum pu-
 tant. Est uersus Homeri in primo iliados huiusmodi, μίσυλλον
 τ' ἀρατ' ἄλλα καὶ ἀμφ' ὀβελίσσιν ἔπερον, qd significat. Seca-
 bant in frustra et alia, et ueribus perforabant, quem lo-
 cum interpretatus est Virgilius. Pars in frustra secant, uer-
 busq; tremantia figunt. facite ergo inquit Martialis, Si tu no-
 cas cocum tuum mistyillon, cur non et ego uocem taratalla?

IN LEPOREM ADVERSVS LEO-
 NEM LASCIVIENTEM.
 EPIGRAMMA
 LXXX.

NON FACIT AD SAEVOS.
 Rursus de lepore et leone iocans, notat
 eos, qui se in existimatione esse putant a-
 pud eos, a quibus habentur contempti.
 NISI. Praeterquam. Nisi enim ex no-
 et si composita est, et idem significat,
 quod si non, uel praeterquam. est enim conuictio ex ceptua-
 aliquando tamen pro continuatiua ponitur. Cicero. Nisi forte
 putamus dementem P. Scip. Africanum fuisse, qui cum per se-
 ditionem a C. Carbone interrogaretur, quid de Tiberij Grac-
 chi morte sentiret, respondit iure sibi casum uideri, in quo no-
 tandum, quot quoties nisi principium sententiae est, indicati-
 uum desiderat. alias etiam subiunctiuum, diciturq; per apo-
 copen ni. et haec omnia ni. nisi. quam. et praeterquam, sem-
 per repetunt eosdem casus, qui praecesserunt. Ut quid queris,
 nisi pecuniam? quid aliud queris, quam uoluptatem? quid
 est animal, nisi corpus cum anima concretum? quid est aliud a-
 nimal, quam corpus cum anima concretum. At praeter, sem-
 per exigit accusatiuum, ut nulli places, praeterquam mihi, et
 nulli places, praeter me. Ni etiam pro ne ueteres usurpabant.
 Plautus. Ni male inculta sis. Virgilius. Ni teneant curfus.
 PRIMA CERVIX. Primarium ferarum, ut puta tauri
 et aliarum huiusmodi. NON FACIT. non con-
 uenit, ut superius diximus. AMBITIOSE. Qui
 per ambitionem ostendis te eum timere, a quo contemneris.
 NON CERNUNT. Vel despiciunt, et contemunt,
 uel ob paruitate uix uidere possunt. INGENTIS FA-
 TI. Pulchrae mortis. SVB HOC HOSTE.
 Tam feroci, atq; magnanimo.

EPIGRAMMA LXXXI.
 AD QVINTIANVM.

COMMENDO TIBI QVINTIA-
 NE NOSTROS. Librum suum
 Quintiano commendat, ne patiatu eum
 a Fidentino tanquam proprium recitari-
 QVOS. Recitatoris poeta, qui scili-
 cet male recitat, et tunc desinunt esse no-
 stri. SERVITIO. Seruitute, in qua redacti, et uin-
 cti sunt a Fidentino. ASSERTOR. Liberator.
 SATIS PRAESTES. Satisfdes fideiubeas, eosq; meos
 fuisse affirmes, et a me manus missos. omnia haec uerba scriu-
 tum. assertor. satis praestes. dominus. manus missus. plagarius
 iurisconsultorum sunt, quorum disciplinam optime calluisse
 uidetur Martialis. PLAGIARIO. Furi librorum
 meorum, de quo superius late differimus.

Si tibi Mistyillus cocus Aemilianus iocatur,
 Ductur quare non Taratalla mihi?

Epigramma

EPIGRAMMA LXXXII.
AD FIDENTINVM.

VNA EST IN NOSTRIS. Rur-
sus in Fidentinum scribit sorem suorum
librorum carmine heroico. Sensus est. Tu
putas libellos nostros uideri tuos posse, qđ
tui aliquando uersus interpositi sint. At er-
ras. Nam hoc te magis fieri arguit, quia

dissimilia, & contraria simul posita magis apparet. CER-
TA FIGURA. Claro, & aperto signo ruditatis. Sci-
licet & ignorantia domini. TRADUCIT. Trans-
fert. separat a nostris. SIC INTERPOSITVS.
Ordo est, interpositus Lingonicus Bardocucullus sic contami-
nat urbica. Tyriantina uncto uicio, ut tua scilicet carmina con-
taminant nostra. BARDOCVLLVS. Ves-
tis genus, ut superius diximus. Amiculum habet, quo caput
tegitur, quod a forma dicitur cucullus. Nam proprie cucullus
est papyraceum tegumentum, quo pigmentarij uiuunt. Iuue-
nalis. Contentusq; illic ueneto, duroq; cucullo. Quod si hoc
genus uestis cucullo careat, non bardocucullus, sed bardiacus
dicitur. Marialis, Lassibardiacus quod euocati. Habet autem
nomen a Bardis Gallie gente, quod hoc eo genere uestis prae-
cipue ueretur. Maximo apud Gallos in honore Bardis fuerit,
quod laudibus magnorum uirorum, ac poetice student, un-
de quicunq; uirorum fortium laudes canerent dicti sunt Bar-
di. Lucanus. Plurima securi fidesis carmina Bardis. Aliquan-
do tamen Bardos stultos uocamus a tarditate ingenij. Nam a-
pud grecos βαρδός tardus dicitur. Caecilius. Nimis auda-
cem, nimisq; bardum barbarum. Plautus. Nimis tandem me
quidem pro barda, & pro rustica reor habitam. Erat autem
bardocucullus uestis omni tempore commoda, cum qua etiam
cabare soliti erant in urbium tempore in castris milites, & in
agrjs rustica. Gallicae grossioris uilli erant oleo madida, colo-
re natiuo. interdum etiam si uacuo tincta essent rufis. sed il-
lis rustica, his milites quoq; & non ignobiles pueri utebantur.
Marialis. Gallia sanonico uestite bardocucullo. Idem.
Roma magis fuscis uestitur, Gallia rufis.

Et placet hic pueris, malitibusq; color.

LINGONICVS. Gallicus. Lingones enim populi
Galliae sunt supra Helueticos, & Sequanos in occasum uer-
gentes. TYRIANTINA. Violaceas purpureas ue-
sters de quibus superius locuti sumus, ita dictas ab ianthino,
hoc est uolaceo colore, & tyrio, hoc est purpureo, quod purpu-
ra in urbe Tyro parabatur, quam superius memorauimus. ue-
tustate originis magnitudine, & claritate, omnibus Syriae, &
Phoeniciae urbibus quondam praetata, dictam prius Sarrā,
& ab Agenore Prisca Beli filio conditam in insulam septuaginta
millibus passuum a terra diuisam. Postea Alexandri oppu-
gnantis studio continenti adiunctam. Ouidius.

Fluctibus ambita fuerant Antisa, Pharosq;

Et phoenicia tyros, quarum nunc insula nulla est.

VRBICA. Urbana, quibus non ruri, sed in urbe uti-

mur. VITIO VNCTO. Vitis olei, quo unctus

est. ARETINE, TESTAE. Vasa figulina, quae

olim Aretij oppido Thusiāe nobili fieri solebant, ut superius

diximus. CRYSTALLINA. Vasa e crystallo, de

quibus superius, locuti sumus. CORVVS. Nota auis

est, omnium nigerrima. ideo niger epitheton est corui. Dicitur

autem a graeco κόραξ, quod coruon significat. unde

& latini aliquando coracem coruum uocauerunt. Cicero. Qua

re coracem iustum uestrum patiamur nos, quod pullos exclu-

dat suos. Corax etiam nomen proprium fuit oratoris siculi,
qui Thusiā docuit. item fratris Tyburti, a quo oppidum Vol-
scorum cognominatum est. Coruius uero oppidum est Thusiāe
in paruo colle eiusdem nominis situm, a Corito rege ita uoca-
tum. Coryti etiam missilia in modum sagittarum. Virgilius.
Corytiq; leues humeris, & leuiter arcus. a coruo coruinus de-
ducitur, ut coruinum rostrum. coruinus adeps. Ex primum ser-
monem humanum miro modo cum ex actiua uictoria reuer-
teretur Augustus, occurrit ei inter gratulantes, quidam cor-
uum tenens, quem instituerat proferre haec uerba. Aue Caesar
uictor imperator. Mairatus Caesar tam officiosam auem uiginti
millibus numum eam emit. multusq; praeterea similis com-
parauit. Quo exēplo motus pauper sutor instituit ipse quoq;
aggressus est coruum ad parem saluationem, sed impendio
exhaustus ad auem non respondentem dicere solebat opera,
& impena perijt. Caepit tamen aliquando coruus optatam
saluationem exprimere, ac forte audire, dum transiret Augu-
stus, respondissetq; satis talium saluatorum habeo domi. Su-
per fuit coruo memoria, ut & illa, quibus dominum queren-
tem solebat audire, uerba subiungeret, opera, & impena pe-
riji, ad quod subridens Caesar, emi auem iussit quantum nullam
altam emerat. Sub Tiberio princeps ex factu supra Castorum
aedem genitus pullus i oppositam sacrum deuolauit, qui matu-
ture sermonibus assuefactus, omnibus matutinis euolans in ro-
stra in forum uersus Tiberium, dei de Germanicum, & Dru-
sum Caesares nominatum, mox transiuntem populum roma-
num salutabat, deinde ad tabernam remeabat, quem morem
cum pluribus annis seruasset. tamen maneps proxima suti-
nae. siue emulatione incitatus, siue iracundia subita, ut uoluit
uideri, cum excrementis forte caecos eius foedauerat, eum in-
teremit. ex quo tanta plebis consternatio secuta est, ut primo ex
ea regione hominem expulerint, mox etiam exanimauerint,
funusq; aliti maximis exequijs celebrauerint, constructo lecto
super duorum Aethiopum humeris, praecedente Tibiane, &
coronis omnium generum ad rogam usq; qui constructus dex-
tra uia Appiae fuit in campo, qui ex eo ridiculi appellatus fuit
it. Craterus uero cui Menocerotus cognomen extitit, i Troe-
cena regione Asiae coruorum opera uenari solitus proditur, quos
deuehebatur in syluas insidentes humeris. illi uero ceruicilos ue-
stigabant, agebantq; eo perducta consuetudine, ut exuitem
sic comitarentur, & feri uisi sunt, & per sitim congerere la-
pides in stulam monumenti, in qua pluuia aqua durabat, sed
quae non posset tangi, & tali congerie exprimere, quod potui
sufficeret, gerit internicium odium cum chloreo aue. utiq;
enim nocte oua inuicem exquirunt. item cum miluo, cui uolan-
ti praeripit escas. Sunt qui prodant hanc auem ore parere,
ideoq; grauidas si ederint coruinum ouum, per os partum red-
dere, quinetiam difficulter parere si tecto inferantur. Martia.
Corue saluator quare felator haberis.

50 In caput intrauit mentula nulla tuum.

Aristoteles hoc negit, no hercle magis, quam i Aegypto ibim,
sed ex osculationem in ijs esse tradit talem, qualem saepe cerni-
mus in columbis. Ipsi apud Alphonsum Sialiae regem du Nea-
poli sub Callisto pontifice essent, uisimus coruum ei a rege
Britaniae missum miro candore conspicuum. Item alium, alla-
tum ei a rege Scytharum aucupio mirabilem. siquidem alios
coruos, & phasianas cum eo capere solebat. a coruo etiam cor-
nicem appellatam quida existimant notam auem. & ipsam
aliquando albam usam a nobis, imitatrix & ipsa aliquan-
do est humanarum uocum. a quo corniscarum diuarum lo-
cus trans Tyberim erat cornibus dicitur. Quod in Iuno-
nis tutela esse putabantur. Item a corui uoce fit fictitium uer-

H ij

Vna est in nostris tua Fidentine libellis Pagina, sed certa dñi signata figura, Quae tua tradunt matris carmina furto, Sic interposito uilis pammuat uncto
Vtina Legonius Tyriantina bardocucullis. Sic Aretine uiolant Crystallina tyrae. Sic niger i apus erat cu forte Caspi, Inter ledaos ridet coruus olores.
Sic ubi multiforma feruet sacra Athide lucas, Improbata Ceropias offudit pira qzelas. Indire no opus e nris, nec uindice libas, Stat corua, dicitq; tibi tua pagina, fueres.

bum croco. a quo crocico. Inde uero crocico, & crocicatio de-
ducantur. ite crocico, a quo crocicus quartae declinationis. Plau-
tus. Simul radebat pedibus terram, & uoce crocicabat sua. A
corace uero graeco uoce phalacrocorax dictus balearium in-
sularum peculiaris auis, cuius superius mentionem fecimus.
& pyrococorax luteo rostro niger, praecipuo sapore nome ha-
bet a colore rostri igneo, quasi ignitus coruus. xup enim
ignis est. RIDETUR. deridetur. O LORES.
Cygnos. Latine enim olores dicuntur. graeco nuwei a cy-
gno cygneus. ab olore olorinus deducuntur, quae aliquando
10 significat, quod cygni siue coloris est, ut cygnea, siue olorina
uox. modo ponitur pro candidus. Est enim olor candidissima
auis, anseris maior, uocem habens argutam uita carne uesci-
tur. mortuaria stebilem casum emittit, fixa prius in cerebro
pena, quod miror Aristotelem, ac Plinium uel ignorasse, uel
si sciuerunt, non tradidisse. Ouidius. Dulca defecit modula
tur carmina lingua. Cantator cygnus funeris ipse sui. Comme-
ant cygni anserum more, sed in uolatu eorum liburniorum
more rostrato impetu feruntur, facilius hoc modo scandentes ae-
rem, quam si recta fronte impellerent, colla componunt pra-
cedentibus fessos duces ad terga recipiunt. Olor licet latina uox
sit, quidam tamen a graeco derivatam putant. quasi olos o-
paios, hoc est totus candidus. olos, totus dicitur. hic ho-
lographum uocatur testamenum, quod totum te statoreis manu
scriptum est. & holoscheras, de quo superius diximus. & ho-
locustum hosti, aquae detractis exis integra arte imponeba-
tur, quasi olos uous or, hoc est totum combustum. Virgilius.
Et solida imponit taurorum uiscera flammis. LEDAE
OS. Leda dicuntur cygni, quia iu piter, ut superius dixi-
mus in forma cygni cum Leda concubuit. Ob eandem ratio-
nem & amyclae dicuntur, hoc est lacones. Papinianus. Amy-
claeos ad frena citauit olores. Amyclae laconia ciuitas fuit. un-
de Castor & Pollux amyclae dicuntur. Virgilius. Talis Amy-
claei domitus Pollucis habentis Cyllarus, & quorum graui me-
nure poetae. aliae quoque Amyclae fuerunt in Italia iter Gate-
tam & Tarracinae conditae a Laconibus, q Castoris & Pol-
lucis comites fuerunt. Virgilius. Tacitis regnauit amyclis. Tacit-
tas uocant, uel quod haec urbs Pythagorae sectae fuit, & ab
esu carminum, atque omnium animalium caede abstinuit, propter
quod serpentes in uicinis paludibus natus occidere nefas putan-
tes ab ipsis interem pti sunt. Plinius. Iuxta Tarracinae fuit
amyclae a serpentibus deleta, uel quod ijs aduersus finitimos
bellum gerentibus, cum frequenter aduentare hostes falso nun-
tiaretur, & ob id ciuitas uano terrore quassaretur, cautum fuit
nequis deinde hostium aduentum nutiaret. itaque postea cum
hostes nullo nuntio aduenissent, ex improviso capta ciuitas
fuit. & ob id Tacitae dicitur. Lucius. Mihi necesse loqui. Na-
non nescio amyclas tacendo pisse. Amyclas in singulari pro-
prium nome fuit nauae i Eperro pauperrimi. ERRAT.
Vel pascitur, uel uagatur. CAYSTRI. Cayster flu-
uius est Asiae, qui multos seculum annes deferens praeter Asiam
paludem labitur, & abluat ephesum. multi circa hunc amne
cygni uersantur. Virgilius. Atque Asia circum dulcibus in sta-
gnis rimantur prata Caystri. IMPROBA. Vel pro-
pter inuidiam, quia luscinae tantum impedit, uel propter at-
liditatem. Est enim pia natura sagax, ut moneula quemad-
modum superius diximus, & ipsa quoque humanam uocem imi-
tatur. Persius. Dicatque docuit nostra uerba conari. OFFEN-
DIT. Impedit. ledit. Offendere & defendere proprie
contraria sunt. nam offendere est incurrere in aliquid, atque in-
cidere. Terentius. Offendi adueniens quendam mei loca hinc
atque ordinis hominem haud impurum, hoc est inadi. Defende

re uero est impellere. Virgilius. Solstitium pecori defendite. En-
ni. Serua ciues. defende hostes. Quoniam uero qui incidunt in
aliquid, ledere sepe solent id, in quod incidunt, & est contra-
rio qui depellunt, uentur, factum est, ut offendere frequentissi-
me pro ledere usurpetur. & defendere pro ueri, & quasi
uim depellere. Cicero. Cum iste cum pallio purpurco, parique
tunica uersaretur in conuiuijs cum mulieribus, non offendeban-
tur homines in eo, neque moleste ferebant. Quintilianus. Qui
nullum uitae discrimen refugit, quo me ab hostium crudelitate
10 defenderet. Offendere etiam aliquando pro inuenire accipi-
tur. Cicero. Sed imitor Architam illum terentium, qui cum
aduillam uenisset, & omnia aliter offendiisset. Varro Romae
regressus, ibi nihil offendi, quod ante annos quinquaginta reli-
querim. ab offendo fit offendiolum, quod significat impedi-
mentum. obstaculum. & offensio, atque offensa, quae ita diffe-
runt, quod offensio semper passiuè accipitur. offensa uero acti-
ue. Cicero. in corpore a pro odiosa est omnis offensio. id est om-
nis molesta. omnis passio idem. Cum tot eius offensas pati non
possem, inde discessi. Offendices etiam ueteres uocabant ligatu-
rae nodos, quibus apex retinebatur, id cum peruenisset ad me-
tum dicebatur offendum. a defendo defensor. & defen-
sio deriuatur. CECROPIAS QVERELAS. Ci-
tus Luscinae, de quo supra dictum est. FERRET. Ar-
det. frequentatur. ATTIDE. Philomela, siue Luscina
quemadmodum supra diximus. MULTISONA.
Multam & uariam uocem habente. INDICE NON
OPVSEST. Non est necessarius accusator, qui affir-
met liberos esse meos, neque iudex, qui sententia id definit. nam
scripta a te contra te iudicant.

30 EPIGRAMMA LXXXIII. AD FVSCVM.

SI QUID FVSCAE VACAS AD-
HVC AMARI. Hortatur Fuscum
ut se in amicitiam recipiat. monetque non
esse aspernandos novos amicos, neque inspic-
endum an noui sint, sed an sint tales, qui
durare, & ueteres fieri possint. FV-
SCE. Cornelius fuscus praefectus cohortium praetorianarum
sub Domitiano fuit magna apud principem authorita-
tis. Martialis. Ille sacri lateris custos, Martiusque rogeti. SI
40 QUID VACAS. Siquem locum uacuum habes ad ali-
um, qui te amet recipiendum. elegans est loquendi modus. Di-
cimus enim uacas laudare. uacas amare. ite passiuè uacas lau-
dari. uacas amari. ROGAMVS. Petimus. Rogare
enim interdum petere est. Plautus. Spectandus, ne cui illam det,
neque roget. interdum querere, sciscitari. Terentius. Accedo ad
pedise quas, quae sit rogo. Nonnunquam orare, deprecari. Vir-
gilius. Littusque rogamus inuocatum, quae. loque etiam statuere.
Cicero. Ego ad eam bellia ciuilijs causam attuli. Ego leges per-
50 niciosas rogavi. hinc legis rogatio dicitur, quoniam rogare po-
pulum magistratus solebant, an id placeret, quod statuerant.
hinc etiam derogare legi. & abrogare legem dicimus. Est au-
tem derogare legi aliquid ex ea detrabere. abrogare legem.
irritare eam, atque infringere. Modestinus. Derogatur legi, cum
pars detrabitur. abrogatur lex, cum prorsus tollitur. ab his de
rogatio, atque abrogatio deducuntur. A rogo fit etiam rogatio fre-
quentatiuum, quod interdum significat precor. Plinius. Pa-
trem adu. rogitat ut sui miseretur. interdum sciscitari. Plau-
tus. Quae sit rogatus. & rogamen, quod poetae pro praec fre-
60 quenter usurpant. & rogararij, hoc est tabelliones, qui rogant
quod quisque sciscitatur, hoc est promittit. & rogijs (ut quidam
putant)

Si quid Fuscae uacas adhuc amari. Nascuntur hinc tibi, sunt & hinc amici, Vnusi
sup est / lorij rogamus, Nec me, qd tibi su nouis, recusus, Oes h' tui ueteres fuerunt. Tu tantu
inspire, qui nouis paratur, An possit fieri uetus sodalis ;

putant) quod in eo dii manes rogentur. est enim rogi strues lignorum ad cremanda cadavera, in qua simul atq; imposita corpora sunt, et ignis adhibitus Pyra dicitur *από του πυρός*, hoc est ab igne. Bustum postquam cadaver crematum est, quasi bene ustum. Funus, dum uritur cadaver ipsum, seu pompa ipsa exequiarum. Exequiæ celebratio funeris, dum corpus effertur. Sepulchrum, in quo ossa conduntur. Reliquiæ ossa ipsa, et cineres. Tumulus congeries terræ supra sepulchrum. Monumentum quicquid ad defuncti memoriam ædificatur. Item a rogo fit compositum arago, quod modo significat nimum mihi tribuo, unde arrogans dicitur, qui sibi temere, atq; insolenter tribuit, quæ in eonon sunt. et arrogantia, quæ contraria est modestiæ. et ita definitur. Arrogantia est per quam temeritas, atq; impudentia uanam sibi comparat auctoritatem. Modestiæ autem per quam pudor honestus puram, ac stabilem auctoritatem acquirit. Item arroganter aduerbium, modo arrogos significat in filium ac familiam mihi ascesso. a quo fit arrogatio, quæ ita ab adoptione differt, quod adoptamus eos, qui filij familias sunt, Arrogamus, qui sunt sui iuris. ideo autem arrogatio dicitur, quia is, qui ascessit aliquem in filium, interrogatur an uelit illum iustum sibi filium esse. et is qui ascessit rogatur an id fieri patatur. uel quod arrogatio per populi rogationem fit. cuius uerba hæc sunt. V elitis iubeatis. ut L. Valerius L. Titio tam iure, legesq; filius fiet, quàm si ex eo patre, matreq; familiæ eius natus esset utiq; ei utiæ, neq; in eum potestas fiet, uti pariendo filio est, hoc ita ut dixi, ita uos quiritis rogo. Adoptio per prætorem fit. arrogatio per populum. Interrogo, peto. a quo interrogatum. interrogatorium. et interrogatio deducuntur. Erogo. distribuo. et quasi rogatoribus effundo. Rogatores enim postulatotes dicuntur. Obrogo, prioris legis infirmandæ gratia legem aliam fero. Prorogo, ante impendo. a quo prærogata beneficia dicuntur, quæ ante sunt in pensa. unde prærogativa. excellentia. et antelatio uocatur. Paulus iurisconsul. V eteranorum priuilegium inter cetera etiam in delictis habuit prærogatiuam, ut se parentur a cæteris in poenis, hoc est cæteris præferantur. nec ad bestias. itaq; ueteranus datur, nec fustibus cæditur. irrogo. infligo. impono. Plinius non modo culpam omnem, sed etiam multam ei irrogauit. Surrogo, sufficio. substituo. Quintilianus. Cum defuncto patre in eius locum surrogatus fuisset. Ab hoc surrogatio, hoc est substitutio deducatur. **HOC FERUNT.** Noui saluet amica.

EPIGRAMMA LXXXIII. AD FRONTONEM.

NOTA TVI BREVITER. Lau dat hoc epigrammate uitam rusticanam otio præditam, et quiete, eamq; anteponit uitæ urbanæ anxie semper atq; soliatæ. **FRONTO.** Iulius Fronto Iulij Grati frater tribunus militaris fuit sub Othone, uixitq; usq; ad Domitiani tempora doctus in primis, et poëta fauens. Luuenalis. Frontonis platani conuulsaq; marmora clamant. Semper et assiduo ruptæ lectore columnæ. **CLARVM DECVS MILITIAE, ET TOGAE.** Clarus et belli et pacis artibus. Toga pro pace usurpatur, quoniam hoc habitu utuntur intra urbem, quem admodum arma pro bello, quoniam in expeditionem deponitur toga armati incedunt. Cicero. Cædant arma togæ, concedat laurea lingue. **ARATOR.** Cultor. Arare proprie est terram iam proscissam rursum uomere euertere. Plinius. In

arando magno pære seruandum est Catonis oraculum. Quid est primum? agrum bene colere. Quid secundum? bene arare. Quid tertium? stercore arare. idem. Si inter arbores, uitæq; areretur si scellis capistrari boues oportet, ne germinu tenera præterpant. ab hoc arator deducatur, quod tam de boue, quàm de homine bouem ducente dicitur. idem, arator nisi in chruis præuariatur. et aratio. idem. Aratione per transuersum iterata oratio sequitur. et aratrum instrumentum, quo aratur, quod quando duas rotulas additas habet, quali in Gallia utuntur. **10** Planaratum appellatur, in quo cassis uomeris palæ effigiem habet, et manica eius stua dicitur. Cicero. Ab stua eius mecum homines loquebantur. et aratro uerbum, quod significat segetes iam natus rursum arando proficundo, quod in pinguedi a gri causa fit, uel inapiente culmo, uel cum bina, ternaq; emisserit folia. dictum autem artrare est quasi aratrare, quod inuentum a Salassis proditur Taurisicæ gentis populis, qui cum subiectos alpihus de popularentur a gros panicum, miliumq; iam exerescens tentaueret, postquam natura restituebatur, in ararunt ex quo messes duplicatae fuerunt. idem. Et in treueri co agro contingisse memoratur. Nam cum hyeme prægelida acceptæ segetes fuissent reseruerunt resarcientes campos mense Martio, et uberimas messes habuerunt. Ab aro præterea composita sunt in aro eiusdem cum suo simplici significationis. Plynius. Sunt qui iam natus in arant segetes. item de aro. per aro subaro. eiusdem ferè significationis. item ex aro, quod accipitur pro eo, quod est scribo, quod a quadam arandi similitudine tractum uidetur. unde fit ex aratio pro conscriptione. **SORDIDA.** Villia, non urbana. **OTIA.** Quie tem. Otium proprie dicitur uacatio a labore, sed quia ij, qui studij literarum operam intendunt, necesse est, ut cæteris negotijs uacui sint, factum est ut otium pro literario studio accipitur. Cicero qui dulcius otio literato. idest studio et (ut ita dicam) negotioso otio. unde dicere solum Scipionem legimus, nuquam se minus otiosum esse, quam cum esset otiosus. Ab otium fit otiosus. otiosior. otiosissimus. et otiose aduerbium. idest cum otio. a quo otiosus. otiosissime. et otior uerbum, quod significat in otio sum. Ocyor uero comparatiuum pro celerior accipitur. sitq; a positiuo græco *ωκεις*, quod significat celer et superlatiuum habet *οκυσσισμος*. item aduerbia *οκυσ* et *οκυσσισμος*. hinc *οκυνιον* appellatur herba ad boum pabulum salta, qua ciebant alium bobus. id erat huiusmodi. Fæbe madios decem, uicane duos. tantundem et erulicæ in iugero autumno miscebant, ac ferebant, admista etiam auena græca cui non cadit semen. Hoc *οκυνιον* (ut Varro scribit) dicebatur a celeritate nascendi boum causa fieri solitum. nam *οκυνιον* herba lège ab hac diuersa est, uulgo basilicam uocant. odoris optimi. Chrysippus eam grauiter increpuit, tanquam inutilem sto macho et insaniam facientem. alij tradunt si tritum operiatur lapide, scorpionem gignere. Commandatumq; et in sole positum uermes producere. Sunt etiam qui dicunt manipulo *οκυνι* cum cancri decem marinis, uel flumiatibus trito conuenire ad eum scorpiones e proximo omnes. Sed contrarium esse secuta ætas comperit. nam et scorpionum uenenis medetur cum uino addito ex igno aceto rosaceo. sto macho confert. inflationes et rutum dissoluit ex aceto sumptum. alium sistit impositum urinam at. V erucas misto atramento sutorio tollit, multis præterea medicamentis adhibetur, hoc uno noxiu, quod uenerem stimulat. ideoq; equis etiam, a sinisq; admissura tempore ingeritur. ab eodem etiam oceanus deducatur, quia oceanus mira celeritate in maria interiora diffunditur per fauces, in quibus sunt columnæ Herculis, qua de causalimen interni maris multi cum locum appellauerunt. est autem proprie

Nota tui breuitatis cognosce Marii
 Clarum militæ Toros, togæq; decoris,
 Quisq; perita colat Spartani fugosa faxis,
 Et matrem uocat ipsius aue.
 Scodidatq; in paruis octa relog amata.
 Cui licet græui membris, euryg; bati
 Antequam plenas cyplausse plagas.
 Et pisce tremula salicem duæ sita,
 Et sua no empty preparat oua rinis.
 Flauaq; de rubo panni mella rado.
 Pinguis sequatur oneræ cui uillata mçlas,
 Lamæ opto. Vuat et urbanis
 Labus i offensis
 No amec hæt uitas qisq; me no

oceanus mare quod uniuersam circuit terram, & a litoribus, plerumq; accipit nomen. nam ad dextram, ubi primum terram intrat, atlanticus dicitur. ad sinistram gaditanus, illinc arabicus. persicus. indicus. Hinc britanicus. germanicus. scythicus. Postquam uero terras intrauit, primo ad iberia, hoc est hispania ibericam mare dicitur. tum a balearibus insulis balearicum, post hac narbonensium prouinciam contingens, gallicum. deinde a liguria ligusticum, mox usq; in siciliam. a thuscis thuscum, siue thyrrenum. a thyrrenis. siue a differentia superi inferum. Superum enim adriaticum uocamus, quod ad id ab urbe ueniens a penninum conscendamus. inde ab ionibus ionium. a Stalio siculum. a Creta creticum. ab Asia asiaticum. a Pamphilia pamphiliuum. A Carpatho insula, quae inter Aegyptum, & Rhodum est. Carpathium. a Cypro cyprum. a Rhodo rhodium. Multa praeterea nonnuma habet. ut aegium. Corinthium. argolicum. tyrium, & similia, de quibus partim diximus, partim suis locis dicemus. Poeta tamen oceanum pro quoquoq; mari usurpant. Virgilius. Et ruit Oceanus nox. item ab eodem Oceanoe nymphae, de qua superius diximus. & Oceanus fluius in sinibus Aetiae, quasi uelociter fluens. Oceanus uero montem confragosum dixerunt antiqui. a quo ocrea notum calceamenti genus, quod inaequaliter tuberculata sit. Ab hoc creati dicuntur, qui ocreis calceati incedunt. Praeterea ab otio per compositionem fit negotium, quod otio contrarium est, de quo atq; eius deriuatiuis superius locuti sumus. **QVIS QUAM PICTA COLIT?** Interrogatiue pronuntiaandum est, ut sit sensus. Erit ne quisquam, qui colere possit fastus, & labores urbanos, cum frui liceat otio, ac deliis ruri? **COLIT.** Habitat. frequenter. **PICTA FRIGORA SPARTANI SAXI.** Pictor, ac frigidus spartanos lapides. id est potentiorum domos laconico marmore cultas frigidum epitheton marmoris est. Pictum autem ideo dicitur, quia laedaeoniuum marmor quadam ueluti squamarum uarietate pictum uidetur. **SAXI SPARTANI.** Laedaeoniuum marmoris, quod pretiosissimum habetur, & uiriditate cinctis hilarius, quale superius diximus ophiu. & tiberianum, atq; augusteum esse. spartani laedaeoniuum dicuntur. Nam cum u. cum messe. nijs ob stupratas uirgines suas in solenni messeniorum officio bellum intulissent, grauiissima se execratione obstrinxerunt. non priusquam messenam expugnassent, reuersuros. itaq; cum praeter opinionem amissam decem tenerentur, & quereulis uxoribus post longam uiduitatem reuocarentur iuuenes legerunt ex eo genere militum, qui post iusurandum in supplementum uenerunt, quibus spartam remissis promissos omnium foeminarum concubitus permiscere, ut celerius, certiusq; conciperent. Ex ijs nati ex nota materni pudoris spartani, quasi sati appellati sunt. & inde urbi quoq; spartae uocata est. **INEPTVS.** Imprudens. quid aptum & commodum sit non discernens. inepti proprietatem praclare declarat Cicero cum inquit. Ego mehercule caesar ex omnibus latinis uerbis, huius uerbi uim uel maximam semper putauit. Quem enim nos ineptum uocamus, is mihi uidetur ab hoc nomen habere ductum, quod non sit aptus, idq; in sermone nostri consuetudine perlate patet. Nam qui aut tempus quid postuler, no uidet, aut plurim loquitur, aut se ostentat, aut eorum, quibus cum est, uel dignitatis, uel commodi rationem non habeat, aut deniq; in aliquo genere aut incontinens, aut multus est, is ineptus dicitur, hoc uitio cumulata est eruditissima illa graecorum natio. itaq; quod uitium huiusmodi graeci non uident, ne nomen quidem ei uitio imponunt. Ut enim quaeas omnia quomodo graeci ineptum appellent, non reperies.

Omnium autem ineptiarum, quae sunt innumerabiles, haud scio an ulla sit maior, quam ut illi solent quoquoq; in loco, quoquoq; iter homines usum est de rebus aut difficillimis, aut non necessarijs argutissime disputare. ab ineptus fit diminutiuum ineptulus. & ineptitudo. & ineptia, quae tam uerborum, quam factorum est. & inepte aduerbium. & ineptio uerbum, quod est stulte aliquid uel dico, uel facio. Est autem composita haec uox ab in negatiua particula, & aptus, quod modo pro eleganti & dextero ponitur. Cicero. Ut enim pulchritudo corporis apta compositione membrorum mouet oculos, & delectat. modo pro colligato, & connexo. Varro. Vbi lucus opacis teneris fructibus aptus. Cicero. Quis enim hominem hunc dixerit, qui cum tam certos caeli motus, tam statos astrorum ordines, tamq; inter se omnia connexa & apta uiderit, neget ijs uelam inesse rationem? Idem. Fulgentem gladium e lacunari se ta equi aptum demitti iussit, aliquando pro adepto. Varro. ea omnibus ostentat, quae bello aptus est. ab aptus fit aptitudo, hoc est conuenientia. pulchritudo. elegantia. & apte aduerbium, hoc est commode. conuenienter. & apto uerbum, a quo adaptum, quod modo accommodo significat. modo paro. Virgilius. Interea classem uelis aptare iubebat Anchises. Idem. Proiecto dum pede lauo aptat se pugnae. **PORTAT MATVTINVM AVE.** Mane salutat. Erat enim romanorum mos mane salutare potentiores. Iuuenalis. Sollicitus ne tota salutatrix iam turba peregerit orbem, Matutinum opus dicimus, quod mane fit, & cum prima aurora. Matutem enim imitatione graecorum auroram dicimus. **EXVTI NEMORIS.** Nitidi. peruij. nullis sensibus impedit. **PLENAS PLAGAS.** Retia feris plena. **DVCERE Educere.** **SALIENTEM.** Palpitantem. **TREMVLASETA.** Hamo, qui pendet e seta calamo piscatorio alligata. **PROMERE,** producere. Promere enim proprie dicimus ea, quae reposita fuerant proferre, a promendo (ut quidam putant) deductum, a quo promptus appellatur is, qui iam paratus, & expeditus est ad agendum, & in quo nulla mora est, quasi iam e penu, siue repositorio sit productus. item promptus ingenio, qui ingeniosus est, hoc est qui ingenium ad omnia paratum habet & promptuarium locus, in quo res ad usum necessariae ita repositae sunt, ut statim promi, ac proferri possint. item quod facile produci potest. & in promptu esse, quae iam parata. & instructa sunt. a promptus fit promptior. & promptissimus. & aduerbia promptipromptius. promptissime a promo uero de promo, & ex promo eiusdem significationis. **FLAUA MELLA.** Proprius mellis color est flauus, hoc est fuluo clarior, qualis est color auri, cum fuluus ex uiridi & rubro, flauus ex uiridi rubro, atq; albo sit. ab hoc fit flauo uerbum, hoc est fulgeo, & auri colorem reddo. quidam a flamma deductum uolunt, quod sit color haud dissimilis flammae. alij a flando, quod flata metalla eum colorem habent. a Flauo flauorum cognomen deductum ob crinium candorem. **RVBRO CADDO.** Rubra testa. Martialis. Si spumet rubra conchis tibi pallida testa, Dibutadis inuentum fuit ex rubra creta nasa fingere, uel rubricam plastae addere. **PINGUIS.** uel crassa ob quietam uitam, & omnis solitudinis ex pers, uel diues, hoc est rebus ad uitam necessarijs abundans. ideo usus est poeta hoc uerbo onerat, ut rerum omnium copiam significaret. **INAEQVALES.** Impolitas, non dolatus manus artificis, quales sunt mense rusticorum. **CINIS NON EMPTVS.** Cinis factus ex lignis non emptis, & recte cineris uocabulo usus est. oua enim potius calido cinere, quam carbonibus coquantur. **SUA OUA.** Domi nata. non aliunde

aliunde quaesita. **NON AMET HANC VITAM.**
 Imprecatur inimicis suis, ne uel ament, uel assequantur hanc
 uitam. de qua loquitur. sed semper in urbibus uiuant, quod sci
 licet haec quietis et uoluptatis plena sit. illa uero, curarum
 et miseriae. **ALBUS.** Pallidus, hoc est anxius. solici
 tus. Album proprie candidum dicimus, quod Sabini cum p.
 litera scribebant alpum. siquidem a graeco deducitur αλ
 φη, quae uox candorem significat. unde quidam alpes a
 niuum candore appellatas existimant. Nos a gillis potius in
 ditu hoc nomen existimamus, qui montes altos alpes uocant.
 Sunt enim alpes montes altissimi, qui Italiam a Gallia, et
 Germania dirimunt, quas peruias primus Annibal fecit, cum
 ante a tutam redderet Italiam. unde omnis ille mons perpe
 tuo iugo tendens ad siculum fretum, a poenis (ut quidam putat)
 dictus est a poeninus. ab alpiibus uero alpinus dicimus, unde ci
 salpina, et transalpina Gallia. et Albingatumium, et Albi
 um intemelium, liguriae oppida. Nam cum ligures partim in
 ganni, partim intemelij dicerentur, eorum coloniae ad mare de
 ductae, altera Album, quasi alpum intemelium. altera uero
 Albingatumium uocatae sunt. Quoniam uero ob timorem san
 guis ab exterioribus partibus ad cor refugit, propter quod ex
 albescere facies uidetur, factum est, ut album saepe pro pallido
 capiamus. et ex albescere pro pallescere, quod graeco quoque
 αἰσίου τοῦ λευκοῦ, quod album significat dicunt λευκαίω. **Martialis.** λευκαίωεν cupidae licet auaritia. Ab albus al
 bedo deducitur, quod significat candorem. et album neutro
 genere Quintilianus. Alij se ad album transtulerunt. Hoc
 et album praetoris sic album iudicum dicebatur, quod qui
 uel faedasset, uel uinasset, uel quocumque scripturae genere tur
 bauisset, capitaliter non expectata ordinis sententia punieba
 tur. et albor. et albedo pro albedine. Varro. Qui uident
 alborem eius admirantur. Plautus. Ad ipsam capitis albedi
 ne. et albedo candido. Horatius. Nec prata canis albicant prui
 nis. et passium eius albicor. Varro. Deorsum itaque rapitur.
 et offensas aliquo a scopulo lapidoso albicatur. et albula ty
 beris ab albo aquae colore. et Alba oppidum latij ab omne
 albae scrophae cum triginta porcellis albis ibi repta, quamuis
 et alia alba est ad lacum suanum, sed ab illa albani, ab hac
 albenfes dicuntur, a quibus albosia scita, quibus utebantur,
 quae et decumana uocabant, quod essent amplissima. quem
 admodum et decumani fluctus dicuntur. et Albiona ager
 trans tyberim a luco albionata, in quo loco bos alba sacrificat
 batur. et Alburnus. Lucaniae mons a candore uertias. et Al
 binea dea, quam et Leucotheam uocari superius diximus.
 item fons et sylua tyburina. Virgilius. Lucisq; sub alta con
 sulit albinea nemorum, quae maxima sacro fonte sonat, sae
 nanq; exhalat opaca mephitim. Mephitis obiter dicitur terrae
 putor, qui de aquis nascitur sulfureis. et est in nemoribus
 grauior ex densitate syluarum. Alij Mephitim dicunt deum
 esse leucotheae connexum, quemadmodum est ueneri Adonis,
 et Dianae Virgilius. Alij Mephitim Iunonem intelligunt, quae
 aerem esse constat. Omnis autem putor ex aeris corruptione na
 scitur. bonus odor ex aere incorrupto, ut sit Mephitis dea odo
 ris grauiissimi, siue rerum male olentium. et alburnum ad
 eps (ut ita dicam) arboris. Plinius. Humor et cortici arborum
 est, qui sanguis earum intelligi debet. Est enim in toto corpore
 arborum, ut reliquorum animalium cutis. sanguis. caro. ner
 ui. ueneae. ossa. medullae. pro cute cortex. humor. sanguis. proxi
 mi. plerisque; adipis. hi uocantur a colore alburnum mollis, ac
 pessima pars ligni, etiam in colore sicale putrescens. teredini
 obnoxia, quare semper amputatur. ab alburnum sit uerbum
 ex alburno, hoc est alburnum detraho. Idem. Et reliquis arbo

Millia pro puero centum me mango poposcit.
 Risi ego, sed Phoebus protinus illa dedit.
 Hoc dolet, et querit; dolet h' mea metula metui;

ribus sicissima lotos. deinde robur ex alburnatum cui nigri
 cans color. et alboterius, pileum capitis, quo flamines dia
 les utebantur. fiebat enim ex hostia alba Ioui casta, cui affi
 gebatur apex uirgula oleagina. et albegmina partes exto
 rum, quae dijs immolabantur, ab eorum candore. et albari
 um tectorium, de quo superius diximus. et albo uerbum, a
 quo dealbo, hoc est candidum facio. et albo albus, sine palli
 dus fio. a quo albesco. Albi caluili dicebantur, quibus Creten
 ses dies laetos, quos in uita agerent, numerare solebant. nam
 candidos lapillos ad hoc officium eligeant, quemadmodum
 e contrario infelices, atque infastos dies nigris lapillis signa
 bant. et ex candidorum numero uitae tempus metiebantur.
 malos enim dies in annorum numeroso redigebant. **IN
 VRBANIS OFFICIIS.** In quotidianis salutatio
 nibus. in praestanda opera togata. et patricijs in senatum de
 ducendis, alijsq; urbis laboribus.

**EPIGRAMMA LXXXV.
 AD COPONEM.**

20

CONTINVIS VEXATA MA
 DET. Iocando copones notat, clam ui
 no aquam mutentes. Pluuiosus inquit au
 tumnus est. etiam si cupias merum, hoc est
 purum uinum uendere non potes. **NIM
 BIS.** De quo superius diximus. **MA
 DET.** Infunditur. humescit. **UT CUPIAS.** Quae
 nis cupias. **MERVM.** Vinum purum.

**EPIGRAMMA LXXXVI.
 AD FLACCVM.**

30

QVALEM FLACCE VELIM.
 Flacum admonet, quales optandae sint
 puella, hoc est nec fales nimis, nec nimis
 diffiales. **QVOD CRUCIAT.**
 Pernaciter negando. **QVOD SA
 TIAT.** Vltro semper, ac faale con
 cedendo.

**EPIGRAMMA LXXXVII.
 DE PHOEBO.**

40

MILLIA PRO PVERO CEN
 TVM. Facite in Phoebum inuehitur,
 qui puerum a Mangone centum nullibus
 numum emerat, cuius tam faede prodigi
 litatis causam esse dicit, quod ipse gran
 dem pecuniam penis magnitudine a ci
 uis naedis lucrifecerat. **POPOSCIT.** Peiye. quemadmo
 dum superius diximus. aliquando tamen postere pro acpe
 re ponitur. Virgilius. Poscat equos, gaudetq; tuens ante ora fre
 mentis. aliquando pro prouocare. Idem. Haud acrem dubites
 in praelia postere Turnum. Cicero. Poscunt maioribus poculis.
 Nonnunquam pro eo, quod est in contrarium niti. Virgilius.
 Equidem sic postere uentos iandudum et frustra cerno te ten
 dere contra. **PHOEBVS,** alias Draucus. nunc Pe
 dico. **IN MEAM INUIDIAM.** In odium mei
 mentula. Propter magnitudinem a multis anedis
 expenta. **BIS DECIES SESTERTIOLVM.**
 Vingt sestertia. Diminutio usus est metri gratia. Sestertius,
 siue sestertium numus est duarum semis librarum. et per

60

Laudaturq; mea Phoebus in inuidiam.
 Sed sestertiolum donauit metula Phaebo
 Bis decies, h' da tu mihi, pluris emaj

Cōtinuis uexata madet uandemia nimis,
 Non potes, ut cuperes, uenidē Caupo merū;
 Quale Flacce uelim quaeuis, nolensue puella;
 Nolo nimis facile, diffidileq; nimis.
 Illud qd mediū est atq; iter utriusq; probamus,
 Nec uolo, qd cruciat, nec uolo, qd fatiat;

geminum.ii. et s. literam a qua incipit semis notatur hoc mo-
do.ii. unde sefertur dicitur, quasi semis tertius. erat enim
dipondius et semis, quo tempore denarius decussis aestimaba-
tur, hoc est post duos sequens tertio loco est semis.

EPIGRAMMA LXXXVIII.
AD FLACCVM.

Dat Baiona mihi quadrantes sportula reuēt.
Inter delicias quid facit ista fames.
Redde lupi nobis, tenebrasq, balnea Grylli?
Iam male cū coenam, cur bene Flare lauoz?

DAT BAIANA MIHI. Facete no-
tat eos, qui paupertate oppressi, nihilo mi-
nus delicias uitæ sequuntur, et simul spor-
tularum tenuitatem uidentur apprehende-
re. Sensus est. Cum Domitianum secutus
uenerim Baias, quod mihi opus est inter
tantas delicias lauari, cum nihil habeam præter quotidianam
sportulam centum quadrantum, præstat Romæ esse, et uul-
garibus uti balneis, quàm male cœnâtem bene lauari. BA-
IANA. Quæ baiis datur. Baiæ Campaniæ oppidum est
iuxta lucrinum sinum, inter puteolos, et misenum montem,
in cuius agro aquæ calidæ sunt et ad uoluptatem, et ad ua-
rios morbos commodissimæ, adeoq; et fertilitate, ac copia re-
rum, et ædificijs, et litorum amœnitate præstantes, ut nō im-
merito scripserit Horatius. Nullus in urbe locus Baiis præluceat
amœnis. ob eam causam magna romanorū multitudo consue-
re ad eas solebat. Dicitæ autem baiæ sunt a Baio Vlyssis socio.
sunt qui existimant a baiis baiulos appellatos, qui onera mer-
cedis gratia proprijs humeris portant, quod propter consuen-
tium baias aduenarum multitudinem magna ibi esset huius-
modi hominum copia. a baiulis baiulo uerbum deducitur,
quod est porto. Plautus. Ego baiulabo, Tu (ut decet dominum)
anteito imanis. Ab hoc baiulato. et baiulatrix deriuantur.
SPORTULA. Quondianus usus, de quo superius di-
ximus. Principio quidem ordinariæ cœnæ dari a principi-
bus solebant. Sed Nero, ut modū sumptibus adhiberet, ad spor-
tulas redegit. Quæ enim morem deiiceps posteriores principes ser-
uauerūt. et aliquandiu Domitianus. Hic tamen eū ad extre-
mum sustulit. Reuocata rectorum coenarum consuetudine, pro-
pter quod exultans alibi Martialis iquit. Centum mi selli iam
ualete quadrantes Ante ambulonis congrarium lassī. Quos di-
uidebat balneatur elixus regis superbi sportule recesserunt.
FAMES. Paupertas. inopia. ægre sufficiens ad tollendam
faniem. INTER DELITIAS. Batarum scilicet.
TENEBROSA. Atræ. obscura. talia enim sunt uulge-
ria balnea. LUPI ET GRILLI. Hi meritoria
balnea in urbe habebant, in quibus ignobiles, atq; inopes
lauabantur.

DE LEPORE ET LEONE.
EPIGRAMMA LXXXIX.

IN TRES AMPLA LICET. Re-
petit denique lusius leporis cum leone, no-
tans eos, qui existimationem querunt, cō-
tendendo cum ijs, qui sunt præstantiores.
TORVI. Aspectu terribilis. de quo
superius diximus. TERGV M.
Dorsum. PROCUMBET. Ita faciet impetum, ut re-
cumbere prorsus toto corpore uideatur. ALTA. Pro-
funda. IUVENCORVM. Quæ figere iuuenas
solet, quod facere non potest in tam paruo corpusculo. DE
LECTA. Nobili. strenua. electa.

Intres ampla licet torui lepus ora leonis,
Esse tū uaruo se leo dente putat.
Quæ ruit i tergū, uel q̄s præbet i armos

Alta iuuecorū uulnera figet ubi?
Quid frustra nemozū dñm, regēq, fatigas?
Nō nisi delecta pasitur illa fera j

EPIGRAMMA XC. AD LICIANVM.

VERONA DOCTI SYLLABAS
AMAT VATIS. Cum laude di-
uersos poetas commemorat, ut duos Sene-
cas, et Lucanum celebret. et Cani-
um. et Decianum. et Lycanum. et se-
ipsum, qui omnes fuerunt hispani. VE-

RONA. Nota urbs, de qua superius locuti sumus. Plynij
et Catulli patria, quam Athesis amnis amœnissimus dirim-
it. uino. oleo omni frugum genere. lanis præterea, et omni-
bus, quæ ad usum uitæ humane pertinent nulli italicarum
urbium secunda. ab hac ueronens, et ueronensis deducun-
tur. SYLLABAS. Versus, quorum ratio syllabis cō-
stat. Est autem syllaba comprehensio literarum dicta a
τοῦ συλλαβῆν, quod comprehendere est. a quo syllabicus ad
iectiuum. unde syllabaticam adiectionem dicitur, cum sylla-
ba nihil significans additur dictioni, ut hoc. huiusce. DO-
CTI VATIS. Catulli hic enim poeta ueronensis fuit,
natus in peninsula lacus benaci, quem uocant Sirmion, in quo
iambi acerbitas in primis claruit, ut in Bibaculo, atq; Hora-
tio. MANTVA. Hæc quoq; celeberrima urbs est gal-
liæ cispinæ, ab Ono Mantus filio cōdita, unde nomen ha-
bet. Clara in primis P. Virgilio Marone, q; ut apud grecos
Homerus, sic apud nos omnium, quos ante acta secula uulerunt,
poetarū princeps fuit, natus Crasso, et Pōpeto cōsilibus. matre
Magia polla patre Virgilio Rustico i uico, q; Andes uoca-
batur, nō procul ab urbe Mantua, de qua ipse cecinit. Mantua di-
ues auis, sed nō genus omnibus unū. a Mantua Mantuanus deri-
uatur. APONA. Patauina. Aponus fluvius est parū
ab urbe Patauio distās. Luca. Euganeo si uera fides memorati-
bus augur Colle sedēs aponus terris ubi sumfer exit, atq; An-
tenorei dispergiunt unda timari. Suet. de Tiberio. Mōnus ē
Ceryonis craculo, ut de cōsultationibus i aponi fontē talos au-
reos iacret. euenit ut summū numerū iacti ab eodē ostēderēt.
hodieq; sub aqua uisuntur hi tali. Patauij natus est T. Liiuus
historicus, et Stella, ac Valerius flaccus poeta. De Valerio
Flacco alibi quoq; locutus ē Martia. Flacc. Antenorei spes et
alūne laris. Alius quoq; poeta Patauinus fuit nomine Volusi-
us, q; Ennū secutus rerū gestarū populi Romani annales car-
mine scripsit. huius meminit Catullus. At Volusi annales Pa-
diū mittentur ad ipsam, Et lax as scēbris sæpe dabūt tunicas.
Stellā paucis ante annis omnes existimabāt. Neapolitanū fuis-
se. et hic nō poeta, sed oppidi nomen esse arbitrabatur, quē
errorē nos primi sustulimus in cōmētarijs i Papinij syluas a
nobis æditi, i qbus et Papinū ipsum neapolitanū fuisse de-
clarauimus, cū antea ab omnibus Tolosanus existimaretur.
CENSETVR. In pretio et existimatiōe ē. APOL-
LODORO. Sex memoratur Apollodori fuisse. Primum
atheniēsis comicus. Secundus Geleus, cuius comædiæ fuerunt
Philadelphij. et Sisyphus. Tertius Tarsensis tragicus. Quar-
tus itē Atheniensis grāmaticus, discipulus Aristarchi. Quintus
Perzgenus rhetor, præceptor Cassidij, q; docuit Augustū.
Sextus Alexādrinus comicus æmulus Menādris. de quo locu-
tus ē Martia. PELIGNI. Sulmo oppidū ē i pelignis,
de qbus superius diximus. Sulmoni autē ortus ē Ouidi. Naso,
post Virgiliū a nostris laudatus. Sulmo a Solymo Aeneæ co-
mite cōditore eius urbis nomē accepit. Ouidi. Huius erat Soly-
mus Phrygia comes unus ab Ida. a quo Sulmonis mania no-
mē habēt. idē, Sulmo mihi patria ē, gelidis uberrimus undis
millia q; noues distat ab urbe decē. a Sulmone Sulmonēses di-
cti. SONANT. Resonāt. Celebrāt. CORDV
BA.

BA. Amplissimū Hispanie oppidū circiter XXX stadia di-
stis ab Obulone, quo traditū Cæsare ab urbe Roma septimo,
ac XX die puenisse, ab ea Cordubēsis deducitur. FACVN
DA. Quae facundos habuit uiros. LOQVITVR.
Laudat. DVOS SENECAS. M. Anneus Seneca
Cordubensis Romani uenit declamator egregius, quamuis ope-
ra eius ad posteros non peruenerint. Hinc statim eques factus
honores meruit habuitq; liberos, quos in Hispania susceperat
ex Elbia uxore L. Anneum Senecam Iunium Anneum Gal-
lionem, & Anneum melam. Seneca philosophus simul, & de-
clamator, & poeta insignis euasit, sub Nerone mortuus est sō-
lutus uenit. LVCANVM. Anneus Mela Senecæ fra-
ter ante, quam in urbem uenisset, donatus equestri ordine. ex
C. Aelia filia Aelii Lucani oratoris filium suscepit M. Anne-
um Lucanum. Hic Neroni primū grati fuit, quæstorq; an-
te ætatem factus gladiatorum munus ædidi. Scripsit Sa-
turnalia sylvarum libros decem. Medeam Orpheum, incen-
dium urbis, incendium Troianum cum Priami calamitate,
Pharsaliū non finitū, uariū (ut Quintilianus inquit) copio-
sus, sublimis, conatus, oratoribus magis, quam poetis imitan-
dus. IOCOSAE. A iocis de quibus superius dixi-
mus. EMERITA. Augusta. Emerita oppidum est Hi-
spanie in arduis, sicut in Celtiberis Cæsar Augusta Cani-
us à Gadibus. Decianus ex Emerita, Licianus, & Martialis,
& Bilbili eodem tempore in poetica floruerunt.

EPIGRAMMA XCI. DE LEVINA.

CASTA NEC ANTIQVIS. Exem-
plo Leuinae docet mulieribus frequentiam
hominum, & lasciuiam locorum uitan-
dam esse. Hæc enim cum castissima esset,
Bathas profecta, dum balneas frequentat
in adit in amorem adolescentis, quem se-
qui potius uoluit, quam ad uirum redire. Hac ratione motus
Plato in libris de republica scripsit, maris uicini amoenitatem
uitandam esse propter multorum hominum conuentum, & i-
honestos, ac uiosos peregrinorum mores. sic enim inquit
πρόσκειος γὰρ θαλάσσης χόρα, τὸ μὲν παρ' ἰκάνων ἢ μέγαν ἡδὺ, μά-
λα γὰρ μὲν ὄντως ἀλμυρὸν καὶ πικρὸν γειτόνημα, hoc est mare
auitanti uicinum affert quidem in uita delectationem, sed cer-
te falsum admodum, & amarum consortium est. ANTI-
QVIS SABINIS. Hersilia, quæ Romuli uxor fuit, &
alij sabinis, quæ raptæ à Romanis fuere. Hæc enim tanta fi-
de uiros dilexerunt, ut in bello parēnum cum uiris earum cau-
sa suscepto direuerint prælium, eosq; mutuo conualuerint.
manereq; apud uiros, quam cum illis reuerti uoluerunt.
Iuuenalis,
Sic formosa decens diues fecunda ueustos
Portibus disponat auos, intactior omni
Crinibus effusis bellum dirimente Sabina.
Sabini antiquissimi Italiæ populi sunt, & idigenæ, atque ab-
origines. Ab ijs Picentes. Samnitesq; in Colonias defluxe Sa-
binam Tyberis alluit, quem admodum umbriam, Latiumq;.
Quippe inter umbros, ac latinos sunt sabinū, extendunturq;
usque ad Nomentum oppidum, & à religione, ac cultu deo-
rum, hoc est ἀπὸ τοῦ εὐσεβεῖς dicti sunt sabinū, quasi sēbini-
hi quondam ciuitates sine moeribus incolēbant, ut uenustum La-
cedæmoniorum morem referrent. A sabinis Sabellus dedu-
citur. Iuuenalis, Mensamq; sabellam. Illyrij Sabinam appel-
labant telum uenabuli simile. Ennius. Illyrij restant sicis, sa-
biniq; fodentes. QUAMVIS. Quamuis. TE

Casti nec antiquis cedens Leuina Sabinis,
Et quæuis tetriro tristior ipsa uiro,
Dū modo Lucrino, modo se præmittit Auerno,

TRICO. Tristi-mæsto-crudo-aspero-seuero-Tetrum pro-
prie atrum dicimus. Virgilius, Lauit improba teter ora cru-
or. Hinc per metaphoram tetrum aliquando pro fædo, atque
euitabili ponimus. Cicero, Postremo hæc iam in liberis ciuitati-
bus regnandi existunt cupiditates, quibus nihil nec tetrius,
nec fædius excogitari potest. Vnde tetro uerbum, quod fædo,
& polluo significat. Pacuuius, Belluarum, aut ferarum aduē-
tus loca teter. aliquando pro amaro. Lucreti. Ac ueluti pueris
absinthia tetra medētes cum dare conantur. Nonnunquam pro
10 aspero. fæuo. crudeli. Cicero, Promissum potius nō faciendum,
quam tetrum facinus, admittendum fuit. Hinc tetre aduerbi-
um, quod aspere. impie. crudeliter significat. Et horum com-
paratiua, ac superlatiua tetrior. teterrimus. tetrius. terrime.
Item tetricus mons in sabinis asper, atque arduus. à quo tristes
homines, & seueri tetria dicuntur. Virgilius, Qui tetricæ hor-
rentis rupes, montemq; seuerum. PERMITTIT. Exhi-
bet. concedit. MODO LVCRINO MODO A-
VERNO. Lucrinus, & auernus, duo lacus sunt, in si-
20 nua Baiano contra puteolos adeo propinqui, ut in maximis ali-
quando tempestatibus coniungi soleant. Hos Cæsar purgauit
adeo sylvarum densitate antea obductos, ut exalans inde per
angustias sulfurea aquæ odor grauissimus superuolantes
aues necaret. à quo auernus est dictus. Portumq; iulium fecit
immissio in auernum, & lucrinum mari. unde à quibusdam
iulii unda. & iulium opus appellatur lucrinum. sunt qui à
lucro nominatum putent, ob multitudinem pisciū, qui ibi capie-
bantur. Nam Lucrinus mons est in brutijs, ad extremum ita-
liæ oppositus Peloro, in quo Locrus oppidum ab Aiacæ Oleo,
& Naritij, qui illum secuti sunt, conditum fuit. Virgilius,
30 Hic & naritij posuerunt mœnia locri. IN FLAMMAS.
In amorem, quia amor urit. unde & cæcis ignis dicitur. Vir-
gilius, Vltus alit uenus, & cæco arpitur igni. Et ardere usur-
pamus pro eo, quod est uehementer amare. idem, Formosum
pastor Corydon ardebat Alexim. RELICTO. Dimis-
so. Linquere enim modo dimutere est. Virgilius, Linquimus
Ortygiæ portus, pelagoq; uolamus, modo desiuere. idem. Huc
summus linquuntur rupibus amnes. idem. Namq; solo ruptis
radiabus arbor uellitur. Huc atro linquuntur sanguine gut-
tæ. Hic fit compositum relinquo, quod dimitto significat. à quo
40 reliquæ quicquid relictum est. idem, Troas reliquias danaū,
atque immitis Athilli. Poetæ enim metri gratia ll dupli-
cant. & reliquum, quod similiter pro residuo capiunt, quasi id
quod relictum est. Reliquorum, & cæterorum appellatione
omnes contineri iurisconsulti tradunt. Cætera à græco deducitur
καὶ ἕτερος, quod significat, et alius. à quo fit coniunctio, siue
aduerbium cæterum, quod si significat sed. siue id, quod solent
dicere, quod reliquum est. Cætera etiam aliquando aduerbia
liter capiunt, & significat deinceps. Virgilius, Cætera paræ
puer bello. Cætra uero breue scutum est. V arro, Quis ronandū
50 facere cætra nequeat? Virgilius, Læuas cætra tegit. Ab ἕτε-
ρος, etiam, quod est alter, fit heteroclitum, quod interpretari
potest alienæ, & insolitæ declinationis. & heterogeneum,
quasi alterius generis, & Hetruria (ut quidam putant) quasi
ἕτερος ὄρος hoc est alter terminus, quoniam Hetruriæ fines
protensi sunt usq; ad primam ripam Tyberis unam enim dum-
taxat ripam tenebat Roma. Iuuenalis, Et quæ imperij fines
Tyberinum uirgo natauit. Ab Hetruria hetrusci appellati. &
hetruscæ aduerbium. item à relinquo fit aliud compositum de-
relinquo, quod si significat prorsus, & in totum relinquo. Relin-
60 quere enim dicimus ad tēpus reuersuri. Derelinquere uero oi-
no deserere. item à linquo fit aliud compositum delinquo, quod
proprie significat prætermitto. Quoniam uero prætermite-

Et dū Baianis sepe fouetur aquis,
Incidit ī flāmas, iuuenēq; secuta, relicto
Cōiuge, Pendope uenit, abit Helene,

re ea, quæ præteriri non debent, peccare est. Delinquere eti-
am pro peccare usurpatur. hinc delicta peccata dicuntur, quæ
aut proposito, aut impetu, aut casu fiunt. Proposito delinquent
latrones, qui factionem habent. impetu, cum per ebrietatem ad
manus, uel ad ferrum ueniunt. Casu, cum in uenatu telum in
feram missum hominem interficit. A delinquo fit etiam deli-
quium, hoc est defectus. unde deliquium solis dicimus, cum sol
in cursu suo deficit. item deliquium, quod Plautus frequenter
pro minus usurpat. **PENELOPE VENIT, ABIT
HELENE.** Pudica uenit, i pudica discessit. Penelopes, Hele-
nesq; notæ historiæ sunt illa Iatri filia fuit (ut Homerus tra-
dit) et uxor Ulyssis, quæ ex eo Telemachum genuit, cumq; Ulysses
primo ad Troiam, deinde per uaria loca orbis terrarum profectus
longo tempore solam reliquisset, quanquam à mille pro-
cis sollicitata, fidem tamen marito, pudiciamq; mirifice serua-
uit. Hec uero Ionis, et Ledaë filia, cum Menelao laconum
regi connubio iuncta esset, relicto uiro sponte se ceta est Paridæ,
qui tum forte à Menelao susceptus hospitio fuerat, quæ res ori-
go, atque inatabulum fuit belli Troiani.

EPIGRAMMA XCII. AD CELEREM.

VT RECITEM. Ex persona Celeris no-
tat malos poetas, qui recitando carmina sua
auditorum obtundunt aures. Sic inferius de
Ligurino.

Hæc tibi non alia est ad cœnam causa uocandi,
Versiculos recites ut Ligurine tuos.

Quod si non scambris scelerata poemata donas,
Cœnabis solus iam Ligurine domi.

NON AUDIRE, SED RECITARE CUPIS.
Non cupis recitari mea, ut ea audias, sed ut habeas causam
recitandi tua.

EPIGRAMMA XCIII. AD FABULLAM.

BELLA ES NOVIMVS. Face-
te fabullam deridet, quæ nimium iactan-
do se bellam, et puellam, et diuitem esse,
fistiduum omnibus afferebat. **QUIS
ENIM POTEST NEGARE?**
Pulchritudo enim, et ætas oculis cernitur.

Diuitias munera declarant. unde inferius inquit.

Sotæ filia Clinici Fabulla,
Et donas, et amas Echis asothos.

**SED CVM TE NIMIVM FABVLLA LAV-
DAS.** Licet forma, et ætate, et fortunis insignis sis, maio-
rem tamen molestiam ex iactantia tua, quam ex illis wolu-
ptatem percipimus.

EPIGRAMMA XCIII. AD CAECILIANVM.

CVM DIXI FICVS. Facete ex per-
sona Caecilianæ duo uita pariter carpit.
unum morium, alterum linguæ. in mori-
bus cinædos notat, q ex nimio attritu mor-
bum contrahunt, quem græci σύνκοις,
nos ficum, siue mariscam appellamus, in
lingua uero literarum ignaros carpit, qui ficum pro fructu se-
cundæ diuax at declinationis esse existimant, pro merbo quar-
tæ. Sensus est. Eandem esse huius uocabuli declinationem, siue
fructum, seu morbum significat, genere autem differre, cum

Cum dixi ficus, rides quasi barbara uerba, Dicemus ficus, quas scimus in arbore nasci,
Et dixi ficos Cæciliane iubes. Dicemus ficos Cæciliane tuos;

fæminini generis sit, quando fructum significat. quando uero
morbum, masculini. quod ficus quartæ declinationis sit, quan-
do fructum significat, manifestum est. De arbore, Cicero, Vxo-
rem suam suspendisse se de ficu. De fructu, Plautus, Ficus no-
bis attulit duricorias præcœces. Martialis, Res mira est, ficus
non habet unus ager. Quod etiam in utraq; significatione se-
cundæ sit declinationis, patet. De arbore, Iuuenalis, Ad quæ
discutienda ualent sterilis mala robora fic. De fructu, Cice-
ro, Ex tantulo grano fic. Ab huius fructus similitudine genus
morbi ficus appellatur, quem græci σύνκοις uocant. Duæ
eius species. Alterum ulcus durum. et rotundum est. alterum
humidum, et inæquale. Ex duro exiguum quiddam et glu-
tinosum exit, ex humido plus, et mali odoris. id quod callo-
sum, et rotundum est, maxime in barba sit. id uero quod hu-
midum in capite et in locis obscœnis. Sunt enim ani quoque
multa, ac plena tædio mala, ut rimæ sedis, quas græci ρηγά-
δας, et ρηγάδια uocant. Condylomata, hoc est tubercula, quæ
ex quadam inflatione nasci solent. et uerucæ quoq; sedis ap-
pellantur. Sanguis fluxus, ex capitulis uenarum, quem morbum
græci hæmorrhoidas uocant, quæ admodum superius diximus.
proacidia ani, cum os ipsum prouoluitum est. et sæpe humo-
re mucoso arcundatum. item fungus à fung similitudine ita di-
ctus. ficum etiam nostri mariscam uocant. Iuuenalis. Et po-
dice leui ceduntur tumida medio ridente mariscæ. Quod tra-
ctum est à similitudine grandioris, et insipidioris fici, quæ
mariscæ appellatur. Martialis,
Infanti melimela dato, fatuasq; mariscas.

Nam mihi quæ nouit pungere, Chia sapit.
Græci similiter σύνκοις à ficu appellant, quæ apud eos
σύνκοις dicitur. Unde ficus (ut quidam putant) est dicta, quam
ueteres latini etiam sycō appellabant. Neuius, Hodie sycō
mihi recens fuit. Hinc sycōmoros ficus fatua appellata, quæ et
mariscæ (ut diximus) nuncupatur. et sycophanta σὺκοφάντης
hoc est à ficis edendis. mendax. cauillator.
siue dolosus, quod hinc originem habuit. E duobus seruis græ-
ci cuiusdam uiri alter ficus, quæ domi parata erant, absim-
pserit. Alter quis eas abstulisset, ignorabat, querenti eas do-
nino sors innocentem accubabat. Herus, ut ueritatem ex plo-
raret haurire utrunque subtepidam aquam iussit, deinde euo-
mere. tunc primum sycophantæ ortum uocabulum, eo ita ap-
pellato, qui ficos deuorauerat, culpamq; in innocentem cauil-
lando, ac mentiendo reijcebat. alij tradunt atticos quondam
iuuenes in hortos irrumpere solitos, ficosq; colligere, quam ob cau-
sam lege constitutum fuisse, ut qui cunque id fecisset, capite ple-
cteretur. hæc igitur poenam, qui persequebatur, ob paruula de-
trimenta sycophantas, hoc est ficorum edones esse appellatos. à
sycophanta sycophantia deducitur, hoc est mendacium. et cau-
illatio, et dolositas, et fallacia. Plautus, Per fallaciam, quam
amabam abduxit à lenone mulierem, neq; puduit cum id æta-
tis sycophantias struere, et beneficijs me emere gnatum suum
sibi. idem, cum nostris sycophantijs. dolis. astutijsq; ab hoc po-
stea et Holophanta appellatus est omnia mentiens. Actus. Im-
probus, Holophanta, sceleratus. quippe græci ὄλον totum di-
cant. de sycophanta etiam fit uerbum sycophantia, hoc est sy-
cophantias struo, et sycophantiosus, qui sycophantijs frequen-
ter utitur. à quo sycophantiose aduerbium. Plautus, Ego nec
sycophantiose, quicquam ago, nec malefice. à ficis uero, cum ar-
borem significat. Ficulnus deducitur materiatus ex ea arbore,
sicut à populo populnus. Nam quod aliqui ficulneam scribunt,
ignorantia accidit linguæ latinæ. Item ficalea, ualut ficulnus.
Item caprificus. à quo caprificor. caprificatio. caprifici. aproti-
na Iuno, de quibus superius differimus. cum uero signi-

Ut recitem tibi nra rogas epigrammata, nolo,
Non audire celer, sed recitare cupis;

Bella es, nouimus, et puella, uerū est.
Et diues, quis enim potest negare?
Sed dū te nimia Fabulla laudas,
Nec diues, neq; bella, nec puella es;

fiat fructum, ficus dula uis, de qua superius diximus, quia si-
 co fiat pinguis, et sicat fructus fici, et ficatores, qui ficos col-
 ligunt. Neniis, Ficatores omnes capiunt sicatatem. at cum signi-
 ficat morbum ficosus, hoc est ulceribus, quae fici uocantur, ple-
 nus a quo ficositas ipsa huiusmodi ulcerum copia. ficorum mul-
 tu genera sunt, quae sunt purpureae Lydiae uocantur. Mam-
 millariae, quae mammillarum habent similitudinem, callistru-
 cae ficorum omnium frigidissima, candidantes turinae, ac co-
 gnominem deliciae appellantur. Liviae. et pompeianae ad sic-
 candum optime. herculanae, et albicaerae, et araciae albae
 pediculo minimo latissima. porphyrites longissimo pediculo e-
 comitatur eam e minus, et uilissimus popularis dicta. no-
 uissima sub hyeme maturatur Chelidonia. sunt praeterea eae-
 dem ferotinae, et praecoces biferae alba, et nigra cum messe,
 uindemiaeque maturescentes. Athenis prodromos quasi praecur-
 sores uocant. ferotinae sunt, et a corij duritie duricoriae appel-
 latae. Tarenti tantum praedulces nascuntur, quas uocant onas,
 quod ob bonitatem iure emi debeant, ueni enim graecae mer-
 catio dicitur. marisca fici grandiores sunt, atque insipidae. sunt
 praeterea alsulae ficos arundinae, alsinastrae. chia. calphur-
 niana. curbitana. leptoludiae. numidicae. pulle. tellanae. a-
 tra. et alijs nominibus plures grossi dicuntur fici ante, quam
 maturescant. Martius, In millibus tot ficorum non uidebis
 grossum, ab eo fit grossulus diminutiuum. Posthumus albi-
 nus ea causa se stultum, bruntumque faciebat grossulos ex melle
 edebat. africanae ficos attulit quodam die in senatum Cato
 Ex ea prouincia praecoces, et ostendens patribus, interrogo
 uos inquit quando hoc pomum demptum ex arbore existima-
 tis. cum inter omnes recens esse constaret. at qui tertium inquit
 ante diem scitote esse decerptum carthagine. tam prope a nu-
 ris hostem habemus acerrimum. statimque sumptum est tertium
 punicum bellum, quo Carthago deleta e. in Aegypto ficos est
 Aegyptia cognominata arbor moro similis folio, magnitudine
 aspectu. pomum fert non ramis, sed caudice ipso, idque ficos est
 praedulcis sine granis interioribus, facundissimo prouentu scilicet
 pendo tantum ferreis unguibus, aliter non maturescit, sed cum
 factum est, quarto die demittitur, cuius loco nascitur sepienus.
 subnascitur etiam si non scilicet fuerit quater aestate prio-
 remque ex pelle immaturum. lignum ad multa commodissi-
 mum est. casum statim sita gnus nergitur, et hoc modo sicat-
 ur primo sidet, postea fluitare incipit, certoque si fugit alienus
 humor, qui aliam omnem rigat cum innatare coeperit sicat-
 tis est argumentum. hinc similis Cypria ficos in Creta. Nam
 et illa in caudice ipso fert pomum, et in ramis, cum ad cras-
 situdinem adoleuerit, fructus quaternos fundit toties, et ger-
 minat. sed grossus eius non maturescit nisi in asura emisso la-
 cte. suauiter et interior fici, magnitudo similis sorbo. est et
 aliud fici genus, quod a loco caricam uocant. Item aliud quod
 similiter a loco dicunt cauneam. utrunque in albense rus in-
 tulit L. Vitellius, qui postea censor fuit, cum legatus in ea pro-
 uincia esset nouissimus Tiberij Caesaris temporibus. cauneae
 fuerunt, quae M. Crasso aduersus parthos nauigare uolenti,
 dum nauim conscenderet onem ferunt. Nam cum quidam
 huiusmodi ficos uenales habent, cauneas uoaseret, uisus est
 dicere Crasso, caue, ne eas. caricae optime sicantur, unde qui-
 dam sicat ficos caricas nominant. ledunt siccae ficos stoma-
 chum. gutturi tamen, et faucibus magnifice prosunt, et anhe-
 latoribus, ac suspiriosis. Item ueciorum. rhenum, lyenum ui-
 tij. corpus et uires aduuant. ob id ante athletae hoc abo pa-
 sebantur, pythagoras ex erantior primium eos ad carnes tran-
 stulit. recolligentibus se a longae ualitudine utilissimas. carreae ue-
 ro herba est acuta, et durissima sparito similis. Virgilius, Et ca-

rice pastus acuta. hinc carecta dicuntur loca caricae plena. Idem,
 tu post carecta latebas.

EPIGRAMMA XCV. AD CHOERYLVM.

ERRAS MEORVM FVR. FVR-
 rem librorum suorum iocando deridet
 choerylum nomine. carmen trimetrum ia-
 bicum. FVR AVARE. Quia per
 auaritiam libellos meos fueras, ut uendas.
 TANTO. Preto salicet. TOMVS.

Fragmentum, seu uolumen, ut superius diximus. SO-
 PHOS. Nomen sapientis. opinio doctrinae. SECRE-
 TA CARMINA. Non nota omnibus, ut mea sunt, quae
 iam in uulgus exiuerit, et in omnium manibus, oculisque uer-
 santur. RVDVS CVRAS. Rudia opera, non dum
 perfecta, non dum limata. VNVS PATER CHAR-
 TAE VIRGINIS. Author salicet qui scripsit. Vir-
 ginem chartam appellat, quae non dum peperit, hoc est non-
 dum transcripta est. parere enim chartae dicuntur cum ex
 ijs exempla sumuntur. SIGNATAS. Annulo impres-
 sas, quippe ita signare solemus, quae non dum uolumus legi.
 SCRINIO. Chartophilatio, sic enim graeci scrinium uo-
 cant in quo libri, et scripturae reponuntur. TRITA. Co-
 trita, assiduo tactu consumpta. INHORRUIT. Horri-
 da est, hispida facta est. DVRO MENTO. Aspero
 mento, hoc est quae non dum emisit barbaram duriolem. horrere
 mento dicimus, horridam barbaram emittere, quod in libris si-
 gnificat nimio usu sordes, ac pilos contrahere. Martialis,
 Ut rosa delectat, mentur quae pollice primo.

Sic noua, nec mento sordida charta innat,
 Non sordida mento. id est non barbata. Idem, ne toga barbata
 faciat, uel penula libros. FRONTE NON DVM PV-
 MICATA. Facie non dum polita, metaphoricè enim frons
 ad inanimata transfertur. significat autem rudem adhuc, atque
 imperfectam libri. et enim pumice poliuntur libri, postquam
 perfecti et ligati sunt. pumices dicuntur omnes lapides crossi,
 sed hi proprie, qui in usu sunt corporum leuigandorum, praec-
 cipue in uolij insulis. probatio eorum est in candore, ac mini-
 mo pondere, et ut maxime spongiosi, atque aridi sint. ac teri fa-
 ciles, nec in fricando arenosi. Theophrastus scribit potiores in cer-
 tamne bibendi praesumere farinam eorum. tantumque esse refri-
 gerandi in ijs naturam, ut feruere musta desinant pumice ad-
 dito, sicut ex ijs denti frica optima. a pumice fit pumiceo uer-
 bum, hoc est polio, leuigo, unde pumicatum politum, ac leuiga-
 tum dicimus, et pumigatio leuigatio est, et pumicosum, quod
 pumice uel naturam, uel similitudinem habet. Item pumico-
 sum locum pumicibus plenum. CVLTVS. Ornatus.

UMBILICIS. Umbro media pars clypei est. ab hoc
 umbilicus dicitur, quicquid in aliqua re est medium. Vnde
 Reate oppidum umbilicum esse Italiae dicimus, quia in medio
 fere Italiae situm est. Item ligamentum intestinorum, quod me-
 diam fere planiciem uentris obtinet, umbilicum appellamus,
 ad hoc factum, ut per eum factus dum est in utero nutriatur.
 ab huius similitudine et paruus circulus in terra descriptus
 ad dignoscendos uentos, umbilicus dicitur. Plynius, Per huius
 mediam longitudinem dua sarculo sulcum, uel anere lineam,
 mediamque circumscribi arculo paruo, qui uocatur umbilicus.
 Item parui, ac rotundi, politique lapilli eadem ratione umbili-
 ci dicuntur. Cicero, Tunc enim duo excellentissimi uiri re-
 puerascere maxime uidebantur, cum ex urbe tanquam e
 miniculis ambulassent, et ad Caietam, Laurentumque con-

*Fras meorum fur auare librorum, Fieri poeta posse qui putas tantis, Scriptura quati colit, et tomus uelis. No se paratur, aut de se Sophos manis. Secreta quare
 carmina, et rudes curas, Quas nouit unius, sermoq; figuratas Caspedit ipse uirginis pater chartae. Que trita duro no thorum mento. Mutare omni no pe liber nosq;
 Sed punierata fronte saq; e nodum Ner ubi hinc ruly, atq; mdrana, Merore tales ab eo n' frict q;pm. Aliena q; quis recitat, et querit fama No omi libru; sed sletu; debet.*

chas, & umbilicos legere consueuissent. Item umbilici ornamenta, & ueluti caliculi quidam quibus libri ornantur, & gemmae ligantur. **Martialis**, Quid prodest mihi tam macer libellus nullo crassior ut sit umbilico. **Plynius**, Indi mire gaudent longitudine beryllorum, solosq; gemmarum esse praedicant, qui carere auro malint, & ob id perforatos elephantorum fetis religant, & alios conuenit non oportere perforari, quorum sit absoluta bonitas, umbilicus statim ex auro capite comprehendentibus. ab umbilico fit umbilicatum, quod umbilicos habet, uel aliquid ad umbilici similitudinem. Item umbilicatum aduerbium quasi per umbilicos, siue ad similitudinem umbilicorum. **MEMBRANA**. Corio, quo libri uestiuntur, scalpunturq; uero artificio. membrana enim ut superius diximus proprie corium significat, quo membra teguntur, unde & membranae, quae ad scribendum fiunt, appellatae. **Martialis**.

Esse putat ceras, quamuis membrana uocetur,
Delebis quoties scripta nouare uoles.

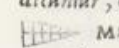
TALES. Quales diximus, hoc est non dum puniunt nec umbilicis cultos, atque membrana. **ADEO**. A patre uirgnis chartae, hoc est ab ipso auctore. **SILENTIVM**. Ut auctor sileat, nec declaret librum, quem ille recitat a se fuisse compositum.

EPIGRAMMA XCVI. AD CHOERYLVM.

LIBER HOMO ES. Facete iocatur in choerylum de hac uoce liber dicebat Choerylus Martialem nimis liberum esse, hoc est nimis libere loqui. respondet. **Martialis**. Vere liberum, hoc est otiosum, et omnibus curis uacuum esse, qui de eo scribendo tempus terat, quasi dicat indignum esse choerylum, de quo sermo habeatur. **NIMIUM LIBER ES**. Nimita licentia uteris, quem admodum superius declarauimus. **LIBER HOMO EST**. Non habet quid agat.

DE RVFO ET NAEVIA. EPIGRAMMA XCVII.

QUICQUID AGIT RVFVS. Rufum deridet, ita naeua meretricis amore furentem, ut nihil aliud uel loqueretur, uel cogitaret, cum tamen (ut mos est meretricum) alios amantes haberet. **Martialis**. de eisdem, nunquid pollicata est tibi beatam noctem Naeuia? & paulo post, suspiras, retices. gemis negruis? **SI TACET**. Si de nulla alia loquatur. **PROPINAT**. Compotat. propinare proprie est praegustato leuiter uino poculum alteri offerre, quae consuetudo inde initium habuit, quod principes graeciae solenni die, quem philothesi- am uocant miscere iureis, atque argenteis poculis uina solebant, quae e manu gestantium sumentes ori parumper admo- uebant, deinde alteri, quem uellent offerre, ingens hoc ar- gumentum beneuolentiae existimantes. hoc uero propinin, siue propinare, quod significat praebere dicebatur. hinc ergo factum est, ut propinin, siue propinare sit abum, potumq; extra ordinarium uoluptatis gratia cum amicis sumere. et quod uulgo dicitur com potare, quod etiam coronati facere solebant, praegustantes, ut diximus, & sibi inuicem pocula praebentes, quin etiam in absentium memoriam idem facitantes, socrates apud Platonem hoc poculum Critiae propino. **Martialis**, Naeuia sex

ciathis, septem Iustina bibatur. idem, si tristi domicoenio Labo- ras, Toram potes esurire mecum, non decrum tibi si soles propinin uiles cappadocae, grauesq; porri. **Terentius**, Hunc uobis comedendum, & bibendum propino. **Demosthenes** eos qui patriam produunt προπινειν τοις εχθροις, hoc est propinare hostibus dicebat. **INNUI**. Signum capite facit, quem admodum superius diximus. **MUTVS**. Elinguis. Mutum a mugendo quidam dictum existimant, etenim cum loqui non possit, siue id lingua defectu, siue aurium accidat, prorumpit tamen in uocem, quae mugitus potius quidam quam sermo uidetur. ab hoc mutae litterae dictae sunt, quod positae in ultimis partibus orationis ueluti obmutescere cogunt loquentes, & nullo uerbum, quod est summissi loquor. **Ennius**. Palam mutare plebeo piaculum e. a quo fit mutescere, a quo obmutescere, quasi mutus fio, & nullo frequentatissimum, quod est murmur, & quasi muti uocem reddo. **Virgilius**, Fit sonitus, missantq; oras & lumina arcum. interdum etiam taceo, & quasi obmutescere. **Ennius**. Non possunt mutare boni, qui facta labore enixi. aliquando tamen pro dubito usurpatur. **Virgilius**, Mussat rex ipse latinus. item a mussa fit aliud frequentatissimum mussito, quod est dissimulandi gratia taceo. **Terentius**, Accipienda est, & mussitanda iniuria aduersantium. ab hoc fit mussitabundus tacens, quidam tamen mutum dictum existimant, quasi minutum, quod eo sensu minutus sit, unde etiam mutilum deductum putant, hoc est truncatum, comminutum, & mutilo uerbum trunco. comminuo. a quo mutilatio, & mutilator, truncator. mutilatrix truncatrix. mutuli quadranguli dicuntur, qui ex aliqua parte comminuti sunt hoc modo **Murmuro** uero factitium uerbum est, proprieq; de aqua dicitur. & murmur leuis aqua strepitus appellatur, ponitur tamen & pro quocumq; strepitu, & murmuo plerumq; accipitur, pro eo, quod est secrete obloquor, & maledico. a quo murmurator. murmuratrix. murmuratio. murmurabundus. Item murmurillum pro murmuratione. **Plautus**, Nolo ego murmurillum, neque susurrum fieri, & murmurillo uerbum pro murmuo. idem, quid murmurillas, & eadus faciem? **DEMISSO VULTU**. Ne a choerylo uideatur. **NAEVIA NON VNA EST**. Quia dixerat una est Naeuia, hoc est sola, nunc iocando in eo uerbo dicit non est una, hoc est non est simplex, sed multiplex, quia multis dat, non soli tibi.

EPIGRAMMA. XCVIII. AD MAXIMVM.

COEPIIT MAXIME. Iocatur ad maximum scribens de Canio poeta familia ri suo, qui natura ita hilaris erat, ut semper rideret. apud Terentium, de quo superius locuti sumus, in templo ditis panis simulachrum erat, quod semper ridere uidebatur. coeperat Canius habitare in campo Martio, ubi Terentus erat. est ergo sensus. Terentus, qui solebat ostendere panem ridentem, coepit nunc ostendere Canium. hic est canius, de quo superius scripsit. gaudent iocose canio suo gades, & inferius. dicit musa quid agit canius meus rufus? postquam multa com- morauit petens, an tanta ageret, respondit musa, ut scire quid agit canius tuus rideret. **TERENTVS**. Terentus siue te renium locus erat in campo Martio diti, & Proserpinae sacrae. de quo superius diximus. in hoc panis, & satyrorum, faunorumq; simulachra erant, quod dii terrestres in templo ditis, qui terrae deus est, collocauerunt, quem admo-

Cepit Maxime Pana, quae solebat
Nunc ostendere Canius, Terentus;

Quid agit Rufus nihil e, nisi Naeuia Rufus,
Si gaudet, si flet, si tacet, haec loquitur.
Coenat: ppinat: potat: negat: inuit: una est
Naeuia, si non sit Naeuia, mutus erit.

Liber homo es, nimium dicit mihi Cherule semper.
In te qui dicit Cherule, liber homo est?

dum dii maris in templo Neptuni, & dii caeli in templo Iouis. PANA. Pan Dæmozorgonis filius traditur fuisse, & cum cupidine aliquando pugnassee, à quo superans incidisse in amorem Syringis Virginis. quam cum transire ladonem Arcadiæ amnem nõ posset nympharum precibus in palustrem calanum mutatam uidisse. ex hoc statim composuisse fistulam, quæ ex illius nomine apud græcos Syrinx est uocata, septem imparibus calamis simul coniunctis. Virgilius, Pan primus calamos cera coniungere plures instatuit, hunc præterea prodiderunt cornua in fronte erecta habuisse, barbani prolixam, uirgam quoq; in manu gestare solitum, & fistulam septem cicutis compactam, pedibus præterea caprinis, & assiduo risu in sinum fuisse quarum rerum huiusmodi rationes protulerunt, quod Pan, quem alio nomine inuim uocant, à sapientibus sol esse existimatur. quippe hunc deum arcades colunt, τὸν τῆς ἄτης κύριον, hoc est non syluarum solum, sed uniuerse materiæ dominum appellantes. cuius materiæ uis uniuersorum corporum, siue terrena, siue diuina sine, componit essentiam. Vnde à græcis pan, quod omne significat, appellatur. cornua huius, barbaq; prolixa demissio naturam lucis ostendunt, quam sol, & ambitum caeli superioris illuminat, & inferiora collustrat. in caprarum pedes desinit, quoniam hoc animal, & terrenum est, & semper alta frequentat pascendo. sicut sol & radios superne demittit in terras, et cum se recolligit in montibus uidetur. huius amor & delicia Echo esse existimatur, quæ tangi à nemine potest. quod significat harmoniam caeli, quæ soli amica est quasi spherarum omnium moderatori nostris sensibus comprehendendi non posse. fistula ordinem spiritus in æqualis ostendit, quia uenti in quibus nulla æqualitas est propriam sumunt de sole substantiam. uirga potentiam solis ostendit, quia cuncta moderatur. risus autem ratio ab arcadibus sumpta est, qui simulachrum Veneris lugens fingebant, quod superius hemisphaerium terræ uenerem, inferius autem Proserpinam uocant. quæ ergo sol annuo gressu per duodecim signorum ordinem tendens, partem quoq; inferioris hemisphaerij in greditur, ex duodecim enim signis Zodiaci, sex superiora, sex inferiora censentur, quando unq; est in inferioribus, diesq; ideo breuiores facit. lugere dea existimabatur tanquam sol morte quadam temporalis raptus sit, & à Proserpina reuentis. at Panem faciebant ridentem, quia finita Cata-basi (Sic enim inferiorem solis meatum uocant) simulationeq; lucis perfecta celebrant lætitiæ exordij VIII. Calen. Aprilis, quem diem Hilaria appellabant quo primam tempore sol diem longiorem reddens, terras illustrat. huiusmodi igitur lætitiæ risu eius ostendebant, quem totus terræ deum esse arbitrabantur. habebat Pan cornua in radiorum solis similitudinem, & cornuum lunæ ridebat eius facies ad ætheris imitationem. in pectore Nebridem habebat stellatam ad stellarum imaginem. pars inferior hispida erat propter arbores, uirgus, & ferus. Caprinos pedes habebat, ut ostenderet terræ solitudinem. Item fistulam septem calanorum propter caeli harmoniam in qua sunt septiformes soni. sic totius deus figurabatur, cum & τῶν uocaretur, qd apud græcos totum significat. Vnde Pamphilus proprium nomen quasi totus aman. et Pamphilia quasi tota frondosa. regio est minoris Asiæ inter Ciliciam, & Syriam, à qua uicinum mare Pamphilium dictum panmisus, quasi totus odiosus ob damna, quæ agris inferebat Thessaliæ fluminis. pannatolium, quasi totam continens atoliam, mons atoliæ maximus. panætius quasi totus moralis proprium nomen philosophi stoicæ sectæ, quem Cicero in libro de officijs inuatus est. pandectæ omnia continentes. inscripsit hoc nomine librum suum Tiro Iulius, ut Gellius refert.

10
20
30
40
50
60

& diuus Iustinianus libros, in quibus uetera iura collegit, pandectis appellauit ἀπὸ τοῦ πάντα ἔχει, quod omnia habeant, uel ἀπὸ τοῦ πάντα δὲ χεῖρα, quod omnia contineant. & Pandion proprium nomen quasi totus hoc est totus Iouis, fuit Erithæi regis Athenarum filius, cui successit in regno. Hic cum auxilio Tereti regis thraciam fedit regem Panti, qui Athenas obsidebat. propter quod meritum Pandion Progenem filiam ei dedit uxorem, & panachia quasi tota debiscens, regio est Arabiæ tota arenosa, in qua arbores sponte natae thus emittunt. Virgilius, Totæq; thuriferis panachia pinguis arenis. & pane gyris mercatus ἀπὸ τοῦ πάντα ἀγορεύει, hoc est ab omnibus rebus mercandis, unde græca πανυργεῖν, modo mundinari, modo celebrare dicunt hinc pane gyria dicti sunt sermones, qui in conuentu populi, & sacris celebratibus habentur, quales sunt quibus diu imperatores laudantur, & pangæus quasi totus terra ob nimiam scilicet fertilitatem. promontorium est Thraciæ Bessis continuum, & Macedonia iunctum, ad cuius radices Mestius desinit amnis. hinc pangæa regio, & pangæa arua dicuntur. Statu, procumbunt in arata diu pangæa iuuenca. & pantreper, quod omnia uertat, Scythiæ fluminis, & Pantagæa, quod omnia agit, Siciliae fluminis, qui cum plenus incedat, totam penè Siciliam implet, & Panselunus plenilunium, quasi tota luna. Nam σελήνη luna dicitur. unde & Proselenus dicitur ante lunam. Cicero, Arcades hoc commemorant, qui se profelenos asserunt, & Panæsileia nomen Amæzonis quasi omnia subiens. hæc Erithæa successit in regno, & Troianis aduersus græcos in bello Troiano suppetias tulit. & Pantomimus, qui omnia imitatur, & in theatro modo unius, modo alterius personam gerit. & Panthera animal quasi tota fera, & Pantheon templum omnium deorum. à quo nomen proprium Pantheus, quod & pantheus dicitur. fuit hoc nomine filius Otrei, fratris hecabe, Phœbi sacerdos. et Pancratum quasi omnia potens ludus gymnicus quinquertio constant. à quo panurgæa, calliditas, astutia. Plautus, Istuc panurgæa tete in pistrinum dabit, & pandocrator omnipotens, & panaces herba de qua superius diximus, cuius succus Opopanax appellatur ἀπὸ τοῦ πάντα ἀναίει, hoc est à sanandis omnibus. Plinius, Panaces, ipso nomine omnium morborum remedia promittit. à quo deducatur panacea. Virgilius, Ambrosios succos, & odoriferam panacæam. & pamphagi Aethiopiæ populi quibus esca est quicquid mandari potest, & pandora, de quibus superius diximus, quasi omnium dona, uel quasi ab omnibus donata, uel omnium rerum genere donata, de qua superius diximus, et pancarpia coronæ ex uarijs, & penè omnibus florum generibus factæ. CANIVM. Non minus ridentem, quam facere Pan solebat.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ. XCXVIII.
AD LIBRVM SVVM.

VADE SALVTATVM. Libellum admonet, ut ad Proculum salutandum suo nomine proficiatur. Viam ad aedes illius ducentem ostendit, monet, ut si forte rogetur à Proculo, cur ipse non uerit? respondeat id à se factum, ne studium scribendi intermittat. NITIDOS LARES. Cultus domos. Nitere proprie splendere est, hinc nitor splendor, nitidus cultus, splendendus. à quo nitidior, & nitidissimus. Item nitide splendide, unde fit nitidus, & nitidissime. Item nitido, abluo Ennius eam secum aduocant, sunt ad fontem, nitidant corpora. ab hoc

Vade salutatũ, pro me liber ire iuberis
Ad Proculi nitidos officio lares.
Quæres iter? dicit, ueritat Casporea canes

Si dicit, quare non tamē ipse uenit,
Sic licet excusēs, quia qualiacumq; legitur
Ista, saluentoz scribē non potuit;

Et Cybeles picto stat Cozybātē Tholus.
Protinus a leua clari sub fronte penates,
Ariacq; exerce sit adeunda domus.
Nec te detinet miri nudata colossi,
Que Rhodiū moles uicere gaudet opus.
Flecte uias has, qua madidi sūt tecta Lyæi,
Trāsbis ueste, uirginēq; domū.
Inde sacro uenerāda petes pallaria cliuoz
Plurima qua summi fulget imago duris.

nitiditas pro nitore. Acius formæ nitiditate præcærus regi. præ-
terea à niteo nitedula animal noctu lucens. de quo superius di-
ximus, & compositum Eniteo, quod est enico, resplendo.
CASTORA. Templum castoris, & pollucis, quod in fo-
ro erat, & licet geminis fratribus esset dictum, unius tamen
castoris dicebatur. de castore, & polluce abunde diximus superius
castor etiam animal est ex eorum genere, quæ græci am-
phibia uocant, quod tam terra, quàm aquis uiuant, castrant
se dentibus periculo à uenatoribus urgente ob id se peti scientes
castoreum medici uocant aliàs animal horrendi morsus, arbo-
res iuxta flumina dētibz quasi ferro cadunt. cadentium fru-
ctibus uescuntur, hominis parte comprehensa, non ante, quàm
fracta concreuerint ossa morsu resolunt. cauda piscium ijs
est squamosa sine ullis pilis, quam si domi educes, quod nos
expertis sumus madefacere aqua sæpius die oportet, ne fatiscat.
cætera species lutræ est, de qua diximus, molliissimas lanas ha-
bent, ex quibus germani pileos faciunt, quos in uersis literis bi-
fri pro fibri appellant. latine enim fiber ponticus appellatur
ab extremis oris annuum quas colunt. effossis enim in ripa
cuniculis, caudam intra aquas tenent. reliquo corpore in sic-
co habitant. priore parte germani pro carne, posteriore pro pi-
sce uescuntur. Plautus, Sic me subis quotidie quasi fiber sali-
cem. fibras omnium rerum extremitates uocamus, unde & ie-
cinorum fibras dicimus, & simbrias uestimentorum. Virgi-
lius, Nec fibris requies datur ulla renatis. Plinius, Muri-
um iecusculis fibræ ad numerum lunæ dierum in mense
congruere dicuntur, totidemq; inueniri, quotum lumen eius
sit. quando & radices fibræ dicuntur, quod arborum herba-
rum uel extremitates sint. Virgilius, Et amaris intuba fibris.
VICINVM CANAE VESTAE. Propinquum
ædi uictoriae in qua uesta pessimunte allata posita fuerat,
& iusta ædificata uestalium uirginum domus. Papinius,
An noua contemptis surgent palatia flammis.
Pulchrius an tacita uigilet face troicus ignis,
Atq; exploratas iam laudet uesta ministras.
CANAE. Antiqua saturni enim & opus filia fuit, quam
uis & alia uesta fuerit saturni mater, quemadmodum superius
latissime differuimus. **DOMVM VIRGINE-
AM.** Domum uestalium uirginum, quæ ignem perpetuum
custodiebant. **PALATIA.** Regiam Domitiani. Pa-
latia ædes superbae, amplèq; uocantur, à palatio præcipuo
monte Urbis Romæ. palatium autem uel à pallante ibi se-
pulto uocatum est, uel quod pecora ibi pascentia balare con-
sueuerunt, sic enim uox eius animalis exprimitur, à qua de-
ducitur balatus, uel quod palare, id est errare ibi pecudes soli-
tæ sint. palare enim à palis castrorum, hoc est sudibus, modo
huc, modo illuc translatis, pro uagari, & errare usurpamus.
item pro se pere, & quasi palis munire. à quo palatium appel-
latum est id spatium, quod intra os dentibus, labijsq; quasi
quibusdam palis munitum est. Vnde & dispalare separare
dicimus. Sifenno, dispalati ab signis digressi omnes, ac dis-
sipati. Idem, tanto plures passim dispalantur. Lactantius, nec
tū sola lingua potest loquendi manus impellere nisi acumen
palato illiserit. uel quod Hyperborea palato habitauerit, quæ
ex Hercule peperit latinum. à palatio palatinus deducitur,
unde Palatinum deum, & palatinum cliuū dicimus, & pa-
latialis flamen, qui ad sacrificandum ei deo constitutus erat, in
cuius tutela palatium esse putabatur. & palatual sacrifici-
um, quod fiebat Romæ in monte palatio. **SACRO.**
Quia in eo diu imperatores habitabant. **QUA.** Via
saliat. **PLVRIMA IMAGO.** Maxima statua,
& est descriptio colossi Domitiani, de quo Papinius. Cælō

ne peractum Fluxit opus, siculis an conformate catinis
Effigies, lassum stropem, brontemq; reliquit, Ante palla-
diæ talem Germanice nobis Effinxere manus. imago pro-
prie similitudo, & effigies dicitur, cuius diminutiuum est ima-
guncula. Virgilius, Atque ipsius umbra creuise uisa mihi
ante oculos, & nota maior imago. per metaphoram tamen ali-
quando pro uagna accipitur. idem curuam seruans sub ima-
gine salcem. rhetores imaginem uocant figuram quandam ora-
tionis, cum res non gesta indicatur, sed ut gesta sit ostenditur, ut
est illud. ipse inflammatu scelere, ac furore in forum uenit,
ardebant oculi. toto ex ore crudelitas emicabat. græce icon di-
citur, quam Cicero de finit esse, cum formæ ad formam qua-
dam similitudine fit collatio aut laudis, aut uituperationis cau-
sa. icones etiam dicuntur imagines ex membris ipsis à pictori-
bus, siue statuarijs expressæ. Plinius, Effigies hominum non
solebant ex primum nisi aliqua illustri causa perpetuam me-
rentium, & primo sacrorum certaminum uictoria, maximèq;
olympicæ ubi omnium, qui uicissent, statuas dici mos erat.
Eorum uero, qui ter ibi superauissent, ex membris ipsorum si-
militudine expressa, quas iconas uocant. ab hoc fit iconicus,
quod significat ita pictum, ut ex eius membris similitudo ex-
pressa sit. Idem, Adeo iam colorum usus increuerat, adeoq;
ars perfecta erat, ut in eo prælio iconicos duces pinxisse tra-
datur, Atheniensium Miladæm Calimachum, Cinegyrum
barbarorum, Darium, Tyssaphernè. ab hoc fit imaginor uer-
bum, quod est alicuius rei, quæ ficta sit, uel fieri possit, aut po-
tuerit, uel etiam quæ fieri non possit similitudinem mente con-
cipio. à quo imaginatio huiusmodi conceptus appellatur, &
imaginabile, quod mente concipi potest, etiam si fieri non pos-
sit. quidam etiam imaginariū usurpant pro eo, quod nec esse
potest, sed diuinitat à imaginatione potest comprehendi. ab
imaginor etiam imaginator, & imaginatrix, & imaginabun-
dus deducuntur. **SVMMI DVCIS.** Domitiani
MOLES RADIATA. Magnitudo operis, quo colos-
sus sustinetur fulgore resplendens. Papinius gemmata scri-
psit gemmarum fulgore, quæ super imposito moles gemmata co-
lloso. **MIRI.** Admirandi. **RHODIUM OPVS.**
Colossum solis, qui, ut superius diximus, inter septem orbis spe-
ctacula numeratur. **DETINEAT.** Remoretur, ac
suspensum teneat miraculo tanti operis. **FLECTE VI-
AS.** Verte iter. flectere torquere, & curuare est. à quo fle-
xus, & flexio, & flexile, siue flexibile, quod torqueri, siue
curuari potest, & flexura curuatio. & flexipes, de quo supra
diximus, & flexanimus, quod animum flectit. Cicero, Tan-
tam uim habet illa, quæ recte à bono poeta dicta est flexanima,
atq; omnium regna rerum oratio. Item composita arcus flecto,
hoc est in gyrum flecto. à quo arcus flexus acutus. despecto,
& inflecto nota significationis. res flecto, rursum flecto, siue re-
tro flecto. **TECTA.** Templū. **LYÆI.** Bacchi. **MA-
DIDI.** Vino madentis. **THOLVS.** Templum. pars
pro toto. proprie enim Tholus est testudo, & uelut scutum bre-
ue in medio tecto, quo trabes conueniuntur, in quo dona con-
sueuerunt suspendi. Virgilius,
Si qua tuus pro me pater hyrtachus aris
Dona tulit, si qua ipse meis uenatibus hausi,
Suspendi uel tholo, aut alta ad fistigia uexi.
CYBELES. Matris deorum, quam supra diximus ter-
ram esse Demogorgonis filiam, omnium genitricem, quæ &
uicta dicitur, de qua Papinius.
O hominum, diuinūq; æterna creatrix,
Quæ finiuo syluas animantum semina mundi,
Cuncta, prometheasq; manus, pyrrethæq; saxa

Eignis. Alij eandē hanc cum ope faciunt saturni uxore de qua supra diximus. p illud qđ tympanū habet. scribit v ar. si significari hanc esse orbem terrae, quod turres in capite, oppida, quod sedes figuntur circa eā, cum omnia moueantur, ipsam non moueri, quod zilli illi ministrant, eos qui semine indigene terram se qui oportere, in qua omnia reperiuntur, quod se apud eam iactant, eos qui terras colunt, sedere non oportere, semper enim esse quod agunt. Cymbalorum sonitus, ferramentorum iactandorum, ac manuum crepitus, qđ fit in colendo a gro, significant, ideo aere, quia terram antiqui aere colebant ante, quam ferrum esset inuentum. Leonem adiungi solium, atq; mansuetum, ut ostendatur nullum genus terrae esse tam remotum, ac uehementer ferum, quod non subigi, coliq; conueniat.

CORYBANTE. Sacerdote cybeles, de quo superius diximus. **PICTO.** Quia corybantes picti sacra cybeles celebrabant, & ideo baptiae, ut superius meminimus dicebantur. **Immensis,**
Cecropiam soliti baptiae lassare Cotytto
 Ille superalium madida fuligine tinctum
 Obliqua producit aui. **CLARI PENATES.** Quos superius dixit nitidos lares. Clarus proprie lucidus dicitur, ut clara dies. figurate tamen pro insigni, atque excellenti accipitur. & eo qui ueluti fulgore quodam fame resplendet, qui & ineluctus dicitur, quamuis plus est ineluctus, quam clarus. Nam in praeposito auget. **nitidos** uero graece clarus dicitur, hinc clarum hominem, & clara gesta dicitur. Item quoniam quae clara sunt, ab omnibus cernuntur clarum etiam pro aperto, & manifesto accipimus, ut clarus sermo, clara oratio, hinc fit aduerbium clare, & comparatiua, superlatiuaq; eorum clarior. clarissimus. clarius. clarissime. clarissimarum personarum appellatione (ut iuriconsulti scribunt) continentur foeminae nuptiae clarissimis personis, clarissimarum uero foeminarum nomine senatorum filiae, nisi quae uiros clarissimos sortitae sunt, no habentur. foeminae enim dignitatem clarissimi mariti tribuunt. parentes uero donec plebeis fuerint nuptijs copulatae. tandiu itaque clarissima foemina erit, quandiu senatori nupta est, aut separata ab eo alij inferioris dignitatis non nupsit. Item a clarus claritas modo fiscalitas, ut claritas orationis, modo excellentia, & splendor, ut claritas generis, claritas rerum gestarum. Item praclarus, quod in eadem significatione accipitur. Cicero, O praclarum custodem ouium (ut aiunt) lupum. a quo praclarior. praclarissimus. praclare. praclarus. praclarissime. & clarigo uerbum, quod ad Romanum morem pertinet. nam cum Romani bellum indicere alicui uolebant, pater patris proficiscabatur ad hostium fines, et praefatus quaedam solennia clara uoce dicebat, se bellum indicere ob certas causas, uel quod nec abrepta animalia, nec noxios redidissent, uel quod agrum uastassent, uel quod socios laessent, uel aliquid aliud eiusmodi, & hoc clarigare dicebatur a claritate uocis, & talis actio clarigatio uocabatur, qua facta hasta in illorum fines missa indicabat pugnae principium, quod tetigisse uidetur Virgilius, Cum inquit, & iaculum torquens emittit in auras Principium pugnae. Item clareo uerbum, quod est clarus sum. Turpilius, cuius aduentu insula hodie claret cypros. ab hoc fit claresco. Petronius, Et ille ante, quam dies claresceret uenit. Item claritudo pro claritate. Sallustius, Cum praesertim tam multae, uariaeque sint artes animae, quibus summa claritudo paratur. Item a clarus fiunt composita clarifico, quod significat illustro. a quo clarificator. clarificatrix, clarificatio, & declaro a perio, manifesto. a quo declarator. declaratrix. declaratio, quod uerbum ad facta frequentius pertinet, quam ad dicta. Cicero, declarauit id mo-

do temeritas C. Caesaris. Qui omnia iura diuina, atque humana peruertit. Aliquando etiam ad dicta. Idem, quoniam quid sentirem exposui, uellem tua causa re potius declarare, quam oratione. aliquando accipitur pro significo. Idem, nullum uerbum est, quod idem declaret Latine quod graece ἰδούμ, quam uoluptas. sunt etiam qui clementem a claritate mentis deductum existimant. est enim proprie clemens benignus, pius, & non iracundus, aut perturbatione aliqua affectus, sed clarum & serenam mentem habens. a quo clementer. clementia. clementior. clementissimus, & e contrario inclementer. inclementia inclementer cum comparatiuis. superlatiuisq; eorum. Claros uero insula est una ex cycladibus, de qua diximus, & clarium oppidum colophoniorum, in quo Apollo colebatur ob id clarus dicitur. Clanius uero finium est Campania prope Neapolim. **EXCELSAE.** Aliae sublimis, ut supra diximus. **A LAEVA FRONTE.** Templi salicet cybeles. frontem non modo animalium, sed etiam inanimatarum rerum anteriorem partem dicimus. sicut tergum posteriorem, unde a fronte, & a tergo, hoc est ab anteriori parte, & posteriori. **FASTVS.** Elationem magnificentiam. **TOTO POSTE.** Totis ualibus. Nam postes sunt, quibus sustententur ualuae. Plinius, in extremis Africae uisi sunt elephantrum dentes postum uicem habere. **PROPIOR.** Magis propitius, ut superius diximus. **PHOEBVS.** Apollo qui iouis & Latoniae filius fuit eodem partu cum Diana genitus, quae & ipsa phoebe uocata est. hic phytoneum mirae magnitudinis serpente ex calescente terra post diluuium Deucalionis creatum, quod matrem secutus fuerat, sagittis confixit. diuinationis. & sapientiae deus a poetis existimatus, & medicinae repertor, amauit Daphnen, quae in laurum conuersa est arborem huic deo sacram, propterea ea coronantur poetae. dicitur est autem phoebus uel ἀπὸ τοῦ φοῖβόν βία, hoc est quod ui feratur, uel a specae, & nitore. pulchrum enim & imberbem fingebant, propter quod prima barba, & capillus sacrari ei ab ijs, qui adolescentiae annos excederent, solebat. graeca etenim φοῖβος hoc est phoebum καθαρὸν καὶ λαμπρὸν dicitur idest purum, & splendidum, qua ratione & phoeben sortorem eius appellatam uolunt. Idem, Apollo uocatur ἀπὸ τοῦ ἀποπέλλειν τῆς ἀντιπας, ut Plato existimat, hoc est iactura radiorum. Chrysippus uero Apollinem dictum existimauit ab a priuatiua particula, & πολλοί, quod significat multi ὅτι μόνος ἐστὶ καὶ οὐχὶ πολλοί, hoc est quod solus sit, & non multi, quomodo & latini solem, quasi solum uocauerunt, quod tantam claritudinem solus obtineat. Spenisippus quod ἀπὸ πολλῶν ὀσσιῶν πυρός, hoc est quod uis eius ex multis ignibus constet. Cleanthes ἀπ' ἄλλων καὶ ἄλλων τῶν ἀνατολῶν τοῖς μένους. hoc est quod ab alijs locorum declinationibus oriatur. Cornificius ἀπὸ τοῦ ἀναπολεῖν hoc est quia intra arcum mundi, quem graeci πόλον appellant, impetu latus ad ortus refertur. alij quasi ἀπολλύοντα τὰ ζῶα, quod exanimat, & perimit animantes, cum ijs pestilentiam per intemperiem caloris immittit. hinc est quod arca, & sagittis huius dei simulachra decorantur. sed quoniam idem author est, & publicae sospitatis, quam solis temperies animantibus existimatur praestare, estq; perpetua ipsa salubritas, & pestilentiae casus rarior accidit. ideo Apollinis simulachra manu extra gratias gestabant, arcam cum sagittis sinistra, quasi ad noxiam pigrior foret, salutem uero dextra manu promptissime largiretur. proptereaq; huic deo mendendi tribuebant potestatem, quia temperatus solis calor,

10
20
30
40
50
60

omnes morbos expelleret. Vnde quidam ἀπόλλωρα quasi ἀπὸ πάντων cognominatum putauere tanquam ἀπὸ πάντων τὰ τὰ νόσους, hoc est morbos expellentem. nec defuerunt, q̄ Latinam potius interpretatorem fecerit Apollinem appellatum dixerint, quasi apellentem, hoc est depellentem mala. quippe Apellinem pro Apolline ueteres dixisse manifestum est. hinc Athenienses hunc deum Alexiacōm uocabant, quod superius diximus ex pulserem malorum significare, ob eam rationem Lyndij λυμίων, hoc est læmum Apollinem colebāt, quod ei cognomen finitā pestilentia imponerunt, & uirgines uestes Romæ in sacris, ita Apollinē uocabant. Apollo medicæ Apollo Pæan. πᾶσαν ἐνὶ ἀπὸ τῷ πᾶσιν τὰ ἀνίαι, hoc est a sedā dis morbis noiauerunt. eundē quoq; deū Vlion appellauere, hoc est salubritatis authorem. Homerus, ὄλετε καὶ μάλα χῆε εἶ, Hinc thesea ferunt, cum in Cretam ad minotaurum duceretur, Apollini Vlio pro salute, & reditu suo uotum fecisse. hinc & apud Pachinum Siciliae promontorium, Apollo libys finis eximia religione colebatur, quod cum Libyes aduersū se culos cum classe profecti ad id promontorium appulsi essent, Apollo qui ibi colebatur ab incolis inuocatus immissa hostibus peste, & penē cunctis subita morte interemptis, cultores suos liberauit. Romæ quoq; cū ludi primo Apollini ex uaticano Martij uatis, armineq; Sibyllino celebrarentur, repente hostium aduentu excitata ad arma plebem fuisse memorant, & hosti occurrisse, sed mox umbrem sagittarum in aduersos referri uisam, & hostes fugasse, & uictores Romanos ad spectacula dei hospitatis reduxisse, qui ludi instituti feruntur bello punico ex libris sibyllinis Cornelio Ruffo decemuiro, qui propterea sibylla cognominatus est, et postea corrupto nomine primus cepit sylla uocari. ludi ipsi Apollinæ uocati, dataq; in eam rem duodecim millia æris pratori, & duæ hostia maiores, ac decemuris iussim, ut græco ritu his hostijs sacrum fierent Apollini boue aurata, & capris duabus auratis. Latona boue foemina aurata, ludosq; ipsos in arca populus coronatus spectaret, quæ prima Apollinariū ludorum origo fuit. hic obiter docendum est sibyllinos libros dictos fuisse, quos Romani summa religione, atq; obseruatiua custodiebant, et ad eos quasi ad oraculum quindecim uiri adire solebant, cum dii immortales publice erāt consulendi. horum inuentio talis memoratur fuisse. Anus hospita, atq; incognita Tarquinum superbum regem adiit, nouem libros ferens, quos esse dicebat diuina oracula, eos dixit uelle uenundare. petito à rege pretio trecentos Philipeos aureos postulauit, risit rex quasi anus ætate desiperet. tum illa fœculo corā rege cum igni apposito tres libros ex nouem deussit, rursumq; regem an reliquos sex eodem pretio emere uellet, interrogauit. id rex multo derisit magis, dixitq; aniam proculdubio delirare. mulier ibidem statim tres alios libros exussit, atq; id ipsum denuo placide rogauit, ut tres reliquos eodem illo pretio emeret. Tarquinus ore iam serio attentore animo factus constantiam mulieris haud negligendā putauit, & tres reliquos libros, nihilo minori pretio, quā quod pro omnibus fuerat à principio petuum, mercatus est. mulier à rege digressā postea nusquam loca uisa consistit. propter quod sibylla existimata est, libriq; ipsi in sacrarium conditi, sibyllini appellati. sibyllas autem ueteres uocabant mulieres entheas, hoc ē quarum pectus deum recepisset. Virgilius, Magnam cui mentem, animumq; delius inspirat uates. dictæ autem sunt sibyllæ, quod diuina consilia noscent. Aeoles enim eius deos uocant, βουλή græce consilium dicitur. Varro in libris rerum diuinarum, quos ad C. Cæsarem pontificem maximum scripsit, decem fuisse sibyllas commemorat. prima de persis fuit, cuius mentionem fecit Nicætor, qui res gestas Alexandri Ma-

cedonis scripsit. secunda libyca, cuius meminit Euripides. tertia Delphica, de qua locutus est Crisippus de diuinatione. quarta Cumæa, quam Neniuis in libro belli punici, p̄so in analibus nominauit. quinta Erythraea, quam Apollodorus Erythraeus suam quem esse affirmauit, graiisq; ilion petēbus uationatam, & perituram esse troiam, & Homerum mendacia esse scripturum. sexta sama, de qua scripsit Eratosthenes. septima cumæna nomine Amalthea, quæ ab alijs Erophile, seu Demophile nominatur. hanc fuisse affirmant, quæ nouem quos diximus libros attulit Tarquino regi, & sex exussit, tres tantum uendit, quorum postea numerus uictus est apud Iolium refecto, siquidem ex omnibus ciuitatibus, & Italicis, & graecis præcipueq; Erythraeis coacti, allatiq; sunt Romam quicūq; libri sub sibyllarum nomine essent inuēti. octaua Hellepontica in agro Troiano nata, uico Marineffo, arca oppidum gergeheum, quam scripsit Heraclides pōticus solonis, & Cyri fuisse temporibus nona phrygia, quæ uationata ē Ancyræ. decima Tyburs, quæ & tyburtina dicta est nomine Albunea, quæ Tyburi, ut dea colitur, iuxta ripā Anienis, cuius in curgia memorant simulachrum eius inuentum fuisse tenens librum in manibus. sunt tamen qui hunc deum pæana appellatum uelint ἀπὸ τῷ πᾶσιν, quod est percussio ferio, quoniam Phytōnem percussit. Inuenit Paræ præcor Pæan, & tu depone sagittas. Idem, sed Pæan con trahit arcum. quoniam uero discripto Phytone laudibus inueneris celebratus est Apollo, & uictoria eius passim decantata carminibus, factum est, ut Pæan etiam pro laude atpiatur, quæ in Apollinis honorem decantatur. interdum etiā aliorum deorum. Virgilius, lætum Pæana canentes. Ouidius, Dicte io Pæan. et io bis dicte pæan. hinc aliqui Pæon quoq; ab hoc deriuatum existimant, pedis genus quo eiusmodi carmen consistit, tres syllabas breues habens, & unam productam. dictus est, idem Apollo loxias ὅτι ἐκ παραίται τὸν λόγον ἵκλον ἀπὸ δυο μῶν κινδύμος, hoc est quod per obliquum arcuum ab oriente pergit ad occasum, & Delius ἀπὸ τῷ δῆλα καὶ φανερὰ πάντα ποιῶν τῷ φωτὶ, hoc est quod illuminando omnia clare demonstrat, uel à delo insula, de qua superius diximus, in qua natus esse affirmatur. Et phaneta ἐπεὶ δὲ φανίται ἑὸς, quia sol quotidie renouat sese. Virgilius, Mane nouum. & Argenetes ἀπὸ τοῦ τὸν αὐτὸν ἀεὶ γινέσθαι καὶ γινῶν, id est quod semper exoriens gignitur, & ipse gignit uniuersa. Et lycius ob uarias causas, de quibus superius late differuimus, & Nomius, hoc est pastor, non ex officio pastorali, & fabula, per quam fingitur Admeti regis armenta pauisse, sed quæ sol pascat omnia, quæ terra gignuntur. & Eleleus ἀπὸ τοῦ ἐλὶ πᾶσιν ἀεὶ γινῶν, hoc est quod æterno arca terram uicatu uolui uideatur, & chrysochomos à fulgore radiorum, quos aureas comas solis appellant. & Argyrotochus, quod enascens per summum orbis ambitum uelut arcus quidam figuratur, qui græce τόξος dicitur alba, & argenti specie quod ἀργύριος græca uocāt. & Sminthæus, quod εἰὼν δῆ, hoc est feruens aruat. et Tymbræus quasi τὰ ὄμβρα εἶς, hoc est imbrēs excitans, quam uis aliqui à tymbra potius ita nominatum uelint. herba hæc est quæ & Sanareia dicitur qua uicinus ilio ager mirum in modum abundat. Vnde templo ibi Apollini consecrato Tymbræi nomen ei deo impositum, quā amnis quoque eā transiens thymbra uocatus est. Et Gryneus à gryneo nemore, quod est Apollini consecratum, id autē à grynia urbe nomen hēt, quæ est in Aetolia, & consinibus ionia, & Myrinus à myrina urbe, à qua & myrimi campi uocati sunt, in qua religiosissime colebatur. & Cirrhæus à cirrha oppido phoacijs in litore sitto iuxta Parnassum montem. quem admodum crissa, & Anticyra. à crissa crisseus sinus uocatus est. et philesius, quod græca